

## דברי הכנסת

### הישיבה המאה-ושישים-ושש של הכנסת הארבע-עשרה

יום שלישי, ט"ו בטבת התשנ"ח (13 בינואר 1998)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:02

## תוכן העניינים

שעת שאלות

שאלות ותשובות

אתר ההנצחה הלאומי בהר-איתן

מס רכוש מבעלי קרקעות המנועים מבנייה

העלאת תעריפי מי שפכים

הקפאת מדרגות המס ונקודות הזיכוי

סגירת תחנות לבריאות המשפחה

ביטול תערוכת מסחר ירדנית

תקציב חגיגות שנת ה-50

ההכנסות מנכסי הווקף

הרכב הוועדה המייעצת לכספי הווקף המוסלמי

זכויות משכנתה לעולים חדשים

הטבות במס הכנסה לתושבי יש"ע

גמלאות לעובדי ציבור

משרדי פקיד השומה בחיפה

גידול החוב החיצוני של ישראל

מענק השכלה לילדים של נכי רדיפות הנאצים

המלצות ועדת-גבאי בנושא מס רכוש

הצעת חוק האזרחים הוותיקים (תיקון מס' 3), התשנ"ח-1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 20), התשנ"ז-1997

(קריאה ראשונה)

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעות לסדר-היום

ממצאי המחקר על כלכלת החברה החרדית

הצעות לסדר-היום

פעילות משרד העבודה והרווחה והקניות בשבת

הצעות לסדר-היום

העיצומים המתמשכים של המורים – ביטול הטיולים

והפעילות הנעשית מחוץ לכותלי בית-הספר

הצעות לסדר-היום

התגברות מקרי האלימות בבתי-הספר

הצעות לסדר-היום

רצח מדריך נעל"ה בידי חניך

הצעה לסדר-היום

השיעור הנמוך של מסיימי תיכון בישראל

הצעה לסדר-היום

הפעלת יום חינוך ארוך – אתגר למערכת החינוך בישראל

## שעת שאלות

### היו"ר ד' תיכון:

רבותי, נא לשבת. יום שלישי, ט"ו בטבת התשנ"ח, 13 בינואר 1998 – ישיבת הכנסת פתוחה.

ממתינים לשרת התקשורת?

אדוני השר, הייתי היום באשדוד באזכרה לחללי ספינת העולים "אגוז" – היום יום השנה – ואדם מכובד, אישיות רמת מעלה, שאל אותי אם אני יודע, שבדרך כלל, כל שנה ניצב בטקס משמר של תלמידי בתי-הספר התיכוניים באשדוד ליד המצבה, והשנה יושב-ראש ארגון המורים העל-יסודיים נתן הוראה, שבשל העיצומים אסור לתלמידים לעמוד במשמר הכבוד ולהשתתף בטקס. האדם הזה, שהוא אישיות ציבורית רמת מעלה, כפי שאמרתי, שאל אותי: האם המדינה הזאת השתגעה? עד כדי כך. טקס זיכרון לחללי "אגוז", ויושב-ראש ארגון המורים העל-יסודיים מוציא הוראה אישית, שהתלמידים לא ישתתפו בשל עיצומים כאלה.

### שר האוצר י' נאמן:

---

### היו"ר ד' תיכון:

זה חינוכי. אני רק אומר לך, שראש העיר שאל אותי אם המדינה הזאת השתגעה.

### נסים דהן (ש"ס):

בממשלת שמאל הוא לא היה מעז לעשות את זה – למחרת הוא היה עף. רק הימין לא עושה כלום.

### שבח וייס (העבודה):

הוא לא איש שמאל.

### היו"ר ד' תיכון:

כן, רבותי, שעת שאלות לשרת התקשורת בנושאים: 1. מהפכה בתחום הטלקומוניקציה – א. שיחות בין-לאומיות – פתיחת השוק לתחרות; ב. שיחות מקומיות – פתיחת השוק לתחרות; ג. שירותים נוספים על רשת הבזק; 2. מהפכה בתחום השידור – א. שידורי לוויין; ב. ערוץ מסחרי נוסף; ג. ערוצים ייעודיים. גברתי שרת התקשורת, אל הדוכן. ניסיון שני. מי השואל הראשון? חבר הכנסת דראושה – דקה.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

ככה זה הולך? אני עוד לא מכירה את הפרוצדורה, אדוני היושב-ראש.

### **היו"ר ד' תיכון:**

אני יודע. איש לא מכיר, מלבד השר הראשון שעשה זאת.

חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, דקה לשאלה.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

אדוני היושב-ראש, אני עונה אחרי כל שאלה?

### **היו"ר ד' תיכון:**

אחרי כל שאלה – את עונה; פינג-פונג.

### **עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):**

גברתי שרת התקשורת, יש לי שתי שאלות קצרות. השאלה הראשונה: התפרסמו המחירים של "בזק", ורואים בהם שהמחירים הכי גבוהים בשיחות בין-לאומיות הם למצרים ולירדן, כאשר האזרחים הערבים הם מרבית המטלפנים למצרים ולירדן. האם זה בכיוון של עידוד הקשרים עם מצרים וירדן, כשאתם מייקרים את מחירי השיחות עשרת מונים ממחירי השיחות לארצות-הברית?

### **היו"ר ד' תיכון:**

מה השאלה הבאה?

## **עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):**

השאלה הבאה, אדוני היושב-ראש: אנחנו עדים לכך שבשנים האחרונות, גם בתקופה של הממשלה הקודמת, גם בממשלה הזאת, כמעט אין ברשות השידור או בטלוויזיה בערבית מינויים מקרב האזרחים הערבים במדינת ישראל. בדרך כלל ממנים יהודים דוברי ערבית. האם זה כלל שאתם לא ממנים ערבים לתפקידים ברשות השידור ובטלוויזיה?

## **היו"ר ד' תיכון:**

תודה. גברתי השרה, בבקשה.

## **שרת התקשורת ל' לבנת:**

כמה זמן יש לי לכל תשובה?

## **היו"ר ד' תיכון:**

יש לך שתי דקות.

## **שרת התקשורת ל' לבנת:**

אני רוצה לענות קודם כול בקצרה על שאלתך השנייה, חבר הכנסת דראושה. אינני ממונה על רשות השידור. השר הממונה על רשות השידור הוא ראש הממשלה, ולכן אינני יכולה לענות על השאלה, כמובן. אני אפילו לא מכירה את רשימת המינויים, לא ברשות השידור בכלל ולא ב"קול ישראל" בערבית בפרט, כך שאינני יכולה לענות על השאלה הזאת, והיא לא יכולה להיות מופנית אלי. זה דבר ראשון.

אשר לשאלתך הראשונה – אני רוצה להבהיר כאן, שפתחנו את תחום התקשורת הבין-לאומית לתחרות. התחילה בתהליך הזה שרת התקשורת הקודמת, שולמית אלוני, ואני המשכתי אותו. כרגע, בניגוד למה שהיה עד לפני כשישה חודשים, נפתחה התקשורת הבין-לאומית לתחרות. חברת "בזק בין-לאומי", שהיא חברת-הבת של "בזק" שנותנת שירותי שיחות בין-לאומיות, היא רק חברה אחת מתוך שלוש חברות שנותנות שירותים בין-לאומיים. משרד התקשורת לא קובע את המחירים שהחברות קובעות ליעדים השונים ברחבי העולם. התעריפים הללו נקבעים על-ידי החברות, הם חלק מחישובים כלכליים, חלק מהסכמים עם המדינות השונות, וכל מיני תשלומים, כגון דמי התחשבות ועוד כל מיני נושאים ותעריפים שכרגע אני לא רוצה להכניס אליהם את המליאה או את הציבור. מכל מקום, התעריפים האלה נקבעים לא על-ידי משרד התקשורת. אנחנו בוודאי לא מעלים מחירים ולא מורידים מחירים ליעדים כאלה או אחרים.

על-פי הביקוש וההיצע, מטבע הדברים, התעריפים הזולים יותר הם ליעדים כמו ארצות-הברית, ששם יש ביקוש גדול מאוד, היצע גדול מאוד, וחשוב להבין, שגם תנועה חוזרת. היינו, מאותם מקומות – מארצות-הברית ומחלק מארצות אירופה – יש התקשרות רבה לישראל, מה שמאפשר לחברות שנותנות את שירותי השיחות הבין-לאומיות לאזן את המימון בגלל הסכמים בין-לאומיים שיש להן עם החברות ועם המדינות האחרות.

ירדן ומצרים הן כנראה מדינות שהתנועה הנכנסת מהן קטנה הרבה יותר, ולכן גם מבחינת כדאיות כלכלית זה פחות כדאי. מעבר לזה אין שום סיבה, ודאי שלא איזה רצון לאפליה. אני יכולה לומר כאן, שיש עוד כמה וכמה מדינות, די הרבה מדינות, שהן יעדים פחות מבוקשים מבחינת כמות ההתקשרות וכמות השיחות שמועברת, וגם שם המחירים גבוהים יותר.

### **עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):**

התעריפים הכי יקרים הם למצרים ולירדן.

### **היו"ר ד' תיכון:**

גברתי השרה, מניסיוני האישי – ביום חמישי הייתי בעמאן. המרחק מירושלים לעמאן קצר יותר מאשר המרחק מירושלים לחדרה – כמעט שיחה מקומית. הוא שואל: למה משלמים כל כך הרבה על שיחה כמעט מקומית?

### **עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):**

עשרת מונים מאשר לארצות-הברית ולאירופה.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

אני חוזרת ואומרת – הבעיה היא לא בעיה של מרחקים.

### **היו"ר ד' תיכון:**

בפלאפון אפשר בכלל להתקשר כאילו זו שיחה מקומית.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

אדוני היושב-ראש, אני אומרת שוב – השאלה היא לא שאלה של מרחקים וגם לא שאלה של אפליה של מישהו. יש כאן שלוש חברות שנותנות שירותים על בסיס כלכלי.

#### **היו"ר ד' תיכון:**

אבל זה צריך להיות הגיוני.

#### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

ההיגיון הוא של אותם הסכמים שיש – כבר אמרתי – של תנועה נכנסת מאותם יעדים, שהיא זאת שמאפשרת לתעריפים להיות תעריפים כלכליים. משרד התקשורת לא קובע תעריפים ולא כובל את ידי החברות, אלא בצורה מאוד כללית, וככל שהתחרות תלך ותגבר ותגדל, כך גם, על-פי כללי הביקוש וההיצע, שאדוני היושב-ראש יודע אותם לפחות טוב כמוני, אם לא טוב ממני – – –

#### **היו"ר ד' תיכון:**

לא טוב ממך, ודאי שלא.

#### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

– – – החברות הללו פועלות, ובשוק תחרותי – – –

#### **היו"ר ד' תיכון:**

בקיצור, תעשה "שופינג" בין שלוש החברות ותראה איך זה יורד. תציע להן.

#### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

נכון.

#### **עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):**

אולי בכל זאת – – –

### **היו"ר ד' תיכון:**

לא, לא. נגמר כרגע. אחר כך, בסיבוב הבא. חבר הכנסת רענן כהן.

### **עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):**

— — — "בזק".

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

זה לא "בזק". מוכרחים לרדת מחברת "בזק".

### **היו"ר ד' תיכון:**

תעשה "שופינג", תאמין לי.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

מוכרחים לרדת מחברת "בזק". יש שלוש חברות: "בזק בין-לאומי", "קווי זהב" ו"ברק". שלוש החברות הללו, כולן נותנות את השירותים הבין-לאומיים, והן עובדות על-פי כללים כלכליים של ביקוש והיצע, ואני אינני יכולה להכתיב להן ואין בכוונתי להכתיב להן את הדבר.

סליחה, חבר הכנסת כהן, עוד חצי מלה לחבר הכנסת דראושה. אני מציעה לחבר הכנסת דראושה, אם באמת – ואני מאוד מקווה שכך יהיה – הקשרים בין ישראל לירדן והקשרים בין ישראל למצרים יתהדקו כדי כך שגם תושבי מצרים וגם תושבי ירדן ירצו להתקשר לישראל, אני אומרת לך בוודאות שממילא גם המחירים ירדו.

### **היו"ר ד' תיכון:**

תודה. חבר הכנסת רענן כהן.

### **רענן כהן (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, שתי שאלות הקשורות למשרדך.

ב-9 בנובמבר התברר לציבור הרחב, כי חברת "בזק בין-לאומי", בעצם הייתי אומר בלבד את הציבור במדיניות מכוונת של הטעיה זדונית, כאילו מחירי החברה ירדו, אף-על-פי שהורדת התעריפים טרם התבצעה בפועל. פניתי אז ליושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה ודרשתי דיון דחוף בעניין והתערבות מבקרת המדינה בפרשה המבישה הזאת.

רצוני לשאול את השרה: האם נערך בירור של משרדך בנושא והאם הוסקו מסקנות בסוגיה המתבקשת מעצם הפרשה הזאת? כמו-כן, האם ננקטו צעדי פיקוח? כפי שאירע באירוע זה – זו בעצם בוושה למדינת ישראל שדבר כזה יכול לקרות בחברה כזאת.

### **נסים דהן (ש"ס):**

זה נמצא בבית-משפט.

### **היו"ר ד' תיכון:**

שאלה שנייה.

### **רענן כהן (העבודה):**

שאלה שנייה: על רקע פתיחת השוק לתחרות, תמוה בעיני שמחירי השיחות – – –

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

השיחות הבין-לאומיות, אתה מתכוון.

### **רענן כהן (העבודה):**

כן, ואחזקת השיחות של חברת "בזק" עדיין מרקיעי שחקים. למשל, מסקר של חברת "מחשוב" עולה, כי 47% – מחצית מהציבור בארץ – מקבלים חשבון טלפון הגבוה ב-400 שקלים. עוד 38% – – –

### **היו"ר ד' תיכון:**

לא הבנתי מה שאתה אומר.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

גם אני לא הבנתי, אני מתנצלת.

### **נסים דהן (ש"ס):**

מינימום ב-400 שקל.

### **תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):**

הוא שואל למה חשבון הטלפון – – –

### **היו"ר ד' תיכון:**

מה זה ב-400 שקל?

### **רענן כהן (העבודה):**

היום, כשאתה עושה תחרות של כל החברות, חשבון "בזק" הוא הרבה יותר גבוה מזה של יתר שלוש החברות.

### **היו"ר ד' תיכון:**

אז אל תצלצל באמצעות "בזק".

### **רענן כהן (העבודה):**

אבל אני אומר – כרגע אני לא דואג לרענן כהן. תפקידי לדאוג לעם ישראל.

### **היו"ר ד' תיכון:**

לא אתה, הרי כל אזרח.

## רענן כהן (העבודה):

אולי מכאן יצא שנגיע למסקנה הזאת. אבל חשוב שהנושא הזה יעלה וייאמר כאן. כאשר חלק מהחשבון השני – חלק גדול מהאוכלוסייה מקבל פחות, ואני שואל: האם אין מקום להורדת תעריפי השיחות והשירות ב"בזק" במצב הזה? נדמה לי, שכאן יש דבר, שלמרות התחרות, הוא לא עומד בתחרות האמיתית שכולנו רצינו להנהיג כדי להבטיח הורדת מחירים.

## היו"ר ד' תיכון:

תודה. בבקשה, גברתי השרה.

## שרת התקשורת ל' לבנת:

תודה רבה. קודם כול, על שאלתך הראשונה – חבר הכנסת דהן כבר ענה בקריאת ביניים מהספסל, וזה נכון.

הנושא של "בזק בין-לאומי" נמצא אצל הממונה על ההגבלים העסקיים. הממונה על ההגבלים העסקיים פסק את פסיקתו, חברת "בזק בין-לאומי" ערערה לבית-הדין להגבלים עסקיים על פסיקת הממונה. הערעור הזה הוגש רק לפני שבוע או שבועיים – רק לאחרונה; הוא עדיין לא נדון.

כל עוד הנושא הזה נמצא – ואגב, הממונה על ההגבלים העסקיים בדק את נושא "בזק בין-לאומי" ביוזמה שלו ועל-פי פניית משרד התקשורת; היינו, זה היה בו-זמנית. ממש כשאנחנו פנינו אליו הוא אמר: בדיוק אתמול התחלתי לבדוק ביוזמתי. כך שמבחינה זאת משרד התקשורת – הפעולה שהוא יכול לבצע היא כמובן לפנות אל הממונה על ההגבלים העסקיים. כך נהגנו. הוא פסק את פסיקתו. הוא אכן אמר דברים קשים, אבל כל עוד מתברר הערעור, כמו בכל הליך אחר, שיפוטי או מעין שיפוטי, מובן שהמשרד לא ינקוט שום צעד ולא יעשה שום פעולה בעניין הזה. אני מניחה שנמתין כולנו יחד לפסיקת בין-הדין להגבלים עסקיים, ומובן שבמידת הצורך – אני אומרת זאת בצורה הכי ברורה, ואני לא רוצה לפסוק את דינו של איש כרגע, אבל במידת הצורך ינקוט משרד התקשורת את כל הצעדים הדרושים לאחר קבלת פסיקת בית-הדין להגבלים עסקיים. זה אשר לשאלה הראשונה.

לשאלה השנייה: אני לא כל כך הבנתי את השאלה, ואני מנסה באמת. יש תחרות בתחום השיחות הבין-לאומיות. התחרות הזו היא תחרות ינוקא – תחרות שהיא בסך הכול בת כשבעה חודשים, אולי אפילו פחות, נדמה לי שביוני היא נכנסה לפועל, כך ששישה חודשים – היא קיימת בקושי שישה חודשים וחצי. צריך להתייחס אליה, הייתי אומרת, בזהירות הראויה. נכון לעכשיו, היא הצליחה מעל ומעבר למה שאפשר היה לצפות בכלל בפרק זמן באמת מינימלי: נכנסה תחרות, היא פועלת יפה, והציבור יודע עליה.

בימים הקרובים עומד משרד התקשורת להוציא חוברת הדרכה, דרך חשבונות הטלפון של "בזק". החוברת כבר הוכנה, היא מוכנה. זו חוברת הדרכה לציבור, על מנת שידע איך הוא יכול לפנות

למוקדים השונים; על מנת שידע בדיוק איך הוא יכול ואיפה הוא יכול לברר תעריפים, שלא יטעה, ומחוסר ידיעה אולי יחייג דרך חברה אחת, כשהוא יכול היה להשיג שיחות לאותו מקום במחיר זול יותר דרך חברה אחרת. משרד התקשורת פועל כדי להביא את הנושא הזה לידיעת הציבור.

עם זאת, אנשים צריכים ללכת לבדוק; הם צריכים גם להתרגל לתחרות – ללכת ולבדוק איפה הכי זול להם, עם מי הם רוצים להתקשר כמנויים או בחיג מזדמן; כי אפשר גם כך וגם כך. כל אדם צריך לבחון את הדברים האלה, לבדוק ולהיות ער לדברים.

אני אינני מקבלת שחשבונות הטלפון גדלו מאז. חשבונות הטלפון לא גדלו. להיפך, הם קטנו למי שמתקשר לחוץ-לארץ. הם לא השתנו לגבי מי שמתקשר רק בתוך הארץ, רק שיחות מקומיות, ואיננו מבצע שיחות לחוץ-לארץ.

לעניין השיחות המקומיות – השאלה נכונה ומוצדקת, אם כי אוסיף מלת אזהרה בסופה. משרד התקשורת לקח על עצמו מחויבות לפתוח את שוק השיחות המקומיות עד ינואר 1999; זאת אומרת, במהלך השנה הקרובה. ואל יקל הדבר בעיניכם, כי חברי הכנסת שיושבים כאן, עוד ישבו כאן ובוועדות הכנסת השונות, ועוד יבואו אליהם עובדי "בזק", ועוד תבוא אליהם הנהלת "בזק", ועוד יבכו בכי תמרורים, ועוד יגידו שאי-אפשר כל כך מהר לפתוח לתחרות את שוק השיחות המקומיות, ושאין אפשר להכניס חברות חדשות, כי זה יפגע בחברה ובעובדיה. אנחנו אכן ערים לזה, ולא היינו רוצים לפגוע באיש. אנחנו רק רוצים לתת את השירות הטוב ביותר והזול ביותר לכלל הציבור בארץ, והתחרות תאפשר את זה.

אני מקבלת בברכה את רוח הדברים שעלתה מדבריו קודם. אני רק מבקשת, שבבוא העת, כשאבוא לוועדת הכלכלה של הכנסת, או לוועדת הכספים – ועדת הכלכלה היא המטפלת בחוק הבזק – ואבקש את האישורים הנדרשים לתיקוני חקיקה, שנדרשים כדי לאפשר תחרות בשוק השיחות המקומיות – אשמח מאוד לקבל את הסיוע של חברי הכנסת על סיעותיהם השונות. כי הרי לא מדובר כאן בעניין פוליטי או מפלגתי, אלא באמת בעניין שנוגע לכלל אזרחי המדינה, לכלל הציבור ולמשק. לכן אשמח מאוד לקבל את הסיוע. כוונתנו, ועובדים על כך בשיא המרץ במשרד התקשורת – למעשה, הממשלה כבר אישרה את מה שנקרא דוח-רוזן, דני רוזן, מנכ"ל משרד התקשורת, לעניין פתיחת שוק השיחות המקומיות לתחרות.

אבל אני צריכה לציין עוד מלת אזהרה אחת בסוף הדברים. מחירי השיחות הבין-לאומיות ירדו באופן דרמטי, משום שהיתה מערכת – ויושב-ראש הכנסת מכיר זאת מהיותו חבר כנסת פעיל ביותר בוועדת הכספים – היתה תופעה, שכל ממשלות ישראל, כל ועדות הכלכלה וכל הכנסות אישרו אותה, של סבסוד צולב של מחירי השיחות בין השיחות המקומיות לשיחות הבין-לאומיות.

המשמעות של הסבסוד הצולב שהיה היא, שכדי שהשיחות המקומיות לא יהיו יקרות יותר, למעשה התרנו – אנחנו זה כולנו, זה כל הממשלות, כל משרדי התקשורת, כל שרי התקשורת, כל ועדות הכלכלה שהיו – אנחנו התרנו ל"בזק" לגבות תעריפים גבוהים יותר בגין שיחות לחוץ-לארץ.

למעשה היה סבסוד צולב של המחירים, של התעריפים של חברת "בזק", בין השיחות המקומיות לתעריפי השיחות לחוץ-לארץ. אחרי שהוסר הסבסוד הצולב הזה, ובעצם תעריפי השיחות הבין-לאומיות ירדו מאוד, לא תהיה ירידה דרמטית כפי שהיתה בשיחות הבין-לאומיות בכל מה שנוגע

לשיחות המקומיות. לא תוכל להיות ירידה כל כך דרמטית. בוודאי תחרות תביא לירידה במחירים. ירידה כל כך משמעותית אני מניחה שלא תוכל להיות, וכדאי פשוט לדעת את הדברים האלה. תודה.

### **היו"ר ד' תיכון:**

תודה. חבר הכנסת עמנואל זיסמן, בבקשה, דקה.

### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

אותה דקה לכולם, לא?

### **היו"ר ד' תיכון:**

אותה דקה לכולם.

### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

שאלתי, כי המלה דקה – – –

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

30 שניות.

### **היו"ר ד' תיכון:**

מה ההבדל בין דקה ל-60 שניות?

### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

אני בעד רגע.

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה – 1. האם בכוונת משרד התקשורת להקים ערוץ יהודי עולמי, כפי שמומלץ בדוח ועדת-פלד?

2. מתי יותר פרסום בכבלים? כיום אין תחרות אמיתית בתחום הפרסום, ולמעשה יש מונופול של ערוץ-2 בתחום זה. הדבר מקשה על החברות הקטנות שמבקשות פרסום מקומי ולא יכולות לזכות בו, אלא אם כן ישקיעו כספים רבים בפרסום בערוץ-2.

ותחום הכבלים ייפתח לתחרות אמיתית? 3DBS. מתי יחלו שידורי הלוויין

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

תודה רבה. אני מודה מאוד לחבר הכנסת זיסמן על השאלה, ואני רוצה, ברשותכם, להסביר קצת ולהרחיב איך בנויה מפת התקשורת כרגע, ומה אנחנו מתכוונים לעשות, בתשובה על השאלות של חבר הכנסת זיסמן.

קודם כול, כרגע יש שלוש קטגוריות של שידור בישראל – מבחינת מקורות המימון אני מדברת – ואני גם אגיד מלה, כמובן, על מונופולים. יש רשות השידור, שהמימון שלה הוא מכספי האגרה, אם כי צריך להביא בחשבון, שהמימון ברדיו, למשל, "קול ישראל" והרשתות הממלכתיות האחרות של רשות השידור, הוא גם מפרסום, לא רק מדמי אגרה.

המימון של רשתות הרדיו, של "קול ישראל", של רשות השידור, הוא גם מפרסום ולא רק מדמי אגרה, אבל עיקר המימון של הטלוויזיה ודאי – יש שם גם תשדירי חסות – הוא מדמי אגרה. יש פה גם פרסום, זה לא לגמרי מונופול של ערוץ-2, אני מייד אגע בזה.

הגורם השני שמשדר, על מפת התקשורת הישראלית, הוא ערוצי הכבלים, שהם אכן מונופול, כל אחד, על הלוויין, אבל הם ממומנים מדמי DBS באזור, אני מייד אגיד מלה על תחרות בתחום הזה, על ה-מנוי, ולמעשה כל אחד מאתנו משלם דמי מנוי, הם מרוויחים מזה, בסך הכול הם מתקיימים מזה בסדר גמור. אני לא חושבת שיש להם תלויות שהם לא יכולים להתקיים מדמי המנוי. אני לא רואה כרגע סיבה לאפשר להם מימון נוסף גם מפרסומות, אבל – – –

### **היו"ר ד' תיכון:**

אולי אפשר להוריד את דמי המנוי?

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

אני מייד אתייחס לכול, אני רק רוצה להשלים את התשובה, ואני אתן בזה תשובה על כל השאלות, כי אני מכירה את השאלות, פחות או יותר. אני עוסקת בזה בצורה אינטנסיבית. יש ערוץ-2, שהוא הערוץ המסחרי שאכן ממומן מפרסומות, והוא מונופול בתחום הזה של מימון מפרסומות ושל השידור המסחרי, בהיותו ערוץ מסחרי.

איך אני רואה את המפה העתידית? אני לא אגע בנושא של רשות השידור, שכאמור לא כפוף אלי, ואני לא עוסקת בו לא רק משום זה, אלא משום שיש ועדת-צוקרמן שהניחה את מסקנותיה, ואני מקווה שבקרוב יהיה דיון במסקנות ועדת-צוקרמן לעניין השידור הציבורי. אבל כדי שבאמת תהיה תחרות מול חברות הכבלים, כדי שיורידו את דמי המנוי, כמו שאמר כאן יושב-ראש הכנסת, וכדי שהציבור יוכל לרכוש חבילות של ערוצים – ולא כמו שהיום אפשר לרכוש רק את החבילה כולה, של כל 40 הערוצים, גם מי שלא מעוניין בכולם, אבל הוא צריך לשלם סכום קבוע של 120-130 שקל ואין לו אפשרות לקנות חבילה מצומצמת יותר, כמו שמקובל במקומות אחרים, של עשרה ערוצים או 15 ערוצים, בסכום נמוך בהרבה.

כדי לענות על הדרישה – וחבר הכנסת דראושה שאל אותי לפני כמה ימים, בזמן הדיונים על התקציב, הוא לא שאל אותי היום כי נתתי לו תשובה תוך כדי הדיונים על התקציב, בארבע עיניים או בשש עיניים, כדי לענות על בעיית הפריפריה. יש למעלה מ-700 יישובים בארץ שעדיין אינם מחוברים לכבלים, רובם הגדול יישובים יהודיים, יש גם יישובים ערביים רבים מאוד שאינם מחוברים לכבלים, והם לא מחוברים אף שלפי עמדתנו, עמדת משרד התקשורת, שגובתה במסקנות ועדה שהוקמה בראשות עורך-הדין יורם בר-סלע, הם היו חייבים לחבר את מרבית היישובים האלה בפריפריה ולא חיברו אותם. לאור כל הדברים האלה – – –

#### **וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):**

— — — או סתם — — —

#### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

— — — לא, לא, זה רק — — —

#### **וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):**

אז למה לא מחייבים אותם?

#### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

בדיוק על זה אני מגיבה — — —

#### **וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):**

— — —

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

בדיוק על זה אני מגיבה. כאשר הגעתי למשרד לפני שנה וחצי, התברר לי ש-700 יישובים לא מחוברים. אז כבר היתה ועדה שהוקמה על-ידי שולמית אלוני, ועדה בראשות – כפי שאמרתי – עורך-הדין בר-סלע, שנועדה בדיוק לבחון את שאלת החיבור לפריפריה והמחויבות שלהם, כי היתה להם טענה משפטית שהם לא חייבים. ועדת בר-סלע הגישה לי את מסקנותיה לפני חודשים אחדים – – –

### **היו"ר ד' תיכון:**

חבר הכנסת מירום, שומעים הכול.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

ועדת בר-סלע הגישה לי את מסקנותיה כבר לפני כמה חודשים וקבעה שהם חייבים לחבר את יישובי הפריפריה. הודעתי להם שהם חייבים לחבר, והם אמרו: אם כך – נלך אתך לבג"צים, אנחנו חושבים שלא. הם הביאו חוות דעת משפטיות, ואז, כשראיתי לאן זה הולך, אמרתי: רגע אחד, אנחנו ניכנס אתם לבג"צים, זה ייקח, בכל מקרה, תשתית קרקעית, חיבור, זה תהליך שאורך המון זמן, יהיה עוד יישוב ועוד יישוב. יש היום טכנולוגיה חדשה, טכנולוגיה זמינה. אני לא אומרת שוויתרתי להם על הדרישה הזאת מבחינת המחויבות שלהם, זה עניין אחר, זה למשא-ומתן אחר אתם, אבל קודם כול רציתי לפתור את הבעיה.

יש היום טכנולוגיה זמינה, שלא היתה קיימת שנים קודם לכן, זאת הטכנולוגיה הלוויינית. היום הלוויין, הלוויין יודע לתת את השירותים של DBS יודע לתת שירותים, מה שאמר קודם חבר הכנסת זיסמן, טלוויזיה רב-ארצית למנויים בדיוק באותה צורה, אפילו באיכות קצת יותר טובה, אני לא רוצה להגיד מעבר לזה, הוא יודע, בקלות רבה, בגלל המערכת שלהם; רק לאחת החברות יש מערכת מתקדמת מאוד, כל יתר המערכות קצת פחות מתקדמות. הוא יודע לעשות "טירינג", מה שנקרא, חבילות שידור, פענוח לחבילות שידור, הוא יודע לעשות דברים נפלאים, וברגע שעולה הלוויין, הוא מכסה באותה דקה כל יישוב בארץ וכל בית על איזו גבעה.

### **וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):**

— — —

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

זה הלוויין. אלה שידורים שבאים באמצעות משיבים של הלוויין – – –

### היו"ר ד' תיכון:

הצלחת הקטנה.

### שרת התקשורת ל' לבנת:

הצלחת. אז למעשה באותו רגע לא צריך לחבר יותר – – –

### נסים דהן (ש"ס):

– – – זה לא כל כך קטן.

### שרת התקשורת ל' לבנת:

אני לא שומעת.

### נסים דהן (ש"ס):

הערת לי יושב-ראש, שאמר שהצלחת קטנה, שהיא לא כל כך קטנה.

### שרת התקשורת ל' לבנת:

לא משנה.

### היו"ר ד' תיכון:

תאמין לי שהצלחת קטנה, היום.

### שרת התקשורת ל' לבנת:

מה שאני אומרת הוא, שכאן אין צורך בתשתית קרקעית, להתחיל לחפור בורות, עד שמגיעים ליישוב, כן מגיעים ולא מגיעים, ליישוב הזה מגיעים וליישוב הזה לא מגיעים, כי מרגע שבו מעלים את השידור בלוויין וחברה מקבלת זיכיון לעשות כן – או מכרז או זיכיון, הדברים האלה עוד ייקבעו כאן – מאותו

רגע למעשה כל הארץ מכוסה וכל מי שמעוניין יכול, באמצעות צלחת, להתחבר בעצם לשידורים הלווייניים. לכן – – –

#### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

הטכנולוגיה הזאת היתה גם בזמן הממשלה הקודמת.

#### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

לא, לא, בוא – – –

#### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

זה חשוב לי. היתה טכנולוגיה – – –

#### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

חבר הכנסת זיסמן, מדובר – – –

#### **נסים דהן (ש"ס):**

– – –

#### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

זה לא כל כך פשוט. לא 20 שנה יש הטכנולוגיה המוצפנת – – –

#### **קריאות:**

– – –

#### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

אני לא שומעת.

### עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

Canal Plus— — —

### שרת התקשורת ל' לבנת:

עובד בצורה לא מספקת, שלא פתרה שום דבר, אבל רק רגע — — — Canal Plus לא באמצעות לווין.

### עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

— — —

### היו"ר ד' תיכון:

היתה.

### שרת התקשורת ל' לבנת:

היתה טכנולוגיה כזאת, אבל עזוב — — —

### עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

— — —

### היו"ר ד' תיכון:

אתה יודע שהיתה.

### שרת התקשורת ל' לבנת:

אני רוצה להסביר, חבר הכנסת זיסמן – – –

### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

– – –

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

חבר הכנסת זיסמן, אני רוצה להגיד משהו. אין לי עניין לבוא חשבון, לבוא בטרזניה אל מישהו. בעניין הזה אני רוצה לומר כך: המאבק מול חברות הכבלים, שלשמחתי התגייסו אליו חברי כנסת בוועדת הכספים, במסגרת חוק ההסדרים, שבו העברנו את התיקון לחקיקה, שמאפשר את שידורי הלוויין – התגייסו חברי כנסת מכל סיעות הבית, ללא הבדל של קואליציה DBS שעליהם דיברתי, ה- ואופוזיציה. נדמה לי שזה היה אחד הסעיפים הבודדים בוועדת הכספים שעברו פה-אחד. המאבק הזה הוא מאבק לא פשוט. חברות הכבלים מורכבות מגופים שהם בעלי השפעה גדולה מאוד במשק.

לא קל היה ללכת למאבק הזה, והמאבק עוד לא נגמר. אבל אנחנו הלכנו אליו. אני מאמינה, שעכשיו, במהלך החודשים הקרובים אנחנו נעבוד במשרד התקשורת – ועל-פי חוק ההסדרים זה עוד צריך לחזור לוועדת הכספים – על הכנת אותם תנאי סף, או מכרזים. מדובר באותם קריטריונים שייקבעו, כי הרי זה לא שאנחנו ניתן פטור ברשיונות וכולם יתחילו להעלות לוויינים. צריך לקבוע כאן את כל הפרמטרים. את זה עדיין לא הספקנו לעשות, כי התחלנו לטפל בכל העניין, ואת זה אנחנו עושים.

ברשותך, עוד מלה לגבי העניין של ערוץ-2 והמונופול על פרסום. אני הבאתי לכנסת בקשה והצעה לאפשר חמישה ערוצים ייעודיים בכבלים. חבר הכנסת דראושה, כדאי שתשמע, כי זה נוגע גם לכם. מדובר בערוץ בכבלים בשפה הערבית.

### **אופיר פינס-פז (העבודה):**

כבר אין לי מה לשאול יותר.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

אני מתנצלת. אתם רוצים שאפסיק?

### **היו"ר ד' תיכון:**

טוב, נעבור לשאלת הבאה.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

בסדר, אענה על כך עוד מעט.

### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

איזה ביטוי פרלמנטרי הוא רוצה?

### **היו"ר ד' תיכון:**

רק רגע, חבר הכנסת זיסמן. נתנו לך תשובה שנמשכה עשר דקות במקום שתי דקות. תאמין לי, כל הכבוד לשרה.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

אתייחס לזה עוד רגע.

### **היו"ר ד' תיכון:**

היא מתייחסת ברצינות.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

אני יכולה לדבר על זה שבוע.

### **היו"ר ד' תיכון:**

היא מתייחסת ברצינות. רבותי. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

### **רן כהן (מרצ):**

מה שהכי סקרן אותי זה איך את הולכת "להגן" על הממשלה הקודמת מפני חבר הכנסת זיסמן?

### שרת התקשורת ל' לבנת:

למה? לא תקפתי.

### רן כהן (מרצ):

אני מדבר על הגנה.

### שרת התקשורת ל' לבנת:

אני חושבת שנהגתי בהגינות. תאמין לי, חבר הכנסת רן כהן. עליתי לדוכן והתחלתי לענות על נושא השיחות הבין-לאומיות. לא היית כאן קודם. טרחתי ואמרתי בפתח דברי, שהפתיחה לתחרות התחילה בימי שולמית אלוני. היא התחילה בזה ואני המשכתי בכך. אני חושבת שאני נוהגת בהגינות.

### היו"ר ד' תיכון:

היא ציינה את שולמית אלוני.

### רן כהן (מרצ):

שמעתי, וכל הכבוד לך.

### שרת התקשורת ל' לבנת:

אני חושבת שאני נוהגת בהגינות.

### היו"ר ד' תיכון:

ודאי היו כאלה ממפלגתך, שלא היו מאושרים באותו רגע.

### רן כהן (מרצ):

לשרה אין שום תסביכים. לזיסמן יש בעיה.

### **היו"ר ד' תיכון:**

חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

שולמית אלוני – – –

### **היו"ר ד' תיכון:**

רבותי, תנו לחבר הכנסת שבח וייס.

### **שבח וייס (העבודה):**

לא, לי זה לא מפריע. זה נחמד.

אני רוצה להציע ליושב-ראש הכנסת, להבא, בקביעת תור השרים שישיבו בשעת השאלות שלנו, שזה ניסיון – – –

### **היו"ר ד' תיכון:**

אגב, יש תור ארוך של שרים.

### **שבח וייס (העבודה):**

זהו, אני מציע שקודם ניתן לאלה שלא מתמצאים במשרד שלהם.

### **היו"ר ד' תיכון:**

למה?

### **שבח וייס (העבודה):**

כי אז הם יענו שתי דקות. השרה כל כך בקיאה – – –

### **היו"ר ד' תיכון:**

אנחנו הולכים מן הטובים אל הפחות טובים.

### **שבח וייס (העבודה):**

אני מציע ההיפך.

יש לי שתי שאלות. שאלה אחת: הנושא של החשיפות של שיחות טלפון, בעיקר פלאפון – –

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

של מה? סליחה?

### **שבח וייס (העבודה):**

– – של אפשרות האזנה לשיחות פלאפון, עלה באופן חזק מאוד על סדר-היום בהזדמנות שהיתה התדיינות סביב המשפטים הידועים. וזה ככה נדם. רציתי לדעת אם בתחום זה יש איזה טיפול, כי למעשה היום רוב אזרחי ישראל ואזרחיות ישראל משתמשים בפלאפון על גווניו. זאת שאלה אחת.

### **קריאה:**

בפלאפון סלולרי.

### **שבח וייס (העבודה):**

סלולרי, כן.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

הוא מדבר על סלולרי בכלל.

### **שבח וייס (העבודה):**

אני מדבר על "פלא-פון", "סלקום" וכיוצא באלה. אני מדבר בעיקר על העניין הזה. זו שאלה ראשונה. היום זה תחום די מרכזי של חירויות הפרט, של כמיסות השיחות שלו וכן הלאה.

שאלה שנייה נוגעת לשאלה ששאל חבר הכנסת זיסמן, לגבי ערוץ עולמי בתחום היהדות. ברשותך, אני רוצה למחזר את השאלה של חבר הכנסת זיסמן, כדי שתוכלי אולי להשיב לי. פשוט מבחינת הזמן לא הספקת להשיב לו.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

נכון.

### **שבח וייס (העבודה):**

תודה רבה.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

קודם כול, חבר הכנסת וייס, בקשר לעניין של ההאזנות לשיחות בטלפונים סלולריים – אין לי תשובות ברורות לעניין הזה. קודם כול, צריך לעשות הבחנה. לא כל המפעילים הסלולריים חשופים באותה מידה להאזנות. אני לא רוצה לעשות כאן פרסומת לשום מפעיל, אבל הם עושים את הפרסומות לעצמם, וכל אחד יכול לבדוק זאת. זה לא באותה מידה. הטכנולוגיות משפיעות למעשה על החשיפה להאזנה שיש, ושתי החברות לא עובדות באותה טכנולוגיה. אני מאמינה שעוד מעט תיכנס חברה שלישית. אני מקווה שנשלים את המהלך של כניסת המפעיל השלישי בתוך כמה שבועות. אבל היום החברות עצמן מאוד ערות לעניין הזה. למעשה הציבור ער לזה. הוא יודע שהטלפונים הסלולריים חשופים להאזנות יותר מאשר טלפונים קוויים. הם ערים לזה. הם יודעים את זה. למשרד התקשורת אין דרך לטפל בעניין הזה.

אני יודעת, שהחברות עושות עכשיו כל מאמץ כדי לשפר את הטכנולוגיות ולשפר את השירות שהן נותנות, ובין היתר גם לבלום ככל שניתן את היכולת להאזין. אין על זה תשובה חד-משמעית.

לשאלה של הערוץ הייעודי, שחבר הכנסת זיסמן שאל לגביו קודם – אכן היתה המלצה בדוח-פלד לגבי ערוץ ייעודי עולמי. זה לא דבר שמשרד התקשורת יכול לטפל בו באופן בלעדי. מדובר כאן על צורך בהקצאת כסף, שמשרד התקשורת לא יכול להקצות. לא מדובר כאן בסכומי עתק, אך מדובר כאן בצורך בהקצאת כסף, כי לא מדובר על ערוץ כלכלי, בוודאי לא בשלב ראשון. אנחנו בחנו זאת. נכון לעכשיו, עדיין אין לי תשובה טובה מספיק.

אני חשבת, שבמסגרת חגיגות ה-50 אפשר יהיה להעלות ערוץ כזה לאוויר, לשנה, נניח, ואם הוא יהיה כלכלי או אם ימצאו לו מקורות מימון, אפשר יהיה להמשיך אתו אחר כך, לאורך השנים שלאחר מכן.

### **אברהם פורז (מרצ):**

אחר כך יבוא חוק ההמרה ואפשר יהיה להיעזר בו לתפילות הקונסרבטיביות וכו'.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

למשל. אבל, לצערי הרב, זה לא התקדם במידה הראויה. אני מאוד מצטערת על כך. אני מודה לכם על השאלה, כי אולי זה ידרבן אותי עכשיו, יחד עם כל עיסוקי האחרים, לדחוף את זה עוד יותר.

### **היו"ר ד' תיכון:**

תודה. חבר הכנסת אופיר פינס-פז, בבקשה.

### **אופיר פינס-פז (העבודה):**

גברתי השרה, אני רוצה להסב את תשומת לבך לקמפיין שיווקי חדש של "בזק", שנקרא "קידומת עוקבת". התפרסמו מודעות גדולות, שמופנות לבעלי עסקים שממוקמים בכל רחבי הארץ, שמציעות להם בעצם לרכוש את אזור החיוג של תל-אביב, כדי ליצור רושם בעיני הקורא, או בעיני הקליינט, שיש להם או חברה באזור גוש-דן, או חברה עם מספר רב של סניפים. יש במודעות האלה, שקראתי אותן, מידה מסוימת של הונאת הציבור, על-פי תפיסתי. אומנם פניתי למנכ"ל "בזק" – –

### **תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):**

המשרד בתל-אביב?

### **אופיר פינס-פז (העבודה):**

לא, לא. יש תחושה כאילו המשרד שלהם, שיכול להיות שהוא נמצא באיזה מקום קטן וזניח, מצוי בעצם במרכז העסקים התל-אביבי, או שזה עסק שיש לו יותר מסניף אחד.

### **נסים דהן (ש"ס):**

לא שמעת על "עקוב אחרי"?

### **אופיר פינס-פז (העבודה):**

אני חושב שיש בזה מידה מסוימת של הונאת הציבור. גברתי השרה, שלחתי לך העתק מהפנייה שלי למנכ"ל "בזק". אני מקווה שראית אותה.

אומר עתה מלה לגבי הערוצים הייעודיים, נושא שהתחלת לענות עליו.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

התחלתי.

### **אופיר פינס-פז (העבודה):**

האם את חוששת, שכתוצאה מהמדיניות הזאת אנחנו עלולים לחזק מגמות של סקטוריאליזם בחברה הישראלית, ובמקום לאחד את הפסיפס של עם ישראל אנחנו יכולים ליצור כאן קווים מקבילים?

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

זו תהיה הזדמנות בשבילי להתייחס גם לעניין הערוצים הייעודיים, שקודם עצרתי את התייחסותי לגביהם.

### **עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):**

גם אנחנו חלק מעם ישראל.

### אופיר פינס-פז (העבודה):

אתם חלק מהחברה הישראלית, לא חלק מעם ישראל.

### שרת התקשורת ל' לבנת:

למה? הם חלק מהחברה הישראלית. מה הוא אמר?

### אופיר פינס-פז (העבודה):

הוא אמר שהם חלק מעם ישראל.

### שרת התקשורת ל' לבנת:

אהה, טוב.

קודם כול, חבר הכנסת פינס, אשר לשאלתך על השיחות העוקבות של "בזק" – לא קראתי לפרטיו את הפרסום הזה. על פניו, אני לא רואה כאן איזו בעיה. הרי כל אחד יכול היום לעשות "עקוב אחרי", בצורה כזאת או אחרת. אפשר לתת מספרים של טלפונים סלולריים. אתה בכלל לא יודע איפה הבן-אדם נמצא והוא עושה "עקוב אחרי" לטלפונים קוויים. אתה לא יודע אם הבן-אדם נמצא בדורם, בצפון או במרכז הארץ. אבל מכיוון שהעלית זאת – אם תעביר לי את המודעה הזאת, אני מוכנה לקרוא אותה בעיון, לבדוק אותה וגם להעביר אותה ליועצים המשפטיים של משרדי, כדי שהם יבחנו אם אין כאן איזו בעייתיות. נכון לעכשיו, באופן כללי, בלי שנכנסתי לעומק העניין, אני לא רואה כאן בעייתיות. אבל אני מוכנה ברצון לבדוק את העניין. זה דבר אחד.

דבר שני – לעניין הערוצים הייעודיים. האם חבר הכנסת זיסמן הלך בדיוק כשאני רוצה לענות לו?

### היו"ר ד' תיכון:

הלך, הלך.

### שרת התקשורת ל' לבנת:

חבל.

## היו"ר ד' תיכון:

הדבר הגרוע במכשיר הזה הוא, שכל מי ששואל שאלה יודע שיש לו שעה חופשית לאחר מכן.

## שבח וייס (העבודה):

גברתי השרה, מכיוון שאלה ערוצים יהודיים בעיקר, הוא יכול אחר כך – – –

## שרת התקשורת ל' לבנת:

ייעודיים, באות עי"ן, חבר הכנסת וייס. לא מדובר בערוצים יהודיים, אלא בערוצים ייעודיים, שאחד מהם הוא ערוץ ערבי, ערוץ בשפה הערבית. תיכף אסביר זאת.

## ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מספרים על שר אחד שהגיע לרמת-הגולן. הטלפון הסלולרי שלו צלצל והמזכירה או העוזר שלו אמרו לו: מחפשים אותך. והוא אמר: איך הם יודעים שכבר הגעתי?

## שרת התקשורת ל' לבנת:

זה בדיוק מה שאמרתי קודם.

אתייחס עתה לערוצי הכבלים, הערוצים הייעודיים, בעי"ן, ואמרתי זאת קודם ואחזור ואומר זאת, כי באמת מאוד קשה לבטא זאת כהלכה, כדי שכולם יבינו שלא מדובר בערוצים יהודיים, אלא בערוצים ייעודיים.

ובכן, היתה יוזמה של שרת התקשורת לשעבר שולמית אלוני, שאני המשכתי אותה וקצת הרחבתי אותה, של ערוצים ייעודיים בכבלים. חבר הכנסת פינס-פז, תן לי רגע להסביר את זה ואחרי זה אתייחס לשאלתך הקונקרטית, שהיא שאלה מאוד רצינית ומאוד טובה. מדובר כרגע בחמישה ערוצים ייעודיים. למעשה, השרה לשעבר אלוני כבר פרסמה מכרז לערוץ ייעודי בשפה הערבית, אבל המכרז הזה נעצר בבג"ץ והיה צריך לתקן את החקיקה. תיקנו את החקיקה, ואני הבאתי למעשה לוועדת הכלכלה של הכנסת בקשה לחמישה ערוצים ייעודיים, כאמור: ערוץ בשפה הערבית, ערוץ בשפה הרוסית, ערוץ דתי מסורתי, ערוץ מוזיקה ים-תיכונית וערוץ חדשות. אלה חמשת הערוצים שאני ביקשתי.

אני מצטערת לומר כאן – ואני מאוד שמחה על ההזדמנות הזו שיש לי כאן, כי אפשר אולי להביא לידיעת יותר חברי כנסת דברים שאולי הם לא יודעים כמעשה של יום ביומו – שוועדת הכלכלה של הכנסת מעכבת את הדיון בערוצים הללו ולא נותנת – – –

#### **אברהם פורז (מרצ):**

אתם לא באתם עם שום תחשיב.

#### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

סליחה. בכל הכבוד, אני לא חייבת לבוא עם שום תחשיב. ועדת הכלכלה של הכנסת מעכבת את כל – – –

#### **אברהם פורז (מרצ):**

לא הבאתם שום דבר.

#### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

חבר הכנסת פורז, הרי כל הרפורמות האלה פה, שחברי הכנסת נהנים לשמוע עליהן, אילו הן היו תלויות בך, הן לא היו קיימות, כי אתה מנסה לטרפד אותן בכל רגע, מתוך איזו מחויבות בלתי רגילה למונופולים, היינו לערוץ-2 ולזכייני הכבלים ולכל המונופולים, שאנחנו רוצים להפסיק אותם, כי אנחנו רוצים לפתוח לתחרות. אז אני מציעה: עם כל הכבוד, ובכל הכבוד הראוי, אתה במיעוט בעניין הזה לא רק בקרב חברי אלא גם בקרב חבריך. הראיה לזה היא, שניסית בכל דרך לטרפד זאת בוועדת הכספים גם במסגרת חוק ההסדרים, ולא עלה בידך – זה עבר פה-אחד. באת, אף שאינך חבר ועדת הכספים, וזה מותר ולגיטימי; באת לוועדת הכספים, ניסית לטרפד בכל כוח, ולא עלה בידך. אז לפחות עכשיו תן לי להסביר לחברים כמה דברים שאני חושבת שהם רוצים לשמוע. גם אם עמדתך אחרת, תחכה עד שתקבל רשות דיבור.

#### **אברהם פורז (מרצ):**

לדייק בעובדות.

#### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

תחכה עד שתקבל רשות דיבור.

## היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פורז, אין מפריעים.

## אברהם פורז (מרצ):

הוועדה ביקשה מהשרה תחשיבים, והיא לא באה.

## שרת התקשורת ל' לבנת:

הוועדה לא ביקשה ממני תחשיבים, ואני יושבת עם חבר הכנסת אבי יחזקאל, יושב-ראש הוועדה, וחבר הכנסת פורז מופיע באופן קבוע לישיבות ועדת הכלכלה וועדת הכספים בכל מה שנוגע לפתיחת השידורים, כי הוא מייצג משום-מה את המונופולים, במקום לייצג את הציבור, את האזרחים, ובמקום אילו זה היה DBS לדאוג לכך שהם ישלמו פחות ויקבלו יותר שירותים. אילו זה היה תלוי בך, לא היה תלוי בך, לא היה ערוץ מסחרי נוסף. אילו זה היה תלוי בך, לא היו ערוצים ייעודיים ולא היה שום דבר, אלא היו רק תחנות הרדיו האזורי, שבעקבות הוועדה שאתה יושבת בראשה סובלות היום קשות. אני מציעה, קצת צניעות בעניין הזה. תן לי להשיב לחברי הכנסת, שאני חושבת שרוצים מאוד לשמוע את מה שיש לי להגיד בעניין הזה, גם אם לא תמיד מסכימים לכל דבר, וגם זה לגיטימי.

אתה מנהל איזו מלחמת חורמה נגד כולם – לרבות מכתבך האחרון ליועץ המשפטי לממשלה. אגב, כדאי שתקרא את החוק לפני שאתה כותב מכתבים כאלה. לא קראת את החוק לפני שכתבת אותו. זה היה ליודעי ח"ן, ואני מתנצלת בפני כל הציבור שלא הבין על מה אני מדברת במשפט האחרון שלי.

מכל מקום, נושא הערוצים הייעודיים – ואני חוזרת לשאלת חבר הכנסת זיסמן קודם – אמור להיות ממומן מפרסומות, וגם ערוץ מסחרי נוסף, שבכוונתנו לאפשר החל מסוף שנת 1999, שזו השנה שבה נגמרים הזכיונות של זכייני ערוץ-2, ערוץ שיפסיק למעשה את המונופול של מימון השידורים של ערוץ-2 מפרסום של הערוץ המסחרי. צריך כאן גם להגיד, שבאמת יש בעיה, משום שהיום, למשל, בערבי חגים, כאשר מפרסם שאינו מפרסם ענק ואינו "שטראוס", "עלית" או "בזק", ואינו מהגדולים ביותר שיש במשק אלא הוא באמת מפרסם בינוני – ואני כבר לא מדברת על איזו חנות שכונתית קטנה, שזה משהו אחר – כאשר הוא רוצה לפרסם, מאוד קשה לו. זה עולה המון כסף. הוא צריך לחכות הרבה זמן בתור, וזה מאוד מסובך. לכן, יש מקום בשוק הפרסום הישראלי, בשוק השידור הישראלי, לאפשר עוד ערוץ שיממן מפרסומות, לרבות אותם ערוצים ייעודיים שהיממן שלהם יהיה מפרסומות.

לגבי שאלתך, חבר הכנסת פינס-פז, בעניין הסקטוראליות או הבדלנות, אם תרצו – אני חושבת שהשאלה הזו היא שאלה מאוד נכונה; היא השאלה הנכונה והרלוונטית, ולא השאלה הכלכלית. השאלות הכלכליות – שהזכיינים יבדקו אותן. אם זה לא יהיה כלכלי, הם לא ייגשו. הרי הם לא אידיאליסטים. הכנסת תשב ותבדוק כאן את הכלכליות? ממתי בודקים כלכליות של משהו? זה דבר שממש לא עולה על הדעת. אם אנחנו היינו בודקים את הכלכליות של מכרז למפעיל סלולרי שלישי, שעכשיו הוא בעיצומו, אולי לא היינו מוציאים בכלל מכרז. אנחנו פרסמנו מכרז, והלכו החברות, עשו

בדיקות כדאיות כלכלית, וניגשו למכרז שלוש חברות, והן ישלמו הרבה כסף למדינה בשביל זה. לכן,  
זה בכלל – – –

### **חגי מירום (העבודה):**

תירגעי מחבר הכנסת פורז – – –

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

אני יודעת. אבל רגע, מותר לי גם.

### **היו"ר ד' תיכון:**

גברתי השרה, אל תיסחפי אחר מסיתים – –

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

בסדר.

### **היו"ר ד' תיכון:**

– – כי אנחנו לא מתקדמים.

### **שלום שמחון (העבודה):**

– – –

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

לא. אני מתקדמת. השאלה הכי נכונה והכי רלוונטית, והיא מעסיקה גם אותי, היא, האם ערוצים  
ייעודיים הם ערוצים שיתרמו לבדלנות, לסקטוריאליזם ולקיטוב בחברה הישראלית, או להיפך, אולי  
הם ערוצים נחוצים והכרחיים. זה הדין האמיתי, שלטעמי צריך לקיים אותו. אני כשלעצמי חושבת,  
וחשבתי על זה לא מעט, אבל אינני אומרת שכל האמת והצדק אצלי בעניין הזה – – –

### שבח וייס (העבודה):

לא יתרמו לבדלנות. הנוכחיים הם בדלנים, כי הם רק של חבורה מסוימת.

### שרת התקשורת ל' לבנת:

יכול להיות. תנו לי רגע. יכול להיות שאפשר לא להסכים אתי. יש ציבור דובר ערבית במדינת ישראל.

### שבח וייס (העבודה):

---

### היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שבח וייס.

### שרת התקשורת ל' לבנת:

יש ציבור דובר ערבית במדינת ישראל, כמו שיש ציבור דובר רוסית במדינת ישראל. הציבורים האלה, חלקם דוברי שתי שפות, גם עברית וגם ערבית או גם עברית וגם רוסית, וחלקם פחות. מכל מקום, יש תרבות מסוימת שהיא חלק מהתרבות הישראלית היום, אבל לא כולם כל כך יכולים להשתלב במה שמוקדן היום. זה לא מקרה שיש אנשים שרואים ערוצי טלוויזיה מארצות אחרות, בערבית, והם רואים בכבלים שני ערוצים מרוסיה, ברוסית. אז מה? אם רואים במסגרת חברות הכבלים, במסגרת חבילת הכבלים, שני ערוצים שבאים מרוסיה – זה לא בדלני; אבל אם יהיה ערוץ רוסי-ישראלי פה, שייתן פרנסה לעוד מפיקים ויהיה בו גם שילוב של התרבות הרוסית והתרבות הישראלית – זה לא טוב?

זאת אומרת, יש כאן באמת שאלה, שאני חושבת שאנחנו לא נוכל להגיע לאיחוד השורות ולאיחוד הפסיפס של החברה הישראלית על-ידי זה שנכפה ונאכוף על אותו ציבור גדול, על אותם ציבורים, על אותן קבוצות בציבור, מוזיקה ים-תיכונית. במשך שנים, וגם היום במידה פחותה, וחבר הכנסת אלי בן-מנחם קצת עוסק בעניין הזה, במסגרת הרדיו הממוסד, במסגרת הטלוויזיה הממוסדת, הקצו איזה מין פינות כאלה למוזיקה ים-תיכונית.

### שבח וייס (העבודה):

ז'ז'ו אבוטבול בלילה.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

לא. אני מדברת כרגע ברמת המוזיקה, ברמת התרבות. אני מדברת ברמת המוזיקה, ולא דווקא ברמה של אנשים כאלה או אחרים. שוק הקסטות בתחנה המרכזית, של מוזיקה מזרחית, פרח בצורה בלתי רגילה. צצו זמרים, שאנחנו לא ידענו מי הם בכלל ולא שמענו את שמותיהם מעולם, כי הם לא הופיעו במקומות הממוסדים, כי הם לא היו ברדיו – – –

### **דוד טל (ש"ס):**

גברתי, זו היתה התוצאה.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

ודאי. הוא שאמרתי. זה בדיוק מה שאני טוענת. אי-אפשר לבלום את הצורך של אנשים בחברה, של תרבויות שונות, לבוא לידי ביטוי. אנחנו צריכים להגיד את האמת. אנחנו חברה אחת; בחברה הזאת יש כל מיני תרבויות, או תת-קבוצות של תרבויות.

### **שבח וייס (העבודה):**

אחדות היא לא אחידות.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

אני מודה לחבר הכנסת וייס. אחדות היא לא אחידות. אי-אפשר לצפות שכולנו נאהב לראות אותו דבר ולשמוע אותו דבר. אנחנו באנו מרקעים שונים. אנחנו באנו מארצות שונות. אנחנו בכלל מדינה של קיבוץ גלויות. אולי בעוד 20, 30, 50 או 100 שנה תהיה פה תרבות אחת של כולם.

### **היו"ר ד' תיכון:**

גברתי, אנחנו עוד לא התחלנו במכשיר הזה, ועומדים כאן 15 חברי כנסת בתור.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

אני מתנצלת על כך שנסחפתי.

### אופיר פינס-פז (העבודה):

היא מוכיחה בקיאות בענייני המשרד.

### שרת התקשורת ל' לבנת:

אני מתנצלת על שנסחפתי, אבל – – –

### היו"ר ד' תיכון:

אין דבר.

### קריאה:

לי יש שאלתא קצרה.

### היו"ר ד' תיכון:

רק רגע. זה בסוף.

### שרת התקשורת ל' לבנת:

הנושא באמת חשוב, ובגלל זה – – –

### היו"ר ד' תיכון:

נראה. אולי נביא אותך עוד הפעם בקרוב.

### ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

עם כל הפסיפס הזה, מה עם ערוץ-7?

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

תשאלו באופן מסודר, ואני מוכנה לענות על כל שאלה.

### **היו"ר ד' תיכון:**

חבר הכנסת נסים דהן, בבקשה. יש לך דקה.

### **נסים דהן (ש"ס):**

גברתי השרה, השאלה הראשונה היא בנושא של אוטוסטרדת המידע. בקרוב נהיה עדים למהפכה בתחום הזה. האם משרד התקשורת מתכונן, מוכן, יש לו תוכניות מגירה לכך שנושא אוטוסטרדת המידע יהיה מעשי במדינת ישראל?

שאלה שנייה: האם גברתי השרה יכולה לספר לנו מה בדעת משרד התקשורת לעשות בנושא של כל תחנות הרדיו הפיראטיות – האם יש תוכנית למסד אותן? כיוון שאינני רואה שנצליח לחסל אותן בזה שנסגור אחת ויפתחו עשר, הרעיון הוא למסד אותן. האם יש תוכניות בנושא הזה?

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

קודם כול, לגבי אוטוסטרדת המידע: המשרד שמטפל בנושא זה יותר – אגב, אנחנו מטפלים בזה כולנו יחד, בפעילות בין-משרדית – הוא משרד המדע, שמרכז חלק גדול מהפעילות. אנחנו עצמנו, יחד עם רשות הדואר, עוסקים כעת בפרויקט חדש שנקרא "מעלה"; זה פרויקט שיעסוק בכל השירותים המקוונים האלה. עוסקים בנושאים האלה; אני לא רוצה להיכנס כרגע לפרטים, גם אין כרגע עוד פרטים שאני יכולה להביא בצורה מובהקת, אבל בהחלט נערכים ועוסקים בנושא.

### **נסים דהן (ש"ס):**

השאלה שלי נוגעת לתשתיות. האם משרד התשתיות, האחראי לתשתיות, מתכונן לזה?

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

הרי כל היופי בתשתיות, חבר הכנסת דהן, במה שאנחנו עושים כרגע ובמה שקורה בעולם – לא שאנחנו עושים, אנחנו רק מנצלים את היתרונות שגלומים בזה היום – שכל התשתיות יכולות כבר היום, ובעתיד הקרוב יוכלו עוד יותר, לתת את כל השירותים. אם פעם יכלה תשתית הכבלים, שהיא תשתית קרקעית, לתת רק שידור, ותשתית הבזק יכלה לתת רק טלפונים, היום תשתית הבזק תוכל לתת שירותים נוספים כמו שידור, ותשתית הכבלים תוכל לתת גם שירותי תמסורת, טלפוניה ועוד

שירותים. למעשה, זה הדבר הנהדר כאן, שעם הטכנולוגיות החדשות, למעשה כל התשתיות – ויש תשתיות, ויהיו תשתיות נוספות, כי אנחנו פתוחים לתחרות ולכן יהיה עניין ליצור תשתיות נוספות – ייתנו את כל השירותים, ואנחנו בהחלט נערכים לעניין הזה מבחינת תשתיות, אבל לא רק מבחינת תשתיות, כפי שאמרתי.

לעניין התחנות הפיראטיות: זה מחזיר אותי לשאלה ששאל חבר הכנסת פינס קודם לגבי העניין התרבותי. אני מניחה שחבר הכנסת דהן מתייחס, בין היתר, גם לשאלת התחנות שמשדרות דברי תורה ותחנות שעוסקות בנושאים אחרים, שאני מניחה שחלק גדול מהיושבים כאן איננו מתעניין בהם, אבל יש ציבור גדול שכן מתעניין בהם, וזה מה שהוא רוצה.

לתפיסת עולמי ולהשקפתי – אמרתי זאת פעמים רבות ואחזור ואומר גם עכשיו – ערוץ רדיו וערוץ טלוויזיה הוא בדיוק כמו עיתון. בדיוק כשם שלא תבוא המדינה ותגיד למפלגה או לקבוצה חרדית לסגור את "יחד נאמן" או את "יום ליום" או עיתון אחר, כי יש מספיק עיתונים ותקראו "דיעות אחרונות", אם אתם רוצים, או תקראו "מעריב" – הרי אף אחד לא יעלה על הדעת לומר דבר כזה. זכותה של כל קבוצה להקים לעצמה עיתון, אם עיתון יומי ואם שבועון או ירחון, ואם אלה אנשים שרוצים שיהיו שם דברי תורה או דברים מסוימים, או אנשים שרוצים שתהיה שם סקירה על הבולאות בעולם, זה לא משנה בכלל. כל קבוצה רשאית – – –

### **שבח וייס (העבודה):**

מחירי הבולים ירדו.

### **היו"ר ד' תיכון:**

אני מבקש לסיים.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

כל קבוצה רשאית. זו תפיסת עולמי, וזה נכון לגבי עיתון כמו שזה נכון לגבי רדיו. כי אני בעד חופש הפרט וחופש הקבוצות להעביר מסרים, כל עוד זה עונה על חוקי המדינה ואין בזה דברי הסתה, חלילה, ופורנוגרפיה ודברים כגון אלה. זה מובן מאליו, כולנו כפופים לחוקי המדינה.

עם זאת, ולזה אני מנסה להוביל, וזו גם המלצת ועדת-פלד שאומצה על-ידי הממשלה באופן כללי, בלי להתייחס לתחנה כזו או לתחנה אחרת: יש קושי אחד, והקושי הזה הוא שאין לנו מספיק תדרים בשביל לאפשר תחנת רדיו ארצית לכל מי שרוצה. יש בעיה אמיתית של משאב שנקרא ספקטרום, שהוא מוגבל מטבעו והוא מגביל אותנו.

## **נסים דהו (ש"ס):**

בעיקר בגלל הצבא.

## **שרת התקשורת ל' לבנת:**

נכון, אבל לא רק.

## **היו"ר ד' תיכון:**

חבר הכנסת דהן, על השרה לסיים.

## **שרת התקשורת ל' לבנת:**

אדוני היושב-ראש, אני מסיימת. נכון שלא רק, כי בכל העולם זה משאב במחסור, מוגבל מטבעו. מים, שגם הם משאב, אולי אפשר להביא מטורקיה, אבל ספקטרום אי-אפשר להביא משום מקום. זה לא יעזור.

לכן, כיוון שהמשאב הזה מוגבל, כיוון שהוא במחסור, יש לנו קושי. אנחנו בוחנים עכשיו את כל האפשרויות, איך אנחנו יכולים לאפשר ליותר קבוצות בחברה הישראלית, הן בטלוויזיה, כפי שאמרתי קודם, הן ברדיו, כפי שאמרתי עכשיו. אני חושבת שזה בהחלט פתרון נכון וראוי ברמת תפיסת העולם. צריך לבדוק את היישום שלו, וזאת בעצם הבעיה שעומדת בפנינו. אנחנו בודקים זאת.

## **היו"ר ד' תיכון:**

תודה. חבר הכנסת חגי מירום. אחריו – חבר הכנסת גדעון עזרא. דקה.

## **חגי מירום (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה – – –

## **וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):**

אדוני היושב-ראש, אנחנו צריכים – – –

### **היו"ר ד' תיכון:**

אנחנו גומרים. אם יש רשומים – ישאלו. יש מספיק אנשים. הרשימה היא כדלקמן: חבר הכנסת חגי מירום, חבר הכנסת גדעון עזרא, חבר הכנסת טלב אלסאנע, חבר הכנסת פורז, חבר הכנסת חאג' - יחיא, חבר הכנסת עזמי בשארה, חבר הכנסת בן-מנחם, חבר הכנסת רן כהן, חבר הכנסת אפי אושעיה – אחרון. רבותי, לעמוד בלוח הזמנים – דקה לשאלה, תשובה – שתי דקות, וזהו זה.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

לזה הסכימו כולם?

### **היו"ר ד' תיכון:**

כן. אין ברירה.

### **חגי מירום (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, גם מפני שהחברים הוותיקים כבר מחכים בכליון עיניים שנסיים את החקיקה שלהם, וגם מפני שאני חושב שאדוני התכוון לאיזה מכניזם דומה לפרלמנט הבריטי של שאלה-תשובה, אני מזמין את השרה להשיב לי. אני שואל 30 שניות, השרה משיבה לי 30 שניות.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

טוב.

### **חגי מירום (העבודה):**

השאלה שלי היא: מתי ייכנס מתחרה שלישי ל"סלקום" ול"מוטורולה", ואיזה מין פיקוח יש במשרד על מה שקיים כיום, כלומר על "סלקום" ועל "מוטורולה"? תודה.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

פורסם מכרז למפעיל שלישי לטלפון הסלולרי. אני מקווה – אני לא רוצה להתחייב כרגע – שבתוך שבועות ספורים יפורסם הזוכה במכרז. פשוט, ועדת המכרזים עובדת על זה. מעבר לזה לא אומר מאומה, כמובן, לגבי המכרז עצמו.

### **היו"ר ד' תיכון:**

עוד כמה זמן, לפי התחזית שלך?

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

אמרתי – בתוך כמה שבועות.

### **היו"ר ד' תיכון:**

כמה שבועות?

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

כן.

### **היו"ר ד' תיכון:**

בסדר.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

לגבי הפיקוח: הפיקוח הטוב ביותר, כפי שאנחנו רואים אותו, הוא השוק והתחרות. עם זאת, יש לנו אגף פיקוח במשרד, וכל אימת שאנחנו מקבלים תלונות או בודקים בעצמנו ונתקלים בבעיה, אנחנו מטפלים בזה. אני לא יכולה להגיד שפותרים הכול.

זה היה בסדר – 30 שניות?

### **חגי מירום (העבודה):**

זה היה בסדר. כך צריך לעבוד.

### **היו"ר ד' תיכון:**

תודה. חבר הכנסת גדעון עזרא, בבקשה. רבותי, כל העסק הוא שזה פינג-פונג. אתה יכול לשאול שאלה חשובה ותקבל תשובה.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

טוב, אני אלמד לפעם הבאה. אני מצטערת שנסחפתי.

### **גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):**

גברתי השרה, אדוני היושב-ראש, אני מבקש לדעת בנושא הכבלים. ביישובי הגבול, בצפון הרחוק, אין רואים כבלים. אני חושב שהסיפור הזה כבר נמשך לפחות למעלה משנה. לא נמצא פתרון. אני מניח שיש חוזה כזה או אחר, וצריך לדרוש מהחברות האלו שיעשו את שלהן. אני חושב שאנחנו פשוט איננו מכבדים את האזרחים שלנו.

שאלה שנייה: הרשות הפלסטינית – מה טיב היחסים שלנו בנושא "בזק" עם הרשות? האם הם משלמים את החובות שמגיעים מהם?

### **היו"ר ד' תיכון:**

תודה. בבקשה.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

אני אשתדל לענות בקצרה. קודם כול, אשר לחובות: הרשות הפלסטינית משלמת את כל חובותיה ל"בזק". בשעתה היתה בעיה. היא נפתרה. היא לא קיימת עוד. אנחנו מקיימים אתם מערכת יחסי שיתוף פעולה, עבודה וועדות משותפות באופן שוטף, גם במה שנוגע ל"בזק", וגם המשרד, במסגרת של ועדות משותפות.

לעניין הכבלים: נדמה לי שהיית קודם באולם, כשהרחבתי בעניין של שידורי הלוויין ושידורי הכבלים. אין לי מה להוסיף על העניין הזה. אני חושבת שמשרד התקשורת פותר עכשיו בעיה שלא נפתרה שנים ארוכות, ואני לא רואה שום צורך לחזור על הדברים.

### **היו"ר ד' תיכון:**

דנו על זה.

### **גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):**

מתי יהיו כבלים?

### **היו"ר ד' תיכון:**

חבר הכנסת גדעון עזרא, השרה התייחסה לזה בהרחבה.

### **גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):**

הם התחייבו לשים כבלים והם אינם שמים כבלים. מה נעשה להם מפני שאינם שמים?

### **היו"ר ד' תיכון:**

הוא אומר שבעלי הזיכיון התחייבו לרשת את כל הארץ עד 1998.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

זה נושא שנמצא כרגע – א. בוויכוח משפטי לא פשוט בינינו לבינם; ב. במשא-ומתן, כיוון שאנחנו חוקקנו את החוק של שידורי הלוויין, שלטענתם פוגע בבלעדיות שלהם ובזיכיונות שלהם. אנחנו נמצאים במשא-ומתן. אין דברים פשוטים. זה לא דבר פשוט, צ'ק-צ'ק. יותר מהר מכפי שעשינו, אני לא מכירה אף אחד שיכול היה לעשות.

### **היו"ר ד' תיכון:**

תודה. חבר הכנסת טלב אלסאנע.

### **טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):**

כבוד היושב-ראש, כבוד השרה, חברי הכנסת, ראשית, אני רוצה לברך את השרה על זה שהיא מאשרת בתשובה על שאלת גדעון עזרא, שהרשות הפלסטינית ממלאה את כל התחייבויותיה.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

לעניין תשלום החובות ל"בזק", חבר הכנסת אלסאנע. אם אתה מעוניין, והיושב-ראש יתיר לי, אני מוכנה לתת עכשיו הרצאה ארוכה על כל ההתחייבויות שהרשות הפלסטינית אינה ממלאת בהתאם להסכם חברון.

### **טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):**

מזה ניתן להקיש לגבי שאר התחומים.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

לא, לא ניתן להקיש מזה שום דבר.

### **היו"ר ד' תיכון:**

רבותי, לעניין.

### **חגי מירום (העבודה):**

האם תוכלי להרחיב גם על הדברים שהממשלה אינה ממלאת?

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

אין דבר כזה.

### **היו"ר ד' תיכון:**

רבותי, עומדת כאן שרת התקשורת ומשיבה בענייני משרדה.

### חגי מירום (העבודה):

מה לוח הזמנים?

### שרת התקשורת ל' לבנת:

אני מציעה שלא תהיה סניגור של הפלסטינים. הם לא ביטלו את האמנה הפלסטינית, הם לא נלחמים בטרור – ואתה סניגור שלהם?

### היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מירום, עכשיו אתה לוקח את כל הזמן שחשכת.

### קריאה:

לא תהיה – – –

### שרת התקשורת ל' לבנת:

ודאי שלא תהיה, אם הם לא ימלאו את חובותיהם. אם הם ימלאו – תהיה.

### היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, נותרו לך 20 שניות.

### טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

השרה מפריעה. אני לא מפריע.

### היו"ר ד' תיכון:

בבקשה, חבר הכנסת טלב אלסאנע.

### **טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):**

כבוד היושב-ראש, שייתנו לי לשאול.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

אתה התחלת פרובוקציה.

### **היו"ר ד' תיכון:**

נותנים לך.

### **טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):**

אני רק בירכתי אותך. אני רק בירכתי את השרה, לא פחות ולא יותר.

כבוד השרה, אני רוצה לשאול: מתוך ידיעה, חברות הכבלים מתנגדות לעניין של שידורי לוויין, כי הן אומרות שהן השקיעו הון תועפות בתשתית, ועכשיו פוגעים בהכנסה שיכולה להיות להן. א. מה אתם עושים בנדון? ב. לגבי הפרק הראשון, מדובר בשירותי "בזק" נוספים – מדוע לא מחברים בתיים ביישובים הלא-מוכרים באמצעות רשת "בזק", במיוחד שיש משפחות עם אנשים חולי לב, אנשים שזקוקים לשירותי הטלפון? מדוע לא דואגים לחבר אותם? ג. לגבי הטלוויזיה הייעודית – – –

### **היו"ר ד' תיכון:**

מספיק; עד כאן. גברתי השרה, בבקשה להשיב.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

חבר הכנסת אלסאנע, חבל שלא היית קודם. השבתי בהרחבה בעניין הכבלים, בעניין המשא-ומתן, בעניין הפגיעה בבלעדיות ובעניין שידורי הלוויין. אני לא חושבת שכדאי לחזור על כך, ואני מפנה אותך לפרוטוקול. היושב-ראש לא ירשה לי לחזור על כל הדברים.

### **היו"ר ד' תיכון:**

כן, נכון.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

לעניין שאלתך השנייה – אני מתנצלת שלא הבנתי את השאלה. אם יש מקומות ש"בזק" לא מחברת אותם לטלפון, כדאי שאני אדע על כך. תעביר לי פרטים, אני אבדוק זאת. לא ידוע לי על דבר כזה.

### **טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):**

ביישובים הלא-מוכרים.

### **היו"ר ד' תיכון:**

תודה. חבר הכנסת אברהם פורז, בבקשה.

### **אברהם פורז (מרצ):**

במאמר שפרסמה השרה בעיתון "מעריב" מייד אחרי היבחרה, היא אמרה, שבעצם כל הערוצים בתקשורת הם אותו דבר, כולם שמאלנים וחד-צדדיים.

### **דוד טל (ש"ס):**

היא צודקת.

### **אברהם פורז (מרצ):**

התחושה היא שהשרה רוצה לנפץ את התקשורת הקיימת ולהרוס אותה; לעשות לנו טלוויזיה איטלקית: לא יהיו תחקירים, לא יהיו תוכניות "עובדה", לא יהיה שום דבר שיטריד את השלטון, הכול יהיה ספורט, שעשועונים, חומר מיובא. השאלה היא, איך מדינה שיש בה תל"ג כזה והכנסות כאלה יכולה לשאת את שלל הערוצים האלה. נוצרת פה אשליה שיש כביכול ארוחות חינם.

### **היו"ר ד' תיכון:**

תודה. בבקשה.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

אני לא רוצה להשיב על ההקנטה הזאת, אני רק רוצה לשאול את חבר הכנסת פורז, ואני שואלת שאלה רטורית, האם הוא מציע להגביל גם את מספר העיתונים וכתבי העת המופיעים בישראל?

### **היו"ר ד' תיכון:**

תודה. חבר הכנסת וליד צאדק חאג'-יחיא.

### **וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):**

גברתי השרה, אני קודם כול מקנא בשטף הדיבור שלך ובהתמצאות שלך בענייני המשרד.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

תודה.

### **וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):**

אני מקווה שתוכלי להגיד לי גם מה עשתה גברתי השרה לגבי שילוב עובדים ערבים במשרד הראשי בירושלים ובחברות הממשלתיות הקשורות למשרד.

בדירקטוריון של "בזק" היתה בחורה בשם כפאח מסארווה, והיא פוטרה. את, כלוחמת למען הנשים – אני מקווה שיהיה מינוי של אשה או איש ערבי במקום. תודה.

### **היו"ר ד' תיכון:**

תודה. בבקשה, תשובה על השאלה הראשונה.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

קודם כול, במשרד התקשורת עובדים כ-100 עובדים. זה המשרד הקטן ביותר מבין משרדי הממשלה. האפשרויות שלנו הן אפשרויות מצומצמות מאוד. למיטב ידיעתי, פורסמו בשעתם מכרזים

גם על-פי הנחיות הנציבות, לשם הבטחת ייצוג לערבים בשירות המדינה. עד כמה שאני זוכרת, ואני מוכנה לבדוק את הדבר הזה שוב, לא ניגשו למרכז הזה אנשים מתאימים בכישוריהם לכישורים שנדרשו בתיאום עם נציבות שירות המדינה. מעבר לזה, לגבי "בזק" ולגבי רשות הדואר אני לא יודעת לענות לך, לא בדקתי את הסוגיה הזאת. אם אתה רוצה, אני מוכנה לבקש פרטים ולהביא לך אותם.

לשאלה השנייה, הגברת כפאח מסארווה היתה דירקטורית, אבל לא ב"בזק" אלא ברשות הדואר. היא לא פוטרה, אלא נסתיימה תקופת כהונתה, וכאשר היא ביקשה להמשיך בתפקידה לאחר תום תקופת כהונתה, לא הארכתי את תקופת כהונתה ומינתי במקומה דירקטורית אחרת.

### **היו"ר ד' תיכון:**

תודה. חבר הכנסת עזמי בשארה, ואחריו – חבר הכנסת בן-מנחם.

### **עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):**

גברתי השרה, שמעתי את תשובתך על השאלה של חבר הכנסת דראושה מהחדר שלי ורשמתי לי מייד את מחירי השיחות הבין-לאומיות למצרים, לירדן ולסוריה: מצרים – 4.6 ש"ח, ירדן – 3.2 ש"ח, סוריה – 5.6 ש"ח.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

באיזו חברה, חבר הכנסת בשארה?

### **עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):**

"בזק", "בזק בין-לאומי". אני אגיד לך עכשיו משהו על תחרות – אין תחרות כי הכול סגור, וזה היה חלק מהתשובה שלך. הסתכלתי על המחירים, והם משתווים רק למדינות כמו סוריה, ג'מייקה, הרפובליקה הדומיניקנית, האיטי, הונדורס ומדינות כאלה, שאני חושב שבכל השוואה מבחינת היצע וביקוש ירדן, מצרים וסוריה יעלו עליהן. אז הנימוק הזה של היצע וביקוש לא קיים.

עכשיו, "ברק" חסמו את התקשורת למצרים, לירדן ולסוריה ולעולם הערבי בכלל. לגבי "קווי זהב" – אין אפשרות, ואני מנסה כל הזמן להתקשר דרך "קווי זהב". בעצם יש רק "בזק". אני מבקש תשובה, בבקשה, על עניין המחירים, כי אין היגיון בזה. יש לי בכלל בעיה עם הסיפור של היצע וביקוש ותקשורת בין-לאומית.

### **היו"ר ד' תיכון:**

לא היצע וביקוש, אלא תחרות.

### **עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):**

ההתחלה היתה היצע וביקוש. התשובה הראשונה של השרה ששמעתי בעניין היתה היצע וביקוש. התשובה השנייה היתה תחרות. בעניין היצע וביקוש, אף שבתקשורת בין-לאומית זה לא כל כך קריטריון, זה לא העניין. כאן יש משהו שלדעתי אולי מצריך את התערבות השרה. זה לא עניין של מכניזם כלכלי גרידא. תחרות אין, גברתי השרה, פשוט אין. אי-אפשר להתקשר מחברות אחרות, אלא רק מ"בזק".

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

חבר הכנסת בשארה, יש תחרות. התחרות עוד בחיתוליה. התחרות צריכה להיפתח בהדרגה ולא בבת אחת בכל המדינות. אני חושבת, שמאוד מוגזם, אחרי שבעה חודשים של פתיחה לתחרות, אחרי 50 שנה שבהן היתה חברה אחת שנתנה שירותים, לבוא בטענות, להעמיס הכול על הכתפיים של חברת "בזק", שהיא נותנת השירותים הוותיקה ביותר. לכן, אני מציעה לכולם להתאזר בסבלנות. אנחנו מטפלים בכל הנושאים שדורשים טיפול, והתחרות תעשה את שלה.

### **עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):**

---

### **היו"ר ד' תיכון:**

חבר הכנסת בשארה, תאמין לי שהתחרות תעשה את שלה.

### **עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):**

---

### **היו"ר ד' תיכון:**

אם זה שוק טוב, תאמין לי שאחת מהשלוש תיכנס לעניין הזה.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

אבל הם בפנים.

### **היו"ר ד' תיכון:**

אבל גם במחיר תחרותי.

חבר הכנסת בן-מנחם, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת רן כהן.

אם זה עסק טוב, ייכנסו לזה, תאמין לי.

### **עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):**

— — —

### **היו"ר ד' תיכון:**

זה בתקופה הראשונה.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

אבל מותר להם. על-פי תנאי הזיכיון, הם לא היו חייבים לפתוח לכל היעדים. העניין הזה נבדק במשרד התקשורת, אמרתי שזה בחיתוליו, ובתקופה השנייה – ממילא בתוך כמה חודשים יהיה אסור להם לחסום. באמת, 50 שנה חיינו ככה. בואו נתאזר קצת בסבלנות לעניין.

### **היו"ר ד' תיכון:**

חבר הכנסת אלי בן-מנחם. מה עם הערוץ ההודי בתל-אביב? יש אחד שעושה לי את המוות, בטח גם לשרה. הטלפון מצלצל פעמיים בשבוע – מה עם הערוץ ההודי בתל-אביב.

### **אליהו בן-מנחם (העבודה):**

זכור לי, אדוני היושב-ראש, שכשהיו סרטים הודיים במדינה היית צריך להמתין כמה חודשים כדי לקנות כרטיס. יכול להיות שהסרטים ההודיים כל כך יפים, עם מוזיקה וכיפים כאלה, שהאוכלוסייה אוהבת אותם, ולא רק ההודים.

### **היו"ר ד' תיכון:**

זו תשובה לאיש ששואל אותי כל הזמן מה עם הערוץ ההודי בתל-אביב. למה בירושלים יש לך ובתל-אביב אין לך. חבר הכנסת בן-מנחם, בבקשה.

### **אליהו בן-מנחם (העבודה):**

גברתי השרה, כאשר חברות הכבלים זכו במכרזים, הן התחייבו לספק את השירות הטוב ביותר לאוכלוסייה. חלק מחברות הכבלים גובה, לצערי, תשלומים נוספים ובעקיפין על-ידי ערוצים מיוחדים לסרטים. אז באופן אוטומטי הן גם מורידות את ערך הסרטים שיש בערוצים הרגילים, כדי למשוך את המסתכלים לשלם סכומים נוספים ולראות סרטים טובים יותר. הפגיעה היא בעיקר בשכבות החלשות יותר, שאין להן חוץ מהטלוויזיה דברים אחרים בבית, ואז הילדים או אחרים מזמינים בטלפון סרטים.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

אפשר לחסום את זה.

### **אליהו בן-מנחם (העבודה):**

אני רק רוצה לשאול אם זה מותר, אם זה חוקי, למה חלק עושים זאת וחלק לא, ואם אפשר לגרום לאחידות בין כל חברות הכבלים בארץ.

### **היו"ר ד' תיכון:**

תודה.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

אני אענה על כך, זה קצר מאוד. חלק מהחברות מסוגל לתת שירותים של טלוויזיה, מה שנקרא צפייה לפי הזמנה. חלק מהחברות מסוגל לתת מבחינה טכנולוגית וחלק לא מסוגל. זו הסיבה שלא כולן נותנות שירותים כאלה. הן רשאיות לתת את השירות הזה אם הן קיבלו לכך רשות ממשרד התקשורת. חברה אחת קיבלה בתל-אביב, נדמה לי שזו חברה "תבל", חברה מת"ב ביקשה ועדיין לא קיבלה. יתר החברות עדיין לא מסוגלות לתת את השירות הזה. בעיקרון לא חייבים להשתמש

בשירות, אפשר גם לחסום אותו. אבל התשובה לכל זה היא, שייטנו שירותים טובים יותר במחירים נמוכים יותר כאשר יחלו שירותי הלוויין. התחרות תביא לכך, שגם חברות הכבלים, שבסך הכול נותנות שירותים טובים, לדעתי, תצטרכנה לשפר עוד יותר את השירותים שלהן ולתת מחירים נמוכים יותר.

### **היו"ר ד' תיכון:**

תודה. חבר הכנסת רן כהן, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אושעיה.

### **רן כהן (מרצ):**

גברתי השרה, אם מותר לעזור לך בתשובה הקודמת – בעקבות התחרות שכבר היתה לפני כמה חודשים היתה ירידת מחירים בשיחות לארצות ערב. אני טיפלתי בכך בעצמי, ונכון שצריך עדיין להמשיך ושהתחרות תהיה אפקטיבית.

אמרת, גברתי השרה, שאת בעד חופש הפרט, וזה לא חדש לגבייך. כפי שידוע לך, היום מי שמזמין מכשיר של איתורית או ביפר לעובד שלו יכול, על-פי התקנות הנוכחיות, לקבל מפרט של כל השיחות של אותו עובד באותם מכשירים. נדמה לי שהדבר הזה – – –

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

אתה מדבר על ביפר או על סלולר או על נייד? אתה מדבר על טלפון?

### **רן כהן (מרצ):**

לא, ביפר, האיתוריות. הוא יכול לעשות זאת.

### **היו"ר ד' תיכון:**

גם נייד.

### **רן כהן (מרצ):**

הדבר הזה לגמרי לא תקין מבחינת חופש הפרט, משום שצריך להיות הבדל בין מי שמשלם, כחלק מתנאי העבודה שהוא רוצה לתת, לבין מי שמחזיק את האיתורית ביד וגם מותר לו לשמור על הפרטיות שלו. האם את מוכנה לבדוק זאת? מה דעתך על העניין?

### שרת התקשורת ל' לבנת:

אני מוכנה לבדוק זאת. זה חדש לי לגמרי. אני בהחלט חושבת שזה מצב לא תקין לחלוטין. אם זה מעוגן בתקנות שאני יכולה להביא לתיקון, אני בוודאי אעשה כל מאמץ להביא לתיקון.

### רן כהן (מרצ):

---

### שרת התקשורת ל' לבנת:

אתה יכול לשלוח לי את התקנה הזאת? יש לך תקנה זו, חבר הכנסת רן כהן?

### היו"ר ד' תיכון:

לא הבנתי מה שאתה אומר, חבר הכנסת רן כהן. מדוע מי שמשלם לא יכול לדעת עבור מה הוא משלם, על-פי פירוט?

### רן כהן (מרצ):

משום שזה לא תקין. אדם שמחזיק איתורית מקבל, בסך הכול, הודעה באיתורית, הוא לא מדבר באיתורית, הוא לא עושה הוצאה. לא תקין, שאם הוא מקבל הודעה מחברתו או מילדיו, המעביד יקבל על כך פירוט. זה עניין פרטי.

### היו"ר ד' תיכון:

הבנתי. תודה רבה. השרה תשיב לך.

### שרת התקשורת ל' לבנת:

אם יש לך התקנה ותעביר לי אותה, זה יקל עלי. אני אבדוק את העניין הזה מייד.

### **היו"ר ד' תיכון:**

חבר הכנסת אפי אושעיה, בבקשה.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

חבר הכנסת ברק עושה פה כינוס מפלגתי, אדוני היושב-ראש. יש פה התייעצות אופוזיציונית.

### **היו"ר ד' תיכון:**

רבותי, חבר הכנסת ברק, אנחנו לא רוצים לראות את הגב שלכם.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

לא, זה לא מפריע לי.

### **היו"ר ד' תיכון:**

לי זה מפריע. חבר הכנסת שחל.

### **משה שחל (העבודה):**

מה קרה?

### **היו"ר ד' תיכון:**

en face, שב, אנחנו רוצים לראות אותך.

### **משה שחל (העבודה):**

— — —

### **היו"ר ד' תיכון:**

בסדר. בחוץ, בבקשה.

### **אפי אושעיה (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, עם פתיחת התחרות בשוק השיחות הבין-לאומיות, הוזילה "בזק בין-לאומי" את המחירים בכ-80%. אני מבקש לדעת מה היא העלות האמיתית, משום שהחברות הנוספות כבר צמצמו את השירות לכמה מדינות, כי הן לא היו יכולות לעמוד בתחרות. אם כך, אבקש לדעת פרטים עד כמה שאפשר. תודה.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

אני בוודאי לא יכולה לתת כרגע פרטים על עלויות, על תמחירים ועל חישובים, אבל — — —

### **אפי אושעיה (העבודה):**

תתייחס, ברשותך, להפחתה.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

בוודאי, אני אתייחס לכך באופן כללי, לא אתייחס לפרטים. אני לא יכולה לתת כרגע פרטים על עלויות וכו', והתחשיבים גם הם מסובכים מאוד, ואמרתי כבר קודם שבמשך שנים היה סבסוד צולב של תעריפי השיחות המקומיות עם תעריפי השיחות הבין-לאומיות, באישור כל הממשלות, כל הכנסות וכו', כדי שמחירי השיחות המקומיות לא יהיו גבוהים כל כך. בינתיים קרו גם כל מיני דברים בעולם שאפשרו להוריד את מחירי השיחות הבין-לאומיות, כי היו כל מיני הסכמים עולמיים, כבלים תת-ימיים שהונחו וכו', שהוזילו את מחירי התקשורת הבין-לאומית ואפשרו להוזיל מחירים ויאפשרו עוד להוזיל מחירים בעתיד, אבל אני לא רוצה להכניס את הכנסת לכל העניין.

מכל מקום, אכן "בזק בין-לאומי" הוזילה מחירים, לפעמים עד 70%–80%. ברוב המקרים היא לא הוזילה הוזלה כה דרמטית, אבל היו גם מקרים קיצוניים כאלה. שתי החברות הבין-לאומיות שזכו במכרזים, גם "ברק" וגם "קווי זהב", הן חברות שהגישו תעריפים זכנו. המכרז היה במידה רבה מאוד, בחלקו הגדול, על תעריפים, והן זכו בגין התעריפים הנמוכים. גם נושאים של שירות נבדקו. על-פי תנאי המכרז ועל-פי תנאי הרשיון של שתי החברות, דומני שעד לשליש הראשון של 1998, או עד סוף השליש הראשון של 1998, או עד הרביע הראשון של השנה, הן לא חייבות לספק שירותים לכל היעדים. הן מחויבות רק במספר מצומצם של יעדים. שתי החברות עומדות בתנאי הרשיון.

כמו שאמרתי קודם, התהליך הזה הוא תהליך שייקח עוד קצת זמן. נכון שהם נתנו מחירים נמוכים מאוד, ובשנים הראשונות אלה הם מחירי הפסד. זה הובא בחשבון מראש. בכל התחשיבים של שתי הקבוצות הבין-לאומיות הן לקחו זאת על עצמן, בידיעה שבמהלך השנים הקרובות, כבר מהתחלת 1998 ואחר כך מהתחלת 1999, ירדו תעריפי ההתחשבנות הבין-לאומיים, ולכן הן יוכלו באיזה שלב להתחיל להרוויח. כל התהליך הזה כל כך ינוקא, כל כך בחיתוליו, אנחנו עוקבים אחריו באופן צמוד ביותר. מוכרחים לתת לו להתקדם קצת, כדי לראות איך הוא יוכל להתייצב בסופו של דבר.

### **היו"ר ד' תיכון:**

תודה. אחרונה, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. בבקשה.

### **תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):**

אדוני היושב-ראש, חברתי השרה, בהמשך מסוים לשאלה של קודמי, ההנחה היתה שהחברות שהגישו את הצעות התעריפים עשו חישובים, תחשיבים וכו', אבל בפועל מה שנראה לאזרחים היום הוא, שבעצם שתי החברות האלה, במוקדם או במאוחר, ייבלעו בצורה זו או אחרת על-ידי החברה הגדולה, וזה קורה לא רק בענף הזה.

אבל אני רוצה להוסיף שאלה: האם יש לך נתונים על מספר העובדים שפוטרו מחברת "בזק" בעקבות השינויים האלה, וכמה עובדים, למשל, התקבלו לעבודה בשתי החברות האחרות? תודה.

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

אין לי פה הנתון המדויק של מספר העובדים. "בזק" הולכת לקראת שינוי ארגוני, שבמסגרתו הוסכם עם ועד העובדים על פרישה של כ-1,800 עובדים בתנאים כאלה, שאני בטוחה שיש כמה עובדים במקומות אחרים שמאחלים אותם גם לעצמם. תוכנית הפרישה הזאת תתחיל בשבועות הקרובים ותתפרס במשך שנתיים או שנה וחצי. זו תהיה באמת התייעלות של חברת "בזק", שנובעת לא רק מתחום פתיחת השיחות הבין-לאומיות לתחרות אלא גם מדברים הכרחיים נוספים.

בינתיים אני יכולה לומר כך: בתחום הסלולר יש כרגע – אני אומרת מספר לא מדויק, מתוך הזיכרון –  
--

### **תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):**

אין קשר ישיר בין -- --

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

לא, יש קשר ישיר, ואני רוצה להסביר מדוע. ככל שחברות הסלולר הולכות ולוקחות להן נתח גדול יותר משוק השיחות, משוק הלקוחות, בו בזמן יש קיפאון במספר ההתקנות והשיחות בטלפונים הקוויים. למעשה הוא לא יורד אלא הוא בקיפאון כל הזמן. זאת אומרת, למעשה הסלולר בא במידה רבה על חשבון השירותים שחברת "בזק" נותנת, שירותים של טלפונים קוויים, התקנות ושיחות בטלפונים קוויים.

אני לא יודעת כמה פעמים את ראית את זה, אבל אני יודעת כמה פעמים אני ראיתי שיושבים בבית או במשרד ליד טלפון קווי ולוקחים את הטלפון הסלולרי ומחייגים ממנו, אף שהטלפון הקווי נמצא בסמוך. – – – זו תופעה

### **תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):**

– – –

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

נכון, אבל תופעה זו קיימת, ולכן, בין היתר, זה לא עולה בקנה אחד עם הערכות של המשך הגידול בהתקנות טלפונים קוויים. על-פי הקצב שהיה נהוג עד עכשיו, יש כאן בעיה, ולכן זה כן נוגע לעניין.

בשתי החברות הסלולריות, "פלא-פון" ו"סלקום", יש עד היום ביחד תוספת של כ-2,500 מקומות עבודה. בחברה הסלולרית השלישית שתקום, אני מניחה שיהיו עוד מקומות עבודה. בשתי החברות הבין-לאומיות, "ברק" ו"קווי זהב", מדובר היום, לדעתי – אני לא יודעת להגיד זאת בוודאות, ואני לא רוצה להיכשל – בכמה מאות מקומות עבודה. אני מעריכה שמדובר ב-500-600 מקומות עבודה ישירים. יש גם מקומות עבודה עקיפים. זו התשובה על השאלה.

אני חושבת, שבסך הכול המשק, גם מבחינת מקומות עבודה, לא מפסיד מההתייעלות הזאת. נכון שלא מדובר באותם אנשים, ולכן צריך לדאוג – – –

### **תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):**

גם לא באותם תנאי עבודה, גברתי – – –

### **שרת התקשורת ל' לבנת:**

יכול להיות שלא באותם תנאי עבודה, אבל, חברת הכנסת גוז'נסקי, היום תנאי העבודה בשוק הטלקומוניקציה ובשוק ההיי-טק הם כאלה, שיש ביקוש כזה לעובדים מקצועיים, שממילא משלמים להם לא רע, כי אחרת חברה אחרת מציעה להם תנאים טובים יותר. לכן, בסך הכול מצבם של אלה לא רע. בשוק ההיי-טק, בשוק הטלקומוניקציה – לא כל כך בתעשייה, אלא בתחום השירותים – מצב העובדים באמת לא רע. לכן אני חושבת שבמקרה הזה באמת אין מקום לדאגה. תודה רבה.

אני חושבת שזהו, לא? כבר התרגלתי.

**היו"ר ש' בן-צור:**

תודה רבה, השרה לימור לבנת. עמדת במבחן מול גלי השאלות.

### **שאלות ותשובות**

**היו"ר ש' בן-צור:**

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לשאלות.

**אברהם שוחט (העבודה):**

— — —

**היו"ר ש' בן-צור:**

אחרי זה. זה קצר.

### **אתר ההנצחה הלאומי בהר-איתן**

חבר הכנסת א' הירשזון שאל את שר האוצר ביום י"ט בחשוון התשנ"ח (19 בנובמבר 1997):

ב-9 בספטמבר 1997 החליטה הממשלה על ביטול פרויקט אתר ההנצחה הלאומי בהר-איתן, שכבר אושר לפני יותר מעשר שנים.

רצוני לשאול:

1. האם קדם להחלטה דיון ענייני, שבו יכלה עמותת ההנצחה להציג את עמדתה? אם לא – מדוע?

2. מה יעלה בגורל כל הפעולות שננקטו עד כה, לרבות אישור פרוגרמה וביצוע תכנונים שונים?

3. האוצר מנמק את הביטול באי-גיוס תרומות. מדוע הוא לא אפשר גיוס כספים, לרבות הכשלה מעשית של תרומה כספית?

### **תשובת שר האוצר י' נאמן:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן. נושא המרכז הלאומי למערכות ישראל בהר-איתן נדון באריכות בכמה דיונים, בהשתתפות כל הגורמים הנוגעים בדבר, זה כמה שנים, בכלל זה בהשתתפות אנשי עמותת הר-איתן.

2. עיקר ההשקעות בפרויקט הוא בתחום התכנוני הקונצפטואלי. כל העבודות היסודיות שבוצעו נשמרו ויישמרו במתכונת שתאפשר שימוש בהן בכל עת שיידרש בעתיד.

3. בפגישה שקיימתי עם נציגים מעמותת הר-איתן הבהרתי, כי אם במהלך שנת 1998 יתברר כי קיימים מקורות מלאים למימון הפרויקט מתרומות, ללא השתתפות תקציב המדינה, אהיה מוכן להביא הצעה לשינוי החלטת הממשלה. כמו-כן הצעתי, כי אם תידרש עזרתי להבהרת עמדת המדינה בנושא פרויקט הר-איתן בפני תורמים פוטנציאליים, אהיה מוכן להירתם לעניין.

### **מס רכוש מבעלי קרקעות המנועים מבנייה**

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר האוצר ביום י"ט בחשוון התשנ"ח (19 בנובמבר 1997):

מס רכוש נגבה מבעלי קרקעות פרטיות, גם אם הבנייה נמנעת מהם שלא באשמת הבעלים. לפי דוח-גבאי, המס עולה לעתים על הכנסתו השנתית של הנישום.

רצוני לשאול:

1. מה הוא היתרון היחסי של נישומים אלה, שעליהם לשלם מסים יותר מכל האזרחים?

2. כיצד עליהם לנהוג כדי שלא יהפכו לסרבני מס?

### **שר האוצר י' נאמן:**

מס רכוש מוטל על קרקעות שאינן מיועדות לחקלאות. המס אינו מבחין בין קרקע שניתן לבנות עליה לבין קרקע שאפשרות ניצולה מוגבלת, וספק אם ניתן לעשות הבחנה כזו.

מס רכוש הוא מס שנתי ושיעורו 2.5% מן השווי, המבוסס על שווי הקרקע ממוכר מרצון לקונה מרצון בשוק החופשי. קרקעות שאפשרות ניצולן מוגבלת מכל סיבה שהיא מקבלות את ביטויין במחיר השוק, וסכום המס המוטל עליהן נמוך בהתאם.

תשלומי מס רכוש מוכרים כהוצאה בעת עריכת שומת מס שבח, ומפחיתים את מס השבח. את המס ניתן לשלם בתשלומים על פני שנת המס ללא מגבלה.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

שאלה נוספת לחבר הכנסת שבח וייס.

### **מיכה גולדמן (העבודה):**

לא הבנתי את שר האוצר, שאמר שאי-אפשר להפריד בין שטחי בנייה לבין שטחים חקלאיים.

### **שר האוצר י' נאמן:**

לא זה מה שאמרתי.

### **שבח וייס (העבודה):**

תודה רבה, אדוני השר.

אני מבקש להבהיר הבהרה נוספת את עניין השטחים לבנייה או לכל מטרה אחרת, לטובת הצופים שלנו. השאלה היא, האם לתוך המיסוי הזה ניתן להכניס גם אלמנט פרוגרסיבי סוציאלי, שאיננו מתחשב רק בנכס אלא בבעליו? יש כאן שני עולמות. יש יורשים, על סמך נתוני תוחלת החיים הייתי אומר בעיקר יורשות למיניהן, שזכו לעוד כמה שנות חיים, שמבקשות לממש את הזכויות האלה,

ולפעמים הן במצב שהן אפילו לא מסוגלות לשלם את המס, אף שזה נכס פוטנציאלי. האם ניתן לשלב בתחום הזה גם עקרונות של תשלום פרוגרסיבי פר-בעלים ולא רק סוג קרקע?

### שר האוצר י' נאמן:

חבר הכנסת שבח וייס, המס מוטל על רכוש ולא על הכנסה, וברכוש אין אלמנט של פרוגרסיביות. עם זאת, לגבי אנשים שנמצאים במצב כלכלי שאינו מאפשר להם לשלם את המס, יש שיטה של דחיית מס, שהיא שיטה מקובלת.

אני רוצה להדגיש, שכל הנושא של מס רכוש עובר כרגע בחינה מחדש, לאור המלצות של ועדת-גבאי שעסקה בנושא הזה. אנחנו בוחנים כרגע שינוי בכל המבנה של מס רכוש, ואביא בפני הכנסת את השינויים המוצעים.

### העלאת תעריפי מי שפכים

חבר הכנסת א' שוחט שאל את שר האוצר ביום י"ט בחשוון התשנ"ח (19 בנובמבר 1997):

לאחרונה חתמת על צו להעלאת תעריפי מי השפכים של גוש-דן ב-9.5%, זאת מעבר להתייקרות ריאלית של 1.1% שחלה בתעריפים מתחילת השנה, ובניגוד להמלצת מועצת המים.

רצוני לשאול:

מה הוא הצידוק בצעד זה, נוכח העובדה שהדבר עלול לפגוע בסילוק השפכים מאזור המרכז וכן לפגוע בחקלאות בדרום הארץ, בשעה שבאירופה ובארצות-הברית נהוג לספק מי שפכים חינם?

### שר האוצר י' נאמן:

ההעלאה המוצעת במחיר מי ה"שפדן" הינה כ-5 אגורות לקוב, העלאה בשיעור של כ-9%.

בשנת 1995 הופחתו ריאלית מחירי מי ה"שפדן". ההפחתה גרמה לעודפי ביקוש רבים, אשר חייבו מהילת כ-20 מיליון מ"ק מים שפירים במפעל, וכן לגירעונות הידרולוגיים. בדיון בממשלה בהצעת ההפחתה התריע שר האוצר דאז בפני חברי הממשלה על תוצאות אפשריות להפחתה במחיר, ואכן חששות משרד האוצר התאמתו. אנו רחוקים ממצב של חוסר ביקוש למים אלו, בעיקר לאור איכותם הגבוהה ולנוכח האלטרנטיבה של מחיר המים השפירים.

עלות אספקת מי ה"שפדן" מוערכת בכ-1.2 ש"ח למ"ק. גם לאחר ההעלאה המוצעת, נמוך מחיר מי ה"שפדן" בעשרות אחוזים מעלות מי ה"שפדן", פער אשר ממומן על-ידי סובסידיה ממשלתית. הסובסידיה למפעל מי ה"שפדן" בלבד לשנת 1998 מוערכת בלמעלה מ-70 מיליון שקלים.

אנו סבורים, שההצעה לעדכון מחירי מי ה"שפדן" תביא לשימוש רציונלי במים מושבים אלה, המצויים במחסור, ותביא להפסקת הזרמת מים שפירים ומהילתם במערכת ה"שפדן".

### **היו"ר ש' בן-צור:**

שאלה נוספת לחבר הכנסת שוחט.

### **אברהם שוחט (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, האם אתה יודע, שהיום בבוקר, באופן מקרי ובעיתי כמעט מושלם, התקיים בוועדת הכספים דיון בנושא העלאת מחיר מי ה"שפדן", וכל חברי הוועדה, קואליציה ואופוזיציה כאחת, הפילו את העניין?

### **שר האוצר י' נאמן:**

אני לא מעודכן מה היה הבוקר בדיון בוועדת הכספים, אקבל דיווח מאנשי משרד האוצר שהיו שם. אני מוכרח לומר, שבנתונים המופיעים פה, בגלל אי-עדכון המחיר, השימוש הוא לא רציונלי. יש כיום הזרמה של מים שפירים ומהילתם במערכת מי ה"שפדן", דבר שהוא בלתי הגיוני ועולה למדינה סכום גדול מאוד. אבדוק את הפרוטוקול של ועדת הכספים ואקבל דיווח.

### **הקפאת מדרגות המס ונקודות הזיכוי**

חבר הכנסת ש' שמחון שאל את שר האוצר ביום כ"ו בחשוון התשנ"ח (26 בנובמבר 1997):

ציבור העובדים הפסיד מאות שקלים בשכר בגלל הקפאת שווי מדרגות מס הכנסה ונקודות הזיכוי מאוגוסט 1996.

רצוני לשאול:

1. מדוע הוחלט לעדכן את מדרגות המס פעם אחת בשנה ולא, כנהוג בעבר, שלוש פעמים?

2. האם משרדך מתכנן לספוג מסים באמצעות שחיקת הכנסה נטו לשכירים ולעצמאים בעלי הכנסות בינוניות?

### שר האוצר י' נאמן:

1. ערך נקודת זיכוי, ערך נקודת קצבה והנחות סוציאליות שונות – להלן: הסכומים – התעדכנו עד לשנת המס 1997 שלוש פעמים בשנה: בינואר, וכן בכל פעם ששולמה תוספת יוקר, כלומר בחודשים פברואר ואוגוסט. כללי עדכון אלה נקבעו כאשר שיעור האינפלציה עמד על 15%–20% בשנה. יש לציין, כי בשנות ה-80, כאשר שיעור האינפלציה היה גבוה מאוד, עודכנו הסכומים בתכיפות רבה עוד יותר.

נמצא, כי בתנאי שיעור אינפלציה של כ-10% בשנה מספיק לעדכן את הסכומים פעם אחת בשנה, בלי לגרום לפערים ריאליים גדולים במהלך השנה. לאור זאת, עדכון חד-שנתי בקצב האינפלציה הנוכחי הינו שווה-ערך לעדכון שלוש פעמים בשנה בקצב אינפלציה של 15%–20%. השינוי הביא לפישוט מערכת המס.

בשנת המס 1997 נקבע, כי רק כהוראת שנה ועל מנת להגדיל את גביית מס ההכנסה לא יעודכנו בינואר 1997 הסכומים, והם עודכנו בינואר 1998 על-פי עליית המדד במשך 1997; למעשה זו עליית המדד מנובמבר 1996 עד נובמבר 1997.

2. כאמור לעיל, משרד האוצר אינו מתכוון לספוג מסים באמצעות שחיקת הכנסה נטו לשכירים ולעצמאים בעלי הכנסות בינוניות.

### היו"ר ש' בן-צור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת שלום שמחון.

### שלום שמחון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר האוצר, אני רוצה לנצל את ההזדמנות הזאת כדי להעיר לדבריו של חבר הכנסת שוחט. למה יש תפיסה שהחקלאים צריכים לשאת בנטל של התשתיות שצריכות למשוך את מי הקולחין מאזור תל-אביב אליהם? זה צריך ליפול על מי שנמצא בתל-אביב ולא על החקלאים.

עניין שני, בהזדמנות שאנחנו כאן, על שולחן – לאחר פנייה שלי בוועדת הכספים – מונחת בקשה לגבי ארבעה יישובים בקו העימות, שבגלל הבג"ץ הקודם לא ניתנה להם האפשרות ליהנות מהטבת ההנחה במס. התשובה אליהם מתעכבת זמן רב, אף שהטלת על מנכ"ל משרדך לפתור את העניין. ארבעת היישובים האלה יושבים בקו העימות, והם יישובי קו עימות על-פי כל הכללים של משרד הביטחון והכללים שלכם, ולא ניתנת להם האפשרות ליהנות מהנחה במס. מדובר על קיבוץ געתון, על

פקיעין, על המושב עין-יעקב ועל שדה-אליעזר. אני חוזר על זה כמו תקליט. כבר הנחית את אנשי משרדך והגיעה העת לפתור את הבעיה.

### **שר האוצר י' נאמן:**

אומנם השאלות הנוספות לא נוגעות לשאלה המקורית, אבל אענה.

לנושא הראשון – אמרתי שאבדוק את הדיון שהיה הבוקר בוועדת הכספים ואתייחס אחרי שאקבל דיווח עליו.

לנושא השני – הוקמה ועדה ציבורית על-ידי קודמי, לא על-ידי, בנושא של זיכויים ממס והחלוקה. טרם קיבלתי את החלטות הוועדה. ברגע שאקבל את ההחלטות – אני מקווה שהחלטות הוועדה תהיינה בהקדם – בהתאם לזה יערכו העדכונים. גם אם הוועדה לא התייחסה לארבעת היישובים שהזכרת, אני אתייחס לזאת.

### **סגירת תחנות לבריאות המשפחה**

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר האוצר ביום כ"ו בחשוון התשנ"ח (26 בנובמבר 1997):

משרד האוצר עומד לפרק 1,000 תחנות לבריאות המשפחה – טיפת-חלב – במסגרת חיסכון תקציבי בחוק ההסדרים.

רצוני לשאול:

1. האם אין בהעברתו של השירות לקופות-חולים משום פירוק השירות וחיסולו?

2. האם קופות-החולים ערוכות לקלוט את השירות, בהיותן מערכת קוראטיבית המיועדת לטיפול בחולים ובמחלות?

3. מה היא עמדת האוצר בנדון?

### **תשובת שר האוצר י' נאמן:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

נושא טיפות-החלב הוצא מחוק ההסדרים, ולכן שירותי טיפת-חלב, הניתנים על-ידי הממשלה, יימשכו במתכונתם הנוכחית.

### **ביטול תערוכת מסחר ירדנית**

חבר הכנסת מ' גולדמן שאל את שר האוצר ביום כ"ו בחשוון התשנ"ח (26 בנובמבר 1997):

נודע, כי תערוכת מסחר ירדנית, הראשונה בישראל, בוטלה על סף פתיחתה בשל קשיים ביורוקרטיים במעבר הגבול, למרות תיאום של אנשי משרד התעשייה והמסחר.

רצוני לשאול:

1. האם חשיבות האירוע לחיזוק הקשרים המסחריים בין ישראל לירדן אינה מצדיקה מתן הקלות במקרים כאלה?

2. כיצד ינהגו לגבי מקרים כאלה בעתיד?

### **שר האוצר י' נאמן:**

עוד בחודש אוגוסט 1997 התקיימה, על-פי בקשת משרד התעשייה והמסחר, פגישה בהשתתפות מר חליל שוקיר, מארגן התערוכה מירדן, במכס נהר הירדן. מטרת הפגישה הייתה להעביר את ההנחיות, כדי שבבוא המועד יהיה מעבר קל של הסחורות מירדן לישראל.

במעמד זה הובהרו ליזם הירדני ההוראות הקשורות בייבוא מוצרים למכירה במהלך התערוכה, לרבות הצורך שסוכן מכס יגיש את רשימות הייבוא לגבי מוצרים, וכן, שלגבי מוצרים מסוימים יידרשו רשיונות ייבוא ממשרד התעשייה ומסחר.

בסמוך למועד שנקבע לתערוכה התייצבה משאית עם נהג במעבר הגבול, בלי שהיו במקום סוכן מכס, שיועד לערוך את המסמכים הנדרשים, ויבואן או יצואן שיחתום על ערבות בנקאית לתשלום המסים או לחזרתם של הטובין לירדן.

קיימים נהלים מסודרים לכניסתם של משאיות וטובין לישראל, וללא ביצועם אין כל אפשרות שיוכנסו המשאיות והטובין באופן פרטיזני לישראל.

יש לציין, כי כבר התקיימו בעבר תערוכות, וההליכים של כניסה ויציאה של הרכבים והטובין פעלו בעבר ללא דופי.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת מיכה גולדמן, בבקשה.

### **מיכה גולדמן (העבודה):**

אדוני השר, לפני כחודשיים היינו בירדן, כמה חברי כנסת במסגרת ועדת הפנים של הכנסת. נפגשנו שם גם עם המלך, גם עם השרים וגם עם השר הנוגע בדבר. אחד הדברים שהם העלו בפנינו היה הרצון שלהם לפתח יחד אתנו את הקשרים המסחריים בין ישראל לירדן. הטענה שלהם היא, שיש ביורוקרטיה במעברים, מעבר לבעיות ביטחון שהן מוצדקות, ויש צורך לעשות בדיקה מסודרת, ולנו חשוב מאוד להרחיב את הקשרים בין ישראל לבין ירדן.

אני פונה אליך כממונה גם על המעברים מבחינת בדיקות המכס – לא המעבר עצמו, שלו אחראי שר התחבורה – לצמצם ככל האפשר את הביורוקרטיה, כדי שנוכל ליצור תנאים הרבה יותר טובים ולהדק את היחסים, משום שמדינת ירדן יכולה להיות בשבילנו מעבר למדינות נוספות שאני לא רוצה להזכיר את שמותיהן.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

תודה.

### **שר האוצר י' נאמן:**

תודה. אני אעביר את ההערה שלך למנהל המכס.

## **תקציב חגיגות שנת ה-50**

חבר הכנסת ח' דיין שאל את שר האוצר ביום ד' בכסליו התשנ"ח (3 בדצמבר 1997):

בעיתון "מעריב" פורסם, כי הממשלה דנה בהצעת מודעי לחגיגות ה-50 ואישרה את מסגרת התקציב בסך 118 מיליון ש"ח.

רצוני לשאול:

1. האם סכום ההוצאה במסגרת התקציב ידוע לאוצר?

2. האם במצב שיש קיצוצים ראוי להוציא סכום זה לצורך אירועים?

3. מה ייעשה בנדון?

### **תשובת שר האוצר י' נאמן:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

התקציב המקורי של אירועי שנת היובל עמד על 250 מיליון שקל. בעקבות מצב המשק והקיצוץ בתקציב המדינה החליטה הממשלה, כי מן הראוי להפחית אף את תקציב האירועים, וכי מסגרת התקציב לאירועי היובל תעמוד על 120 מיליון שקל.

מסגרת תקציב זו הינה סכום ההוצאה, כאשר אל מול תקציב הוצאה זה צפויות הכנסות של 30-40 מיליון שקל, אשר יוחזרו למדינה.

### **ההכנסות מנכסי הווקף**

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר האוצר ביום י"א בכסליו התשנ"ח (10 בדצמבר 1997):

נכסי ההקדש שהוקנו לאפוטרופוס ולא שוחררו, על-פי החוק האפוטרופוס חייב להשתמש בהכנסותיהם ובתמורתם לרווחת האוכלוסייה המוסלמית, לשירותי רווחה, לבריאות ולחינוך.

רצוני לשאול:

1. מה הוא היקף ההכנסות מנכסי הווקף במשך חמש השנים האחרונות?

2. מה הוא ההיקף הכללי של ההכנסות מכספי התמורה עבור נכסי הווקף המוסלמי משנת 1953 ואילך?

### שר האוצר י' נאמן:

1. לא היו הכנסות מנכסי ווקף במשך חמש השנים האחרונות. כידוע, נכסי ווקף שהוקנו כחוק לאפוטרופוס לנכסי הנפקדים נמכרו לרשות הפיתוח מייד לאחר קום המדינה.

2. סעיף 4(א1)(1) של חוק נכסי נפקדים, התש"י-1950, מבטל את ההבחנה בין נכס מוקנה, שהיה בעבר הקדש, לבין נכס שלא היה כזה. מכאן, שבעת המכר של כל הנכסים המוקנים כחוק לא נעשתה הבחנה בין נכסי ווקף לבין נכסים שאינם ווקף, ואי-אפשר לדעת זאת היום.

כאמור, לא היה אפשר להבחין במכר בין נכסי ווקף מוקנים לבין נכסים אחרים, על מנת לייחד את התמורה למטרות שנקבעו בסעיף 29 של החוק. אולם, מדי שנה מקציב משרד האוצר באמצעות תקציב האפוטרופוס סך של מיליון שקל, המחולקים לאוכלוסייה המוסלמית לצורכי חינוך, בריאות, דת וסעד, על-פי המלצותיה של ועדה מייעצת, שמשתתפים בה עובדי מדינה ונציגי הציבור המוסלמי בישראל.

### וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

כמה כסף היה?

### שר האוצר י' נאמן:

מיליון שקל.

### וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

זה הרבה מאוד.

### היו"ר ש' בן-צור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה.

### טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כבוד השר, חברי הכנסת, אין מלים בפי להגדיר את התשובה הזאת, כי איך אפשר לומר שאין הכנסות, ומצד שני – משרד האוצר מעמיד מיליון שקל? מאין בא הסכום הזה? מה המקור שלו?

דבר שני, כבוד שר האוצר, אני סומך על בקיאותך ועל הידע שלך לגבי החוק – איך הפכו את הנכסים לנכסי נפקדים. הרי השטח של נכסי נפקדים הוא בערך 20% משטחי פלסטין של אז. זה שטח ענק, ואתה אומר שאין הכנסות מהנכסים האלה. לאן עברו הנכסים האלה? יש רישום בטאבו שמבחין ומגדיר את הבעלות על אותן אדמות. יש הבחנה בין נכסי בורג או בעלות פרטית לבין נכסי ווקף, וזה מופיע ברישום בטאבו. אם הועברו או נמכרו על-ידי האפוטרופוס על נכסי נפקדים לרשות הפיתוח, אפשר לבדוק את הדבר.

לכן, מדוע האוכלוסייה המוסלמית לא מקבלת נתונים מדויקים לגבי היקף נכסי הווקף, כפי שהיו רשומים עד 1948 – למי נמכרו, מה היקף ההכנסות מהם, ולכן הועברו התמורות מאותם נכסים?

### **שר האוצר י' נאמן:**

התשובה על שאלתך הנוספת כלולה בתשובה שלי. לא היו הכנסות מנכסי ווקף במשך השנים האחרונות, והנכסים שנמכרו לרשות הפיתוח מייד עם קום המדינה לא היתה בהם הבחנה בין נכס מוקנה שהיה בעבר נכס הקדש לבין נכס שלא היה כזה. בעת המכר של כל הנכסים, לא נעשתה גם אז הבחנה בין נכס ווקף לנכסים שאינם נכסי ווקף. לכן אי-אפשר היום לראות בספרים את ההבחנה הזאת.

### **הרכב הוועדה המייעצת לכספי הווקף המוסלמי**

חבר הכנסת מ' שחל שאל את שר האוצר ביום י"ח בכסליו התשנ"ח (17 בדצמבר 1997):

נודע לי כי חלו לאחרונה שינויים בהרכב הוועדה המייעצת לכספי התמורה של הווקף המוסלמי.

רצוני לשאול:

1. מדוע הוחלפו החברים בוועדה?

2. כמה זמן כיהנו החברים הללו בוועדה?

3. האם נכון שהממונים החדשים מונו מטעמים פוליטיים?

חבר הכנסת נ' זוילי שאל את שר האוצר ביום י"ח בכסליו התשנ"ח (17 בדצמבר 1997):

ממכתב – הרצ"ב – ששלח אלי ט"א – שמו המלא מופיע במקור – עולה, כי לאחרונה מונה הרכב חדש לוועדה המייעצת לכספי הווקף המוסלמי. בעקבות שינוי ההרכב הופסקה חברותם של נציגים המזוהים עם מפלגת העבודה.

רצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים, והאם הדבר נובע משיקולים פוליטיים?

2. מדוע שונה ההרכב, והאם זה הכרחי?

### **שר האוצר י' נאמן:**

באוגוסט 1997 שונה הרכב הוועדה המייעצת לאפוטרופוס לעניין כספי הווקף המוסלמי. הוועדה הקודמת מונתה לפני למעלה מארבע שנים, ואך טבעי הוא ורצוי לרענן את השורות ולהחליף מדי פעם את החברים, שהם נציגי ציבור.

לדעתנו, הרכב הוועדה החדש מייצג באופן נאמן יותר את המטרה שלשמה הוקמה הוועדה. שלא כמו בהרכב הקודם, כעת יש רוב בוועדה לנציגי האוכלוסייה המוסלמית, שאותה אמורה לשרת הוועדה. כמו-כן, ניתן לראשונה ייצוג לנשים, על-ידי מינוי אשה מוסלמית כנציגת ציבור.

הוועדה מורכבת מעובדי מדינה ואנשי ציבור מקרב האוכלוסייה המוסלמית, המעורים בנושאי רווחה וחינוך ופעילי ציבור. לאור זאת, לכל נציגי הציבור שמונו יש הכשירות הראויה לשמש בתפקידם.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת משה שחל.

### **משה שחל (העבודה):**

אדוני השר, אני שאלתי שאלה מאוד ספציפית – האם נכון שהממונים החדשים מונו מטעמים פוליטיים – ולא קיבלתי עליה תשובה.

### **שר האוצר י' נאמן:**

התשובה היא שהם מונו מטעמים ענייניים, ופירטתי את הנימוקים למינזיים.

### **משה שחל (העבודה):**

זה עדיין לא עונה על השאלה, האם הם מונו מפני שיש להם זיקה פוליטית למפלגה או למפלגות שמרכיבות את הקואליציה.

### **שר האוצר י' נאמן:**

חבר הכנסת שחל, אני פירטתי את הנימוקים שניתנו לי, מדוע מונו האנשים האמורים. אני לא מיניתי אותם, ולכן יכולתי רק לקבל את התשובה מה היו הנימוקים למינזיים.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

תודה.

## **זכויות משכנתה לעולים חדשים**

חברת הכנסת נ' בלומנטל שאלה את שר האוצר ביום י"ח בכסליו התשנ"ח (17 בדצמבר 1997):

זכויות המשכנתה לעולים הוארכו בשנה החולפת משבע לשמונה שנים. זאת בשל הקשיים שלהם ברכישת דירה, שנותרו בתוקפם.

רצוני לשאול:

1. האם תאריך הממשלה זכויות אלה לתקופה נוספת, כגון שנה?

2. האם יעודכנו המשכנתאות לעולים, ומתי?

### **תשובת שר האוצר י' נאמן:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. זכאותם של עולים חדשים, שקיבלו מעמד עולה החל מ-1 בספטמבר 1989 ואילך, לעניין סיוע בדיור תיקבע לשבע שנים, או עד 30 ביוני 1999, המאוחר מבין השניים.

2. כל נושא המשכנתאות, ובכלל זה משכנתאות לעולים חדשים, נמצא בבדיקה במסגרת לימוד המלצות הוועדה לבדיקת עקרונות הסיוע בדיור – ועדת-גדיש.

### **הטבות במס הכנסה לתושבי יש"ע**

חבר הכנסת רן כהן שאל את שר האוצר ביום י"ח בכסליו התשנ"ח (17 בדצמבר 1997):

לאחר שינוי מפת העדיפויות הלאומיות והכנסתן של ההתנחלויות למפה זו, נהנים המתנחלים מהטבות מס מפליגות.

רצוני לשאול:

1. מה היא עלות ההטבות במס הכנסה לתושבי יש"ע?

2. מה היא עלות ההטבות במס הכנסה לכלל אוכלוסיית מדינת ישראל?

### **שר האוצר י' נאמן:**

1. עלות ההטבות במס הכנסה לתושבי יש"ע תסתכם בשנת 1998 בכ-90 מיליון שקל.

2. עלות סך ההטבה במס הכנסה לכלל אזורי הפיתוח בשנת 1998 תסתכם בכ-480 מיליון שקל.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

שאלה נוספת לחבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

### **רן כהן (מרצ):**

ברשות היושב-ראש, אדוני השר, עשיתי חשבון מאוד פשוט, על-פי התשובה שאמרת, אדוני. אם 90 מיליון ש"ח מתחלקים ל-160,000 מתנחלים ושאר הסכום לכל שאר אזרחי ישראל, נאמר באזורי

הפיתוח, התוצאה היא, שכל מתנחל, כל נפש מקבלת הטבה גדולה יותר לעומת תושבי אזורי הפיתוח ב-104 שקלים. כלומר, כל מתנחל, ילד, מבוגר, אשה, מקבל כ-564 שקלים לנפש, בעוד בערי הפיתוח מקבלים 460 שקל. איך זה ייתכן, אדוני?

### **היו"ר ש' בן-צור:**

אם הייתי שר האוצר הייתי משיב לך לגבי הקיבוצים. תודה. תשובת השר.

### **רן כהן (מרצ):**

אדוני היושב-ראש, עם כל הכבוד, מאחר שאתה יושב-ראש אני מכבד אותך, אבל לצורך העניין הזה –  
--

### **היו"ר ש' בן-צור:**

לא בגלל זה אתה מכבד אותי, בגלל השאלה, אני חושב.

### **רן כהן (מרצ):**

לצורך העניין הזה אתה מתנחל.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

מתנחל הוא יהודי לכל דבר ועניין.

### **אליהו בן-מנחם (העבודה):**

הקיבוצים לא מקבלים הנחה ממס הכנסה.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

הקיבוצים זה 16 מיליארד שקל. אתה יודע את זה?

### רן כהן (מרצ):

הטבות במע"מ הקיבוצים לא מקבלים.

### היו"ר ש' בן-צור:

תשובת השר.

### שר האוצר י' נאמן:

חבר הכנסת רן כהן, עלות ההטבות במס הכנסה מבוססת על ההכנסות, ולכן החישוב הוא בהתבסס על הערכת ההכנסות של תושבי יש"ע ובכלל אזורי הפיתוח.

### רן כהן (מרצ):

ברור, זו התוצאה.

### שר האוצר י' נאמן:

כי חלק גדול הם אנשים שלא מגיעים לסף ההכנסה, ולכן אין הטבות במס.

### רן כהן (מרצ):

דווקא צריך לעזור להם.

## גמלאות לעובדי ציבור

חבר הכנסת מ' שטרית שאל את שר האוצר ביום י"ח בכסליו התשנ"ח (17 בדצמבר 1997):

בנושא ההוצאות לגמלאות של עובדי ציבור, רצוני לשאול:

1. מה הן ההוצאות על גמלאות לעובדי ציבור בעשר השנים האחרונות, פר-שנה, בערכים מתואמים?

2. מה היא התחזית של ההוצאות החזויות לחמש השנים הקרובות?

### תשובת שר האוצר י' נאמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בהתאם לחוק שירות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב], התש"ל-1970, סמכותו של הממונה על הגמלאות כוללת רק עובדי מדינה קבועים, הנכללים בתחולת החוק.

רצ"ב נתונים, הכוללים הוצאות בגין גמלאות לעובדי מדינה, למעט מערכת הביטחון ובנק ישראל, כמפורט בסעיף 12 לחוק התקציב.

הנתונים, שהופקו במערכת האקטואריה, כוללים הוצאות בפועל בעשר השנים האחרונות ותחזית לארבע השנים הבאות.

הוצאות בגין גמלאות לעובדי המדינה – למעט מערכת הביטחון ובנק ישראל:

שנת תקציב 1987: הוצאה כוללת בפועל בש"ח – 478,223,039. 1988: הוצאה כוללת בפועל בש"ח – 747,064,412. 1989: הוצאה כוללת בפועל בש"ח – 913,455,559. 1990: הוצאה כוללת בפועל בש"ח – 1,127,509,988. 1991: הוצאה כוללת בפועל בש"ח – 1,448,041,219. 1992: הוצאה כוללת בפועל בש"ח – 1,412,245,074. 1993: הוצאה כוללת בפועל בש"ח – 1,613,879,938. 1994: הוצאה כוללת בפועל בש"ח – 2,227,255,616. 1995: הוצאה כוללת בפועל בש"ח – 2,748,126,798. 1996: הוצאה כוללת בפועל בש"ח – 3,381,864,379. 1997: הוצאה כוללת בפועל בש"ח – 3,309,004,340 (אומדן).

הוצאות חזויות בגין גמלאות לעובדי המדינה – למעט מערכת הביטחון ובנק ישראל: שנת תקציב 1998: הוצאה צפויה בשקלי חודש 12/96, באלפי ש"ח – 3,037,989. 1999: הוצאה צפויה בשקלי חודש 12/96, באלפי ש"ח – 3,160,563. 2000: הוצאה צפויה בשקלי חודש 12/96, באלפי ש"ח – 3,293,207. 2001: הוצאה צפויה בשקלי חודש 12/96, באלפי ש"ח – 3,448,559.

### משרדי פקיד השומה בחיפה

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר האוצר ביום כ"ה בכסליו התשנ"ח (24 בדצמבר 1997):

משרדי פקיד השומה בחיפה מיושנים, הצפיפות רבה והעובדים פועלים בתנאים קשים. מצב זה נמשך כבר עשרות שנים.

רצוני לשאול:

1. מה הן התוכניות לשינוי המצב?

2. מתי תתממשנה תוכניות אלה?

### **שר האוצר י' נאמן:**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים – 1. משרדי פקיד שומה, מיסוי מקרקעין ופקיד שומה חקירות בחיפה מתכוננים לעבור למבנה חדש במסגרת הקמת הקריות הממשלתיות. מדובר במבנה בן 14 קומות, האמור לאכלס, נוסף על שלושת משרדינו ה"ל", משרדי ממשלה נוספים.

ראוי לציין שחלו עיכובים בקידום הפרויקט ה"ל" מסיבות שאינן תלויות בנו, כגון גילוי מי תהום בחפירות וצנרת של חברת "בזק". מכל מקום, הפרויקט עלה על פסים חיוביים, ובשלב זה אנו כבר מצויים בקומה השישית.

2. מועד מתוכנן לאכלוס המשרדים – לקראת שנת 2000.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת שבח וייס.

### **שבח וייס (העבודה):**

אני מודה מאוד, אדוני השר, על התשובה. כתושב חיפה, אני מלווה שנים את כל העובדים, לרבות העובדים המסורים במשרדי המסים השונים, ומס הכנסה כמובן. אני רוצה לומר לך, שכל שתזרז את זה כן ייטב. אנשים עובדים שם עבודה מסורה, בתנאים בלתי אפשריים, שפוגעים בהם, גם בשירות לאזרחים, כי לפעמים באותו חדר יש שלושה-ארבעה נישומים, וזה סוג של מס שהנישומים רוצים, אני משער – את המפגש הישיר בינם לבין פקיד השומה, לא לעשות את זה במקלה.

אדוני היושב-ראש, ברשותך, אני אעיר לך, בחברות גדולה: אנחנו מצפים ממך לאותו יחס כלפי התנועה הקיבוצית כפי שיש לנו כלפי הקיבוץ הדתי.

## **היו"ר ש' בן-צור:**

אני נותן יחס לכולם, כי למדתי ממך אותו יחס. אתה מורי ורבי. אבל באמת קצת עמד לי בקיבה העניין שמעלים מדי פעם את הנושא של המתנחלים. המתנחלים הם המתיישבים היהודים של התקופה הזאת. תלמדו את זה, מורי ורבותי.

## **גידול החוב החיצוני של ישראל**

חבר הכנסת מ' גולדמן שאל את שר האוצר ביום כ"ה בכסליו התשנ"ח (24 בדצמבר 1997):

נודע לי, כי החוב החיצוני של ישראל גדל מתחילת השנה ב-20% והגיע בחודש אוקטובר ל-40.3 מיליארד דולר. מתחילת 1995 תפח החוב החיצוני ב-40%, שהם תוספת של 11.5 מיליארד דולר.

רצוני לשאול:

1. מה היא הסיבה לגידול המהיר בחוב החיצוני?

2. כיצד ייעשה לצמצום חוב זה?

## **שר האוצר י' נאמן:**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, החוב החיצוני של ישראל עמד בספטמבר 1997 על 40.2 מיליארד דולר, תוספת של 6.5 מיליארדי דולר – גידול של 19% – לעומת ספטמבר 1996.

עם זאת, מן הראוי לציין כי מדובר בחוב ברוטו, ובבחינת ההתפתחות של חוב מדינה, כמו בבחינת ההתפתחות של חוב של כל משק בית, יש חשיבות רבה לבחינה מקבילה של כל התיק, כלומר בחינה של התפתחות הנכסים. בחינה כזו מגלה, כי במקביל לעלייה בחוב ברוטו, נרשמה עלייה גדולה עוד יותר בנכסי תושבי ישראל בחוץ-לארץ. אלו גדלו בתקופה הנדונה בלמעלה מ-7.5 מיליארדי דולר, שהם גידול של 63%.

לפיכך, החוב החיצוני נטו פחת בתקופה הנדונה מרמה של 21.8 מיליארד דולר ל-20.7 מיליארד דולר בלבד.

## **היו"ר ש' בן-צור:**

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת מיכה גולדמן, בבקשה.

## **מיכה גולדמן (העבודה):**

אדוני השר, אני רוצה לנצל את ההזדמנות שאנחנו נמצאים כאן ואתה משיב על שאלות של חברי הכנסת. מה שקורה היום במזרח הרחוק וההשפעות באירופה ובארצות-הברית, ודאי יש לזה השלכות, שאני לא רוצה להגדיר אותן, משום שאנחנו רוצים לתרום לצמצום ההשפעה על המשק הישראלי.

אני חושב, שבימים כאלה היית צריך ליזום, יחד עם ועדת הכספים ונגיד בנק ישראל, ישיבה משותפת עם חברי ועדת הכספים, כדי לחשוב איך אנחנו כמדינה וכמשק לאומי מתמודדים ונערכים בצורה נכונה לקראת הימים הקרובים.

## **שר האוצר י' נאמן:**

אני מודה לחבר הכנסת מיכה גולדמן. בשמחה רבה אבוא לדיון כזה בוועדת הכספים. הנושא הוא נושא חשוב. אנחנו נותנים עליו את הדעת בכל המובנים. הוא בעל השלכות רבות מאוד על כלכלת מדינת ישראל. אמרו חז"ל: אין מזרזין אלא למזרזין. נמצא מאחוריך יושב-ראש ועדת הכספים, אני בהחלט חושב שדיון כזה מן הראוי שיתקיים, כמובן בנוכחות נגיד בנק ישראל.

## **מענק השכלה לילדים של נכי רדיפות הנאצים**

חבר הכנסת א' הירשזון שאל את שר האוצר ביום כ"ה בכסליו התשנ"ח (24 בדצמבר 1997):

במידע שנמסר לי מהלשכה לשיקום נכים נאמר, כי הלשכה משתתפת בתשלומי שכר הלימוד של ילדים של נכי רדיפות הנאצים.

רצוני לשאול:

1. כמה ילדים של נכים זכו להשתתפות כזאת בשנים 1996-1997?

2. מה היה שיעור ההשתתפות בשנים אלה?

3. כמה כסף הוקצה בשנים 1996-1997 לסעיף הוצאה זה?

### **תשובת שר האוצר י' נאמן:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בשנת הלימודים התשנ"ז-1996 אושרו 250 בקשות מענק השכלה גבוהה. בשנת 1997, עם ביטול מבחן ההכנסה, אושרו 450 בקשות.

2. שיעור ההשתתפות הינו 40% מגובה שכר הלימוד הבסיסי במוסדות להשכלה גבוהה.

3. סכום ההשתתפות במענק השכלה לשנת 1996 היה 673,000 ש"ח, ולשנת 1997 – 1,342,009 ש"ח.

### **המלצות ועדת-גבאי בנושא מס רכוש**

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר האוצר ביום ט' בטבת התשנ"ח (7 בינואר 1998):

ועדת-גבאי אשר הוקמה מטעם משרד האוצר המליצה על ביטול מס רכוש וחקיקת חוק מס מכירה.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא יבוטל מס הרכוש בהתאם להמלצה דלעיל?

2. מה היא מדיניותכם בנוגע למס הרכוש?

### **שר האוצר י' נאמן:**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, אני חוזר על תשובתי על שאלתא קודמת בנושא הזה.

הדוח המסכם והמלא של המלצות ועדת-גבאי הוגש לי רק לאחרונה. מייד לאחר קבלת הדין-וחשבון זימנתי אלי את הגורמים במשרד האוצר והנחיתי אותם לבחון את הדוח. לאחר סיום בחינת הדוח וההשלכות התקציביות הנובעות ממנו, תיקבע מדיניות משרד האוצר ותובא לידיעת הכנסת.

### היו"ר ש' בן-צור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה.

### טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד השר, כידוע לי, המלצות ועדת-גבאי הן, שהמס הזה, מכל ההיבטים, איננו כדאי ויש להמירו במס מכירה, שמתממש בעת מכירת הנכס. מדוע לא מנסים לפעול בחקיקה להחלפת מס רכוש במס מכירה, ואז גם מבחינה תקציבית זה לא יגרע מתקציב המדינה?

### היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

### שר האוצר י' נאמן:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני בוחן גם את ההצעה הזו ואת ההשלכות שלה על מערך המסים, בפרט על מס שבח, שגם הוא מוטל בעת מכירה, ואם אין כאן כפל מס ומה צריך לשנות בחוק. הנושא איננו פשוט. כפי אמרתי, אנחנו בוחנים ונביא את הנושא לידיעת הכנסת מייד עם סיום הבדיקה.

### וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

למה לא מטילים מס על רכוש כמו רהיטים, אלא רק על קרקע?

### היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש מכבוד השר, אם הוא יכול להשיב על שאילתא מס' 2116, של חברת הכנסת נעמי בלומנטל, בנושא זכויות משכנתה לעולים חדשים. הקדמנו את הנושא, לכן הם לא ידעו מזה, ואנחנו מאפשרים לאלה שלא היו, גם לחבר הכנסת מאיר שטרית.

### שר האוצר י' נאמן:

ברצון רב.

(קורא את התשובה על שאילתא מס' 2116, ראה לעיל.)

רק אמש נתקיימה ישיבה נוספת בנושא הזה אצל ראש הממשלה.

#### **היו"ר ש' בן-צור:**

תודה. שאלה נוספת.

#### **נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):**

אני ערה לכך שמאז שאלתי את השאילתא היו גם מסקנות ועדת-גדיש וגם יושבים על עדכון משכנתאות. אני רק רוצה לנצל את ההזדמנות הזאת, כשאילתא נוספת, ולומר לשר, שאחת הבעיות הכאובות ביותר, אולי הכאובה ביותר שקיימת היום, הן אצל עולים חדשים והן אצל ותיקים, זו בעיית הדיור. זו ממש בעיה שחייבים לפתור אותה, ואני באמת מבקשת ופונה אליכם לעשות כל מאמץ לעדכן במהירות האפשרית את המשכנתאות, ובצורה ראויה. תודה.

#### **היו"ר ש' בן-צור:**

תודה.

#### **שר האוצר י' נאמן:**

אנחנו פועלים בנושא, וכפי שאמרתי, רק אמש היה דיון אצל ראש הממשלה בנושא הזה, והוא הדיון השני בתוך שבוע. ביום שישי היה גם כן דיון בנושא הזה אצל ראש הממשלה.

#### **היו"ר ש' בן-צור:**

תודה. כבוד השר ישיב על שאילתא מס' 2156, של חבר הכנסת מאיר שטרית.

#### **שר האוצר י' נאמן:**

(קורא את התשובה על שאילתא מס' 2156, ראה לעיל.)

### היו"ר ש' בן-צור:

שאלה נוספת. לא מחויב המציאות.

### מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

הנתונים יועברו לפרוטוקול, אדוני השר, כך שאני אוכל לקרוא אותם?

### שר האוצר י' נאמן:

הם כבר הועברו.

### מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

על-פי הנתונים שעדיין אין בידי, אבל על-פי ידיעתי, אתה מדבר על הוצאה בשיעור גדול ביותר, גם בשנים שעברו וגם בשנים הבאות. השאלה שלי: האם לאור ההסכם האחרון שנעשה עם ההסתדרות, עשוי להיות תיקון לעול התקציבי הזה, שאיננו מופיע בעצם בתקציב המדינה, ואנחנו שועטים קדימה בלי להביא בחשבון שאנחנו סוחבים אחרינו גיבנת גדולה מאוד, שעדיין אין לה כיסוי?

### שר האוצר י' נאמן:

חבר הכנסת מאיר שטרית, אני מודה לך על ההערה. לקראת סיום המשא-ומתן עדיין נשארו כמה נקודות פתוחות עם ההסתדרות בעניין המעבר מפנסיה תקציבית לפנסיה צוברת, ואין ספק שהשאלתך היא בהחלט בכיוון של זירוז העניין הזה.

### היו"ר ש' בן-צור:

תודה. אדוני שר האוצר, אני מודה לך על התשובות.

**הצעת חוק האזרחים הוותיקים (תיקון מס' 3), התשנ"ח-1997**

**(קריאה שנייה וקריאה שלישית)**

### **היו"ר ש' בן-צור:**

אנחנו עוברים, ברשותכם, להצעת חוק האזרחים הוותיקים (תיקון מס' 3), התשנ"ח-1997, קריאה שנייה וקריאה שלישית. את החוק יציג יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, חבר הכנסת מקסים לוי.

יושבים ביציע חברי הנהלת הסתדרות הגמלאים, ואנחנו מקדמים אותם בברכה.

### **קריאה:**

הנהגת.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

ההנהגה של הגמלאים, אנחנו מקדמים אותם בברכה ומאחלים להם בריאות ופעילות רבה.

### **שבח וייס (העבודה):**

ביניהם גם חבר הכנסת לשעבר גדעון בן-ישראל.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

ביניהם גם חבר הכנסת לשעבר גדעון בן-ישראל. בבקשה.

### **מקסים לוי (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להביא בקריאה שנייה ושלישית את חוק האזרחים הוותיקים (תיקון מס' 3), התשנ"ח-1997.

חוק האזרחים הוותיקים התקבל על-ידי הכנסת פה-אחד בפברואר 1996, אולם, לצערי הרב, כבר בחוק ההסדרים של אותה שנה בוטלו רוב ההנחות אשר הוענקו לגמלאים במסגרתו.

רבותי חברי הכנסת, אמרתי בהזדמנויות רבות, כי לא ייתכן שחוקים שהתקבלו באופן דמוקרטי על-ידי הכנסת יבוטלו במסגרת חוק ההסדרים. במיוחד נכון הדבר כאשר מדובר בחוק כל כך חשוב, צודק ונכון, הוא חוק האזרחים הוותיקים.

בעקבות התנגדות משרד האוצר לחוק במתכונתו המקורית, בוטלו בו סעיפים מרכזיים וחשובים המסייעים לכל אוכלוסיית הזקנים, בוטלו ההנחות בארנונה שניתנו במקור לכל הקשישים, בוטלו הנחות בתשלום אגרת הטלוויזיה והרדיו והנחה בכניסה לגנים לאומיים, למוזיאונים ולתיאטרון.

רבותי חברי הכנסת, מדובר בקבוצת אוכלוסייה הראויה לכל הכבוד וההערכה, אנשים שתרמו את מירב שנות חייהם למען המדינה. על-ידי פגיעה בזכויותיהם באמצעות חוק ההסדרים נעשה להם עוול עצום. בהצעת החוק שאני מעלה היום אנו מתקנים עוול.

על-פי ההצעה, סעיף 28 לחוק ההסדרים בשנת 1996, שביטל את רוב ההטבות שבנו את חוק האזרחים הוותיקים, יימחק, וישוב המצב לקדמותו, והאזרחים הוותיקים יזכו שוב לכבוד הראוי להם ולשורה של הטבות שניתנו להם בזכות ולא בחסד.

רבותי חברי הכנסת, לחוק יש הסתייגויות, ואני מבקש לדחות אותן ולאשר את החוק בקריאה שנייה ושלישית.

גם כאן אני יכול לומר לאלה שבאו, דחפו ועשו הכול כדי שהחוק יועלה שוב: אני חושב שהחוצפה הגדולה של מדינה, שרוצה לפגוע באותן זכויות, בדברים אלמנטריים, הייתי אומר, לאותה קבוצת אוכלוסייה – זה מה שנקרא חוק אומלל שעוקף ועדות.

הוועדה התייחסה ברצינות לכל הנושאים הקשורים למצבם של האזרחים הוותיקים. אני יכול לומר היום, שאני שמח מאוד שכל חלקי הבית יתמכו פה-אחד בהצעת החוק.

אני רוצה גם לברך את כל חברי הקואליציה שהגיעו היום למסקנה לתמוך בחוק הזה, כי יש חשיבות לכך שכל חלקי הבית יעריכו את כל האזרחים הוותיקים, שמייצגים את כלל האוכלוסייה, בוני הארץ הזאת.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

למה אתה לא מברך את נציגי האופוזיציה?

### **מקסים לוי (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):**

משום שהם תמכו – – –

### **היו"ר ש' בן-צור:**

אני לא רוצה שתפגע בהם.

**מקסים לוי (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):**

הם תמכו ותומכים.

**היו"ר ש' בן-צור:**

אני עומד על כך שתברך גם אותם.

**וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):**

אנחנו אופוזיציה – – –

**רן כהן (מרצ):**

– – – מגשר למה שקורה בקואליציה.

**היו"ר ש' בן-צור:**

יש נושא אחד שכולם תמימי דעים.

**קריאות:**

– – –

**מקסים לוי (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):**

ודאי שהיושב-ראש צריך להנחות את הדיון.

**היו"ר ש' בן-צור:**

זכותי להעיר, עם כל הכבוד.

### רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, היית צריך לחכות שחבר הכנסת מקסים לוי – – – ?

### היו"ר ש' בן-צור:

הרי אני תמיד מברך אתכם. כשאתם באופוזיציה, אני מברך אתכם תמיד.

### וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אנחנו נחזיר לכם.

### מקסים לוי (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

לכן, החשיבות הרבה שכל חלקי הבית מעריכים את האוכלוסייה הזאת – זה הדבר הנפלא שאפשר יהיה לקבל כאן בקריאה השנייה והשלישית. אני אשוב אחרי שאשמע את כל התגובות.

### רן כהן (מרצ):

אפשר שאלת הבהרה?

### היו"ר ש' בן-צור:

בבקשה.

### רן כהן (מרצ):

אדוני יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, ברשות יושב-ראש ההסתדרות, אני אשאל שאלה טובה. לא ברור לי דבר אחד, הרי לפני שהממשלה ביטלה את כל ההטבות הללו שהיום החוק מחזיר אותן, היה מאבק שלם בקדנציה הקודמת בנושא של תרופות, הנחה לקשישים, ואנחנו בסיעת מרצ נלחמנו על זה. וזה גם נכנס. למיטב ידיעתי, זה לא בוטל. התרופות עדיין נשארו בהנחה על-פי מה שחוקקנו אז. מה המצב עכשיו?

### **מקסים לוי (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):**

נושא התרופות מופיע בחוק הבריאות. בחוק הבריאות יש מענה על נושא התרופות. לכן, כל מי שהוצאו במסגרת חוק הבריאות, כתוצאה מכך שחוק ההסדרים הפיל את ההצעה, באו לכאן. לכן, לדעתי, גם בנושא חוק הבריאות יש תשובה על נושא התרופות לקשישים. תודה.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

אנחנו עוברים לנושא הבא.

### **מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):**

אני יכול לדבר?

### **מקסים לוי (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):**

כן, בוודאי. אני מבקש מחבר הכנסת מאיר שטרית להתייחס.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

בבקשה, בבקשה. אחר כך נעבור להסתייגויות.

### **משה שחל (העבודה):**

בתור מה חבר הכנסת שטרית מבקש לדבר?

### **רענן כהן (העבודה):**

זה בסדר, זה בסדר. זה בהסכמה.

### **מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):**

זה בהסכמה.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

בשם מי אתה מדבר?

### **מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):**

אני מדבר בשם אחד המתדיינים. אני מבקש לדבר חמש דקות, וזה בסיכום עם יושב-ראש הוועדה.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להעיר רק הערה קצרה אחת. אני מבקש לומר, שהחוק הזה, כפי שהוא מוגש לכנסת – ואני שמח שהוא יעבור היום פה-אחד על דעת הקואליציה והאופוזיציה – הוא תעודת כבוד לכל חברי הכנסת. זו תעודת כבוד לכולנו שאנחנו נותנים היום תמיכה לחוק שבא להקל עם האזרחים הוותיקים במדינת ישראל, כולם. אומנם חסרוננו היחיד של החוק הוא בכך שהוא חוק גורף לחלוטין והוא איננו עושה שום דיפרנציאציה בין בעלי אמצעים לבין חסרי אמצעים. אבל באלטרנטיבה, אם להתחיל לדון בו מחדש או לאשר אותו כפי שהוא, הקואליציה החליטה לתמוך בחוק הזה כפי שהוא.

אני מברך את היוזמים, שהם מחברי הבית, גם מהקואליציה וגם מהאופוזיציה, שהעבירו את החוק הזה. אני מאחל לכל הוותיקים בינינו אורך ימים, בריאות וחיים מאושרים. תודה.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

תודה רבה. אנחנו עוברים למסתייגים.

### **משה שחל (העבודה):**

האם זה כבוד לקואליציה שהממשלה ביטלה אותו?

### **היו"ר ש' בן-צור:**

לשם החוק אין הסתייגויות. אנחנו עוברים לסעיף 1. חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

### **רענן כהן (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, אדוני שר האוצר – – –

### **היו"ר ש' בן-צור:**

אתה תתייחס גם להסתייגות לסעיף 2, בסדר? יש לך עשר דקות יחד.

### **רענן כהן (העבודה):**

יש לי עשר דקות יחד.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

לשתי ההסתייגויות, גם לסעיף 1 וגם לסעיף 2.

### **רענן כהן (העבודה):**

חברי, ידידי, מקסים לוי – – –

### **ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

אתם רוצים לעשות פיליבסטר לחוק? אנחנו רוצים להצביע.

### **רענן כהן (העבודה):**

חברי הגמלאים, ותיקי התנועה, אדוני שר האוצר, בעבורי זה יום חג ויום של גאווה לבוא ולהחזיר את הגזלה שלקחו מהטובים שבנו, אלה שהקימו ובנו את המדינה, אלה שסייעו ועשו כמיטב יכולתם כדי שתהיה לנו חברה, חברה טובה.

בעצם החוק הזה התקבל לאחר מלחמה של חברים רבים בסיעת העבודה – יוסי כץ, חגי מירום, עמיר פרץ וענת מאור.

### **ענת מאור (מרצ):**

ממרצ.

**רענן כהן (העבודה):**

מה?

**ענת מאור (מרצ):**

ממרצ.

**היו"ר ש' בן-צור:**

אל תדאגי, אני אזכיר לו גם את מרצ.

**רענן כהן (העבודה):**

אמרתי שמות; אני לא מזכיר מפלגה.

**נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):**

אמרת מפלגה. תזכיר גם אותנו.

**רענן כהן (העבודה):**

אני מוכרח להודות, כמובן, שגם נעמי בלומנטל היתה בעניין הזה. נכנס לזה מקסים לוי עם כל הכוח, כדי להביא את העניין הזה לסיום חיובי.

**היו"ר ש' בן-צור:**

בעזרת המפד"ל.

**רענן כהן (העבודה):**

בעזרת השם ובעזרת המפד"ל.

העיקר, והדבר החשוב ביותר הוא, שאנחנו מחזירים היום לאלה שיושבים למעלה את מה שמגיע להם בכבוד, את מה שמגיע להם באהבה, על אותם דברים שמגיעים להם. אני רוצה לחזור ולומר על מה מדובר. מדובר ב-800,000 גמלאים. שני-שלישים מהאוכלוסייה הזאת חיים מקצבאות הביטוח הלאומי. אני רוצה לקבוע, שזו אוכלוסייה שהמאפיין הכלכלי שלה הוא מאפיין לא-טוב בחברה. בגלל הגאווה שלהם, בגלל הדוגמה שלהם, בגלל הדרך שלהם, הם לא יצאו לקרב ברחובות ולא הבעירו צמיגים, כי כך הם גדלו; כך חינו אותנו.

אני אומר שזה אות הוקרה לחברה, זה אות הוקרה לכל אחד מאתנו לבוא היום ולומר לכם: אתם ראויים, זה מגיע, זה מגיע באהבה, זה מגיע באמונה. אני מאוד שמח שכל הכנסת כולה מאוחדת היום סביב החוק הזה.

אני מקווה, שהחוק הזה, שכפי שהוא נולד, נולד עם קשיים, היום זו תהיה לידתו האחרונה. היום זו תהיה תעודה לדורות, ובזמן האחרון אנחנו אומרים – לדורותיהם. זה יהיה חוק שלא ייגעו בו יותר. זה חוק שמגיע בצדק.

אני רוצה לומר לציבור הגמלאים ולחברי מקסים לוי, שזה המעשה הנכון והחשוב ביותר שאנחנו עושים היום לחברה ולאוכלוסיית הגמלאים. מי שבודק – ועשיתי עבודת מחקר עם מכונים לגבי אוכלוסיית הגמלאים – מוצא שאין אוכלוסייה יותר מרודה, יותר בעייתית, עם יותר קשיים, מהאוכלוסייה הזאת. אני כבר לא רוצה לדבר על יכולת הסיוע בכל הנושא הסיעודי. אני לא רוצה לדבר על כל מה שנקרא "גיל הזהב", הבתים, איך הם יסתדרו. אני לא רוצה לדבר על המצב האמיתי שקיים בכל בית אצלם. אני לא רוצה לדבר על הרבה דברים שמצאנו במחקרים. אסור שיהיה מישהו בכנסת הזאת שלא יצביע בעד החוק הנפלא הזה.

### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

אתה מוכן לקרוא בשמותיהם של חברי הכנסת שנמצאים כאן, שהם בעד החוק?

### **רענן כהן (העבודה):**

הכנסת הזאת מאוחדת סביב הגמלאים, ובזה אני רוצה לסיים.

### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

אתה מוכן לקרוא בשמות חברי הכנסת?

### היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש שקט. אני מבקש שקט.

### רענן כהן (העבודה):

סליחה, עמנואל זיסמן, ידידי וחברי הטוב, מהיום הראשון שהיית במפלגת העבודה נשאת את העניין הזה בגאווה. ראית את העניין הזה בהרבה אהבה. אני חייב להזכיר זאת, זאת אמת. אלה העובדות. אני רוצה לומר לכם, שהיום הכנסת כולה אתכם, הגמלאים. כולנו מצדיעים לכם.

### היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת אפי אושעיה, באמת, קצת שקט.

### רענן כהן (העבודה):

אני רוצה לסיים.

### רענן כהן (העבודה):

כולנו מצדיעים לכם. כולנו אוהבים אתכם. כולנו נותנים את מה שאנחנו רוצים לתת למען החברה ולא רק למענכם. זאת הכרת תודה על המעשים שלכם.

אני רוצה לברך אתכם באריכות ימים, בהמון בריאות. תזכרו שבכנסת הזאת יש מי שהולכים אתכם. תודה רבה.

### היו"ר ש' בן-צור:

תודה. נעבור להסתייגויות של חבר הכנסת אפי אושעיה. יש לך שתי הסתייגויות.

### וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

חבר הכנסת רענן כהן, אתה לא נותן, אתה מחזיר זכות. זה לא משום שהם עניים.

## רענן כהן (העבודה):

אמרת'.

## היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש. בואו נשמע את חבר הכנסת אפי אושעיה. חבר הכנסת חאג' יחיא. תודה.

## אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מכאן אני מבין כמה זה מפריע שמדברים שם.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש לאחל ליושב-ראש הוועדה, מקסים לוי, שעזר ודחף את החוק, שיזכה להיות גמלאי וליהנות מהחוק שהוא עזר להעביר.

אני מבקש לשבח את הסתדרות הגמלאים בראשותו של גדעון בן-ישראל, שידעו להתלכד ולהתאחד, אנשים מהליכוד, מהמפד"ל, ובכוחות משותפים הצליחו להשפיע כאן על חברי הכנסת להעביר את החוק.

חבר הכנסת יוסי כץ היה אחד היוזמים, עם חבר הכנסת רענן כהן.

אני רוצה לומר, שזו תעודת כבוד לחברה הישראלית שמעבירים חוק מהסוג הזה.

אני רק פונה אל חבר הכנסת מאיר שטרית, יושב-ראש הקואליציה, שאמר כאן שהוא שמח שהקואליציה והאופוזיציה מתאחדות סביב החוק. אם כך, אני מבקש לעורר את השאלה, מה טעם היה, בשנה שעברה, לבטל את החוק שהיה חשוב לכולנו? אבל היות שהקואליציה מתאחדת כאן עם האופוזיציה, אני מקווה שהמסר יהיה של חברי הכנסת, שיש לנו לא רק הערכה וכבוד לגמלאים בוני הארץ, אלא גם מתרגמים את הנושא הזה הלכה למעשה.

אני מוותר, אדוני, בגלל קוצר הזמן, על המשך הדיבור, מתוך רצון לאשר את החוק במהרה.

## היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. ברוך תהיה.

### עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

— — —

### היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת אפי אושעיה, סיימת?

### עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

— — —

### אפי אושעיה (העבודה):

אני מברך את חבר הכנסת עמנואל זיסמן, יושב-ראש ועדת החינוך והתרבות, כסוציאליסט לשעבר, גם בהווה, בוודאי, על היוזמה. תודה רבה.

### היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת זיסמן, אני מבקש. תודה. חבר הכנסת יוסי כץ, יש לך שתי הסתייגויות – עשר דקות, בבקשה.

חברת הכנסת ענת מאור, אני לא מבין, את מסתובבת כאן, מדברת עם זה, עם זה ועם זאת, באמת.

### עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

— — — היא משכנעת אותם

### היו"ר ש' בן-צור:

אל תדאגי. הכול יצביעו בשביל החוק הזה; כולם, דתיים, יהודים, ערבים, כולם יצביעו. תירגעו.

## עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

— — —

### היו"ר ש' בן-צור:

בבקשה.

### יוסי כץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שמחתי מאוד לשמוע את הודעתו של יושב-ראש הקואליציה, אבל אני מוכרח להגיד שאינני יכול להתעלם ממה שקרה בפעם שעברה, משום שכמי שהביא את החוק הזה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית והרגיש, עם הגמלאים שנמצאים מולנו ונמצאים בבית, הרגשה של התרוממות רוח, הרגשה של חג – כאשר נחקק חוק ההסדרים הרגשתי כאילו תקעו לי סכין בלב; פגעו בי באופן אישי. אני אומר את זה במלוא הכנות, משום שראיתי בזה חוק שנותן איזה ביטוי למחויבות שלנו כלפי אזרחינו הוותיקים, וראיתי לנגד עיני את האנשים האלה, על מה שעשו, שמצפים שייתנו ביטוי מוחשי ליחס הכבוד שאנחנו רוחשים להם, ובמחי יד הממשלה נתנה סטירת לחי מצלצלת גם לכנסת, כי היא ביטלה חוק שהכנסת חוקקה חצי שנה לפני כן, וגם לאזרחים הוותיקים.

אני רוצה לומר מלת תודה לחבר הכנסת מקסים לוי, יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, שעוד בהיותו חלק בלתי נפרד מהקואליציה נתן להצעת החוק הזאת קדימה ראויה והביא אותה לשלבים סופיים של חקיקה.

בסך הכול ההצעה הזאת, לפי מה שהוסכם בין חברי הכנסת המציעים, היא תעתיק של הצעת החוק הקודמת. חשבנו שאפשר להביא גם הנחה בכבלים וחשבנו שאפשר לתת דברים יותר משמעותיים. אבל אמרנו לעצמנו, שקודם כול נתקן את העוול הזה שנעשה להם ונביא אותה הצעת חוק לפחות שתהיה בתחולה החל מ-1 בינואר 1998.

אני יודע, שלחלק גדול מאתנו גדעון בן-ישראל, יושב-ראש הסתדרות הגמלאים, טרטר –

### היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש.

### יוסי כץ (העבודה):

– – ודחף אותנו לחקיקה הזאת, לפעמים תוך נדנוד יום ולילה, אבל מגיעה לו גם מלת תודה, אף שהוא לא יושב אתנו בכנסת.

אני מקווה מאוד, אדוני שר האוצר, שלא יעלה על דעתך ועל דעת חבריך לממשלה לבוא הנה בעוד שנה כעת חיה עם חוק הסדרים, אם יקרה נס ותישארו על כס הממשלה הזאת – – –

## היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

יוסי כץ (העבודה):

— — אל תעזו לבוא, משום שאני יכול להבטיח לך שממשלת העבודה לא תעז לבוא עם הצעת חוק שמבטלת את חוק האזרחים הוותיקים. תודה.

## היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חברי הכנסת, הסדר לדין – – –

## קריאות:

— — —

## ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

## היו"ר ש' בן-צור:

סליחה, חבר הכנסת ראובן ריבלין, אני מבקש, באמת, זה עבר כל גבול.

**ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

עד כדי כך?

### **היו"ר ש' בן-צור:**

אני מבקש ממך, באמת. חברי הכנסת, על-פי התקנון, אנחנו יכולים לשמוע את תשובת יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, ולאחר מכן, ברשותכם, אני רוצה לאפשר לארבעה חברי כנסת, בקצרה, מן היוזמים של החוק, להביע את דעתם. אני לא יכול למנוע מחבר הכנסת עמיר פרץ לדבר, אז בבקשה. רציתי להציע משהו, חבר הכנסת וייס?

### **שבח וייס (העבודה):**

רציתי להציע הצעה לסדר. הכול תומכים בחוק – – –

### **היו"ר ש' בן-צור:**

כן, אבל – – –

### **שבח וייס (העבודה):**

– – –

### **היו"ר ש' בן-צור:**

יש דבר אחד – – –

### **מקסים לוי (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):**

– – – בשביל מה. הרי יש הרבה מאוד אנשים שאפשר להביא אותם ולברך אותם בין יוזמי הצעת החוק. ציינת אותם.

אני רק רוצה להודות ליועץ המשפטי של הוועדה, משה בוטון, לשירלי, מזכירת הוועדה, לאתי, לאפרת וליוסי על עבודתם בכל הקשור להבאת החוק, במהירות האפשרית היום, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

אני חושב שכדאי להצביע ובשם כולנו נודה לכל הציבור ונברך על הצעת החוק.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

תודה. אתה מבקש, כמובן, להסיר את ההסתייגות, חבר הכנסת מקסים לוי, נכון?

### **מקסים לוי (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):**

---

### **היו"ר ש' בן-צור:**

תודה. חבר הכנסת עמיר פרץ, בבקשה. יש הרבה שתוקפים אותי על זה.

### **עמיר פרץ (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, המסורת, גם אם יושב-ראש הישיבה ייקח את הצורך, הרי הוא נתן לראשי ועדת העבודה והרווחה בעבר, גם לחבר הכנסת יוסי כץ וגם לי כיושב-ראש ועדת העבודה והרווחה – אני שמח שברצף אנחנו באים ומציגים פה, בעצם, עמידה על כך שיש תפיסת עולם מאחורי החוק הזה.

אני לא רוצה להיכנס לפרטים אבל אני רוצה לומר לכם, שהעובדה שרוצים, בישראל, לקחת את הגמלאים ולהתחיל לבחון את תרומתם ואת מה שמדינת ישראל צריכה להעניק להם, לפי רמת הכנסתם, אני חושב שפה יש מכשלה עיקרית שיכולה למוטט את כל התפיסה. הגמלאים, בין שהיו עובדים, בין שהשתכרו שכר גבוה בין שהשתכרו שכר נמוך, כל אחד תרם את תרומתו באופן יחסי. כשהם מגיעים לשעה הזאת, כדאי שמה שניתן להם יינתן להם מתוך הערכה כלפי ותיקי הארץ שבנו, בזכותם אנחנו כאן ובזכותם יש לנו על מה להתווכח.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

תודה.

### **עמיר פרץ (העבודה):**

אני מברך את הכנסת, שמתאחדת סביב גמלאי וותיקי ישראל – –

### **היו"ר ש' בן-צור:**

תודה.

### **עמיר פרץ (העבודה):**

– – ומאחל כל טוב לגדעון בן-ישראל ולכל המזכירות, שמגיעים מכל המפלגות, על האחדות שאתם יוצרים. בהצלחה.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

תודה. חברת הכנסת ענת מאור. אחרון – חבר הכנסת אבנר שאקי, וזהו. אני לא יכול יותר.

### **ענת מאור (מרצ):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בגלל האחדות וההצעות של כולנו להצביע אני רוצה לומר לגמלאים, לוותיקים, למייסדים, אתם מקבלים את מה שאתם מקבלים בזכות ולא בחסד. אנחנו נותנים את הדברים האלמנטריים של תחבורה, ניידות, בריאות ותרבות הפנאי, לאנשים עשירים בידע וברוח.

אני רוצה להודות לחבר הכנסת עמנואל זיסמן שבעצם היה ראשון היוזמים, לחבר הכנסת יוסי כץ שהיה יושב-ראש הוועדה ולחבר הכנסת רענן כהן – ואני, שהיינו ארבעת היוזמים – ליושב-ראש הוועדה הנוכחי, חבר הכנסת מקסים לוי, ולחברת הכנסת בלומנטל, שהצטרפו, ויזמנו זאת במשותף.

אדוני שר האוצר, ההצבעה שלנו מקיר לקיר תהיה בעלת משמעות רק אם למחרת היום ימולא החוק כרוחו וכלשונו – –

### **היו"ר ש' בן-צור:**

תודה.

### **ענת מאור (מרצ):**

– – עם כל התקציבים לכל המשרדים. שנית, צריך שנלמד את הלקח, כי חוק עוקף דמוקרטיה, חוק ההסדרים של לפני שנה – שביטל את מה שהכנסת עשתה, ועכשיו אנחנו מחזירים את החוק – צריך שייעלם ולא יהיה, ואנחנו לא נבטל חוקים של עצמנו. יישר כוח לגמלאים. תודה.

#### **היו"ר ש' בן-צור:**

תודה. חבר הכנסת אבנר חי שאקי הוא האחרון, ואנחנו ניגשים להצבעה.

#### **אפרים סנה (העבודה):**

אחרון חביב.

#### **היו"ר ש' בן-צור:**

אני מבקש סליחה.

#### **אפרים סנה (העבודה):**

אמרתי: אחרון חביב.

#### **היו"ר ש' בן-צור:**

תודה רבה, חבר הכנסת סנה. אני מתנצל בפני חברת הכנסת נעמי בלומנטל, שהיא בין יוזמות החוק, על כך שאני לא יכול לתת אפשרות. בסדר? תסלחי לי?

#### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

גם בפני.

#### **היו"ר ש' בן-צור:**

גם בפניך. תודה.

### **אבנר חי שאקי (מפד"ל):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לפנינו הצעת חוק שבוודאי תתפוס מקום של כבוד בספר החוקים, כי העם כולו חב חוב של כבוד לוותיקיו, לאלה שבנו את המדינה, וכל העם, ללא הבדל השקפת עולם וללא הבדל מרכז ימין או שמאל, חב להם את התודה הזאת.

רבותי, תורת ישראל היא הראשונה בהיסטוריה האנושית שלימדה אותנו: "מפני שיבה תקום; והדרת פני זקן". העניין הזה, כמו שנאמר כאן, הוא לא חסד, חלילה, אלא זכות שבזכות.

אני מברך את כל היוזמים – חברי הכנסת עמנואל זיסמן, יוסי כץ, עמיר פרץ ומקסים לוי, יושב-ראש הוועדה היום, וכל מי שנטל חלק בעניין הזה.

אדוני שר האוצר, אני קורא לך לתמוך בהצעת החוק החשובה הזאת. אני יודע את הקשיים, ואני מניח שיש קשיים. למרות הקשיים, זה יוסיף כבוד לממשלה הזאת, לכנסת הזאת, להחזיר את החוק הזה על כנו. יבורכו כל היוזמים, התומכים והפעילים להצלחת הצעת החוק הזו.

אתה, ידידי גדעון בן-ישראל, אותך אני רואה זה שנים נאבק כארי, אשריך ואשרי חלקך. כולנו גאים בכם – ראשי ארגון הגמלאים וציבור הגמלאים כולו. הכנסת כולה מצדיעה היום לכם, כאיש אחד, בלב אחד, ופורעת לכם חוב של כבוד.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

תודה. רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה. לפני כן, אני מבקש לשאול את חברי הכנסת –

### **עמיר פרץ (העבודה):**

מסירים.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

– רענן כהן, אפי אושעיה ויוסי כץ, אתם מסירים את ההסתייגויות שלכם?

### **רענן כהן (העבודה):**

כולנו בעד. כולנו מסירים.

**היו"ר ש' בן-צור:**

את כל ההסתייגויות.

**רענן כהן (העבודה):**

את כל ההסתייגויות.

**היו"ר ש' בן-צור:**

מי בעד – ירים את ידו.

**אברהם יחזקאל (העבודה):**

הצבעה אלקטרונית.

**היו"ר ש' בן-צור:**

סליחה. אנחנו ניגשים לסעיפים 1 עד 7 בקריאה שנייה. מי בעד ומי נגד? בבקשה.

הצבעה מס' 1

בעד סעיפים 1-7 – 39

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 1-7 נתקבלו.

**רן כהן (מרצ):**

אדוני שר האוצר מצטער שהוא לא יכול להצביע.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

39 בעד, אין נגד ואין נמנעים. אני מבקש להוסיף את חברי הכנסת עבד-אלוהב דראושה, סאלח טריף ושמעון פרס. מי עוד?

### **ניסן סלומינסקי (מפד"ל):**

— — —

### **היו"ר ש' בן-צור:**

אני מבקש להוסיף את השר אלי ישי ואת חבר הכנסת ניסן סלומינסקי.

### **בנימין בן-אליעזר (העבודה):**

את פרס.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

הוספתי. הצעת החוק התקבלה בקריאה שנייה.

אנחנו עוברים להצעת חוק האזרחים הוותיקים (תיקון מס' 3), התשנ"ח-1997, קריאה שלישית. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 2

בעד החוק – 42

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק האזרחים הוותיקים (תיקון מס' 3), התשנ"ח-1997, נתקבל.

**נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):**

בעד.

**קריאה:**

עכשיו, רוצים הצבעה אישית.

**היו"ר ש' בן-צור:**

42 בעד, אין נגד ואין נמנעים. הצעת החוק האזרחים הוותיקים (תיקון מס' 3), התשנ"ח-1997, התקבלה בקריאה שלישית.

**רן כהן (מרצ):**

אפשר לשריין את החוק כך שלא יהיה אפשר לבטל אותו?

**קריאה:**

אדוני היושב-ראש, אפשר להוסיף את הקול שלי?

**היו"ר ש' בן-צור:**

אי-אפשר אחרי זה; אחרי שאני אמרתי את המשפט, אי-אפשר.

**דוד צוקר (מרצ):**

---

## **היו"ר ש' בן-צור:**

אחרי שאני גומר ואמרתי שהתקבל החוק בקריאה שלישית – אי-אפשר. גמרנו.

## **הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 20), התשנ"ז–1997**

### **(קריאה ראשונה)**

## **היו"ר ש' בן-צור:**

אני מבקש לעבור לסעיף הבא: הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 20), התשנ"ז–1997 – קריאה ראשונה. את החוק יציג כבוד שר העבודה והרווחה. בבקשה.

## **שר העבודה והרווחה א' ישי:**

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בהצעת החוק – –

## **היו"ר ש' בן-צור:**

חבר הכנסת רענן כהן, הט אוזנך ושמע.

## **שר העבודה והרווחה א' ישי:**

– – ארבעה תיקונים לחוק הביטוח הלאומי, התשנ"ה–1995. התיקון העיקרי עוסק בתקופת האכשרה המזכה אשה עובדת בדמי לידה בתקופת חופשת הלידה. תקופת האכשרה המזכה בדמי לידה היא התקופה שבעדה שולמו דמי ביטוח לאומי על-ידי העובדת או המעסיק ותקופות נוספות, כגון – תקופות שבהן שולמו לה דמי אבטלה, דמי מחלה ודמי פגיעה. זכאות האם העובדת לקבל דמי לידה עלולה להיפגע, אם לפני הלידה היא נעדרה מהעבודה עקב שמירת היריון, נכות 100% בשל פגיעה בעבודה או בשל התנדבות או שירות מילואים. לכן, מוצע לכלול בתקופת האכשרה את התקופות הנ"ל, שבהן שולמו לאשה קצבה או גמלה.

שלושה תיקונים נוספים בחוק: א. בסעיף 337(א) לחוק נקבעו דמי ביטוח לאומי מופחתים על הכנסת עובד עד 50% מהשכר הממוצע. שיעורי דמי ביטוח אלה הוגדרו בלוח י' לחוק, ולכן ההוראה בסעיף זה נתיישנה ומוצע לבטלה; ב. בסעיף 341 לחוק הוסמך שר העבודה והרווחה, באישור ועדת הכספים, לשנות בצו את שיעורי דמי הביטוח המופחתים שיחולו על הכנסה שעד 50% מהשכר הממוצע במשק.

חבר הכנסת זיסמן.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

חבר הכנסת זיסמן.

### **שר העבודה והרווחה א' ישי:**

סמכות זו הוגדרה לגבי הכנסות עובד עצמאי ומבוטח בעל הכנסה מהון. מוצע לקבוע, כי סמכות זו תחול גם לגבי הכנסות עובד שכיר ולא דווקא לגבי עובד עצמאי.

תיקון שלישי ואחרון נועד לדחות את מועד תיקון החוק שנתקבל ב-1996. מדובר בשינוי השיטה שלפיה יש לזקוף תשלום של דמי ביטוח לרכיבי החוב של המבוטח, דהיינו, הקרן, הקנס וההצמדה. התיקון לחוק הופעל לגבי העובד העצמאי, אך תחולתו לגבי מעסיקים נדחתה למועד מאוחר יותר, כדי להתאים לכך את המערכות הממוכנות של המוסד. אדוני היושב-ראש, היערכות זו מחייבת דחייה נוספת, ומוצע לאשר דחייה זו עד 1 באפריל 1998.

מוצע, כי הצעת החוק תועבר לוועדת העבודה והרווחה לצורך הכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

אדוני השר, תודה רבה לך. אני סוגר את הרשימה.

### **שבח וייס (העבודה):**

היא ארוכה.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

היא ארוכה. יש עשרה במספר.

### **אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):**

אני רשום?

### **הי"ר ש' בן-צור:**

חבר הכנסת סעד, אתה רוצה – אני אוסיף אותך. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה.

### **תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בתחילת דברי אני רוצה להצטרף למברכים את ציבור הגמלאים במדינת ישראל על קבלת חוק האזרחים הוותיקים. אני חושבת, שהכנסת עושה כמיטב יכולתה כדי להגן על הפנסיונרים שמצב רובם קשה מאוד במדינת ישראל.

לגבי הצעת החוק שמונחת לפנינו – אני רוצה לברך את שר העבודה והרווחה, שהביא לכאן הצעה שמרחיבה את ההזדמנות של נשים לקבל דמי לידה בכך שלצורך תקופת האכשרה ייחשבו גם תקופות שעד היום לא חושבו.

אני מבקש להעיר לכבוד השר וגם לאנשי הביטוח הלאומי שיושבים פה אתנו, שאנחנו נמצאים בבעיה קשה מאוד בתחום הזה, בעיקר בתקופה של אבטלה גדולה. המצב כיום הוא, שנשים, במקרים רבים, לא יכולות למצוא עבודה אלא באמצעות חברות כוח-אדם וחברות קבלניות. שם, לא רק שהשכר נמוך אלא גם אין ביטחון, בהרבה מאוד מקרים, שעובדים באמת במשך כל השבוע או במשך כל החודש. בהרבה מאוד מקומות עבודה כאלה, או אצל מעסיקים מהסוג הזה, אומרים לאשה, שכשיהיה צורך בה יקראו לה. כתוצאה מכך נוצר שוק עבודה שמתאפיין בכך שמועסקות בו בעיקר נשים, שוק עבודה פרוע לגמרי.

הנשים האלה מתקשות בעצם לצבור את הזכויות, למשל במקרה שלנו – זכויות לדמי לידה, וגם זכויות סוציאליות אחרות. כי אנחנו יודעים שזכויות סוציאליות הן פועל יוצא מהשכר ומהעבודה שעבדת, נגיד, חודש מלא. אבל אם האשה רשומה אצל הקבלן חודש מלא, אבל בפועל היא עבדה רק 15 יום, הרי הזכויות שלה מצטברות רק על אותם 15 יום, אף שב-15 הימים האחרים לא היתה לה בעצם הזדמנות לעבוד במקום אחר.

לכן אני חושבת, שאנחנו צריכים לחשוב איך להפוך את הנושא הזה של דמי לידה לנושא שניתן לזכות בו, גם נשים שבגלל נסיבות שלא תלויות בהן לא יכולות לעבוד ולצבור את כל תקופת האכשרה. לכן אני תומכת בהצעת החוק ומציעה להמשיך בה. תודה.

### **הי"ר ש' בן-צור:**

תודה. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

### **שבח וייס (העבודה):**

חברי היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מצטרף לברכות לציבור הגמלאים.

אישרנו עכשיו את חוק האזרחים הוותיקים, וממש יש איזה במאי שלפעמים מכוון את הדברים. אנחנו עומדים לאשר – ללא ספק נאשר – את החוק שהובא לכאן על-ידי שר העבודה והרווחה, שעוסק בלידה, באם היולדת. כלומר, בהתחלה ובהמשך. אני רוצה לומר, שהאמצע בדרך כלל יותר טוב.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

מטף ועד זקן.

### **שבח וייס (העבודה):**

האמצע בדרך כלל יותר טוב. זאת אולי דוגמה, אני לא רוצה להגיד קצוות – – –

### **חיים אורון (מרצ):**

יש תיאוריה, שההתחלה והסוף הם בסדר, הבעיה היא באמצע.

### **שבח וייס (העבודה):**

אתה יודע למה אני מתכוון. אני מתכוון לכך, שאלה גילאים שצריך לעזור להם.

אנחנו מאחלים, כמובן, לציבור הגמלאים אריכות ימים, אבל יש לנו פה ושם נטייה, בזמן סדר פסח כזה או חמץ כזה, כשיש אווירה של קיצוצים, מצוקה כלכלית, קשיים בקופת המדינה, לעסוק בסעיפים הקטנים. הרי הסעיף התקציבי הזה שסייע למבוגרים, להורים שלנו, עוד מעט לנו, הוא הוצאות קטנות. יש בזה דבר לא חכם. קודם כול, לא טוב.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

אלה לא הוצאות קטנות, אדוני. מדובר ב-150 מיליון.

### **שבח וייס (העבודה):**

א.ק"י., אבל אם אתה עושה חשבון של תקציב מדינה של 208 מיליארד, ואתה עושה חשבון איזו הקצבה עושה טוב לכמה אנשים, גם זה חשבון. הייתי מוסיף עוד חשבון, וצריך לעשות אותו: אדם צעיר יותר, בן 20, 30, יש לו עוד הרבה זמן לנווט את חייו; אדם מבוגר מאוד – אנחנו רוצים שיהיה לו עוד הרבה זמן, אבל אין לו הזמן לנווט את חייו. הוא כבר נתון בסד, בדרך כלל, של פנסיה נמוכה. לכן אני חושב, שעשינו כאן מעשה נכון, וטוב שעשינו אותו.

אני רוצה לשבח את שר העבודה והרווחה, ואני עושה את זה כל פעם ברצון. הוא ממלא את תפקידו מתוך דבקות ורגישות סוציאלית, הייתי אומר, מבחינתי, סוציאל-דמוקרטית, והביטוי הזה לא מפריע לי. חוק אחר חוק. המוסד לביטוח לאומי עומד מאחוריו. אני חושב שיש כאן מדיניות נאורה, חשובה. אנחנו חייבים לעשות את הדברים האלה, וטוב שהם נעשים. נעניק לזה את מלוא התמיכה. תודה רבה.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

תודה רבה לחבר הכנסת שבח וייס. השר שמע את הדברים?

### **שבח וייס (העבודה):**

הוא יודע את דעתי עליו.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

חבר הכנסת חיים אורון, בבקשה.

### **חיים אורון (מרצ):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יצא כך שהטקסט שלי, בראשי הפרקים, מאוד דומה לטקסט של ידידי חבר הכנסת שבח וייס.

ראשית, אני רוצה לצרף את ברכתי לציבור הגמלאים. אני חושב שהכנסת עשתה מעשה, תיקנה היום תיקון חשוב של עוול מיותר. היות שאצלנו לא ניתן לפצות על עוגמת נפש, אז עוגמת נפש נגרמה, אבל מוטב באיחור מאשר לעולם לא. מבחינה זו, אני מצרף את ברכותי.

אני מקבל את ההצעות שמונחות כאן, ואני רוצה להמשיך דברים שאמר גם קודמי, אולי בהקשר קצת שונה, וגם בהמשך לדיונים שהיו כאן בשלושת השבועות האחרונים. אני שמח שמתפתח בציבור – ונדמה שגם לי היה חלק קטן בשימוש במינוח הזה – מתפתח הוויכוח האם אנחנו רוצים מדינת סעד או מדינת רווחה. בעבר היה במדינת ישראל משרד סעד, והיום יש משרד רווחה. אחד העוגנים המרכזיים של מדינת הרווחה, על-פי תפיסתי ועל-פי המציאות הישראלית, הוא הביטוח הלאומי; הביטוח הלאומי, שיש בו שני אלמנטים מאוד בסיסיים, ששניהם מאוימים כל הזמן, מעבר לוויכוח האידיאולוגי שקיים.

אני בא עכשיו מכנס כלכלי במקום מסוים, ובכל פעם כשאני משתתף בכנסים כאלה אני רואה את גודל הפער. הוויכוח הוא בשתי נקודות: א. קיומו של הביטוח הלאומי כביטוח. האלמנט הביטוחי – שכל האוכלוסייה מבוטחת וכל אחד מקבל על-פי צרכיו, בדרך כלל; הלוואי שלא נזדקק, אבל כשנזדקק – כל אחד על-פי צרכיו; ב. היותו של הביטוח הלאומי גורם עצמאי. עצמאותו נבחנת גם ביכולתו לעצב באופן קבוע ורציף מדיניות משלו, וגם בעובדה שהוא לא נעשה יותר ויותר, מה שהולך ומתגבש בשנים האחרונות, עוד אחד הסעיפים בתקציב המדינה.

לפי דעתי, גם עם פעולות שהן על גבול הגילוי הנאות – איך מחשבים, מה מחשבים, מתי חישוב את חוק הבריאות, מתי לא חישוב את חוק הבריאות, תשלומי העברה גדולים וכו' – אבל ביסודו של דבר, מי שרוצה לקיים מדינת רווחה, ומי שרואה בביטוח הלאומי את אחת מאבני היסוד שלה, מבין שהוא צריך להיאבק על ביטוח לאומי עצמאי. העצמאות שלו נבחנת גם בכושר החלטתו וגם בעובדה שהוא איננו תוצר לוואי של שיקולים תקציביים שמשתנים משנה לשנה. אחוז גדול מדי מההכנסה של הביטוח היום, בעצם עובר דרך תקציב המדינה.

מה שקרה עם המס המקביל לפני שנה, ומה שעמד להתרחש השנה בחוק הבריאות, ומה שעמד לקרות השנה בחוק הביטוח הלאומי בנושא קיצוץ הזכאות לגמלה, לחצי, הם כולם מהלכים שהמשמעות שלהם היא בכיוון שאני אומר, כשמצד שני, יש כמה וכמה ענפים בביטוח הלאומי שנמצאים בחסר גדול מאוד, ובעיקר ענף האבטלה. עסקנו בזה. זמני נגמר. אני לא רוצה להמשיך ולעזור.

הבטחת הכנסה, או ביטוח כנגד אבטלה הוא אחד המרכיבים במדינת הרווחה. כאשר הוא יהפוך להיות סעיף תקציבי שיעמוד כנגד שיקולים אחרים – ואני רואה לנגד עיני שר אוצר שעולה על הדוכן ואומר: תגידו, מה יותר חשוב? להשקיע 100 מיליון שקל ביצירת מקומות עבודה חדשים, או לתת 100 מיליון שקל למובטלים? וכמובן, האמירה הדמוגית תגיד שצריך לתת 100 מיליון שקל למקומות עבודה חדשים, ואת המחיר הזה ישלמו המובטלים. זו רק דוגמה אחת מני רבות.

לכן, היות שאני מסכים עם הצעת החוק הזו, לא התייחסתי אליה רבות, אבל רק שאלה אחת – אינני יודע אם השר נמצא כאן – האם מדובר בשינוי מהותי או בשינוי שהוא המשך? פה מדובר על כך שהתיקונים הם באישור ועדת הכספים. האם הסעיפים האלה הם תמיד באישור ועדת הכספים, או באישור ועדת העבודה והרווחה? אם יש מי שיענה לי, אשמח.

### **הי"ר ש' בן-צור:**

תיכף. השר צריך להיות. חבר הכנסת אחמד סעד, בבקשה.

## **אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):**

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני מצטרף לכל הקודמים ומברך את הגמלאים על ההישג שהיה היום, שכל חברי הכנסת, מכל הסיעות, תמכו בחוק האזרחים הוותיקים. חוק זה בא לתקן את העוול שהיה בשנה שעברה, כאשר הממשלה ראתה לנכון לקצץ בזכויות הגמלאים. אני רוצה להדגיש, שהייתי אחד מאלה בוועדת הכספים וגם במליאת הכנסת, שעמדו נגד הפגיעה בגמלאים.

אני מברך את שר העבודה והרווחה על הצעת החוק שהוא הביא היום, המעניקה את הזכויות לאשה העובדת; זה דבר מבורך.

לפני כמה שבועות, בזמן הדיון על התקציב, הזהרתי מעל דוכן זה, שיש ניסיון שנמשך כבר שנתיים, ואפשר לומר שזה היה גם בזמן הממשלה הקודמת, לפגוע במדינת הרווחה, לפגוע בהישגים החשובים ביותר מבחינה חברתית בישראל, אם בקשר לגמלאים, אם בקשר לבריאות או לשאר השירותים החברתיים.

חבל שהשר לא נמצא פה, אך אני רוצה לומר לו שאני בדעה שאנו צריכים לשמור ולחזק את ההישג הגדול ביותר במדינה הזו, שהוא המוסד לביטוח לאומי.

אחת הבעיות הבעורות בחברה הישראלית זו האבטלה, האבטלה ההמונית. על-פי נתונים רשמיים יש 155,000 מובטלים, אך במציאות יש למעלה מ-180,000, כי יש רבים שלא נרשמים בלשכות התעסוקה. לצערי הרב, במקום להתמודד עם בעיית האבטלה ולעבד תוכנית איך באמת להביא לשגשוג כלכלי, מדיניות הממשלה היא להתמודד נגד המובטלים על-ידי הקשחת הקריטריונים למקבלי דמי אבטלה. זאת כדי לגייס 150 עד 200 מיליון שקלים כדי לכסות את הגירעון.

הייתי רוצה ששר העבודה והרווחה ינסה להתמודד גם עם בעיית האבטלה, בצורה רצינית, כלומר להתמודד עם המדיניות השיטתית של הממשלה. תודה רבה.

## **הי"ר ש' בן-צור:**

תודה רבה לחבר הכנסת אחמד סעד.

אנחנו ניגשים להצבעה על הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 20), התשנ"ז–1997, קריאה ראשונה, כפי שהציגה שר העבודה והרווחה, שביקש להעבירה לוועדת העבודה והרווחה להכנה לקריאה שנייה ושלישית. אנחנו ניגשים להצבעה. מי נגד? מי בעד? בבקשה.

### הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 20), התשנ"ז–1997,  
לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

#### **היו"ר ש' בן-צור:**

בעד – 8, אין נגד, אין נמנעים. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 20), התשנ"ז–1997, עברה בקריאה ראשונה והיא עוברת לוועדת העבודה והרווחה לשם הכנתה לקריאה שנייה ושלישית.

### **מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת**

#### **היו"ר ש' בן-צור:**

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת, בבקשה.

#### **סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:**

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת לדיון מוקדם הצעת חוק-יסוד: מבקר המדינה (תיקון – תקופת כהונה), של חבר הכנסת מאיר שטרית. תודה.

### **הצעות לסדר-היום**

### **ממצאי המחקר על כלכלת החברה החרדית**

#### **היו"ר ש' בן-צור:**

אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום מס' 3657 ו-3669: ממצאי המחקר על כלכלת החברה החרדית. נרשמו לנאום שישה חברי כנסת. הראשון, חבר הכנסת רן כהן, בבקשה. שלוש דקות.

### רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, מי השר שמשיב?

### היו"ר ש' בן-צור:

שר העבודה והרווחה.

### רן כהן (מרצ):

אני מקווה שהוא יגיע, כיוון שהעניין קשה וחמור.

### היו"ר ש' בן-צור:

הוא לא בבניין, אבל זכותך לדבר.

### רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברות וחברי הכנסת, אני חושב, שכל מי שלב פועם בקרבו, לשמע הממצאים הללו על העוני ועל התעסוקה בחברה החרדית חייב, אם הוא איש מוסר, קודם כול להדגיש ולומר שהנתונים הללו הם נתונים מזעזעים, קשים ומחרידים. הרי אם 51% מהחברה החרדית חיים מתחת לקו העוני, זה מצביע על מצוקה קשה ביותר, שחייבים לתת עליה את הדעת וחייבים למצוא פתרונות לכך. אני לא מאמין שבמצב שבו מדובר על אוכלוסייה של רבע מיליון בני-אדם ניתן לתת פתרונות ללא פעולה משולבת גם של המערכות המרכזיות, גם של המערכות החברתיות וגם של הקהילה החרדית עצמה על מנהיגיה.

אדוני היושב-ראש, נדמה לי שהנטייה הראשונה היתה לזלזל בממצאים, לזלזל בחוקר ולזלזל במכון. נדמה לי שאין שום סיבה בעולם לזלזל בד"ר דהאן, לזלזל במכון ירושלים לחקר ישראל וגם לזלזל במגמה שהובילה לממצאים הללו. בסך הכול, האדם הוביל בדיקה ומחקר על העוני בישראל, ומנקודת הראות הכוללת הזו הוא הגיע לבדיקה בחברה החרדית. על-פי שמו, ד"ר דהאן, נדמה לי שהוא לא יכול להיות חשוד באיזו כוונה רעה לגבי הממצאים הללו.

אדוני היושב-ראש, לפי חשבוני, אם 60% מחברת הגברים בציבור החרדי לא עובדים וגם לא רוצים לעבוד, כיוון שלפי הנתונים הם לא ביקשו לעבוד, הרי מתקיימים שני דברים: 1. כ-30,000 גברים, אם

לא למעלה מזה, לא עובדים לפרנסתם ולפרנסת משפחותיהם; 2. אם הנתונים לא נכונים, כי אז רבים מהם עובדים בלי שהם מצהירים.

לא נכון שהנשים בחברה החרדית מפרנסות יותר, ולכן זה לא עניינו של רן כהן וזה לא עניינו של אף אחד. שיעור הנשים העובדות בחברה החרדית זהה לחלוטין לשיעורן בחברה הכללית. לכן, גם אין כאן שום הטבה.

#### **נסים דהן (ש"ס):**

חבר הכנסת רן כהן, אם אתה רוצה לצטט את המחקר, תצטט אותו עד הסוף. אותו מחקר פשוט שולל את התיזה שהרגע ציינת, ששיעור הנשים העובדות במגזר החרדי לא גבוה מהשיעור בקרב האוכלוסייה הכללית. יש לי המחקר לפני, והוא כותב במפורש שאחוז הנשים העובדות באוכלוסייה החרדית גבוה הרבה יותר מאשר בקרב האוכלוסייה הכללית.

#### **רן כהן (מרצ):**

חבר הכנסת דהן, אני מצטער. המחקר עוד לא הופיע, רק קטעים ממנו.

#### **נסים דהן (ש"ס):**

---

#### **רן כהן (מרצ):**

הרשה לי, האמן לי שעשיתי שיעורי בית לפני שבאתי. המחקר עוד לא הודפס, עוד לא הושלם.

#### **נסים דהן (ש"ס):**

---

#### **רן כהן (מרצ):**

תאמין לי, אני דיברתי עם המקורות הכי אמינים בעניין, ומה שאמרתי זה מהמקורות הכי אמינים.

אני רוצה לומר שני משפטים, כדי להביע בכל זאת את דעתי על העניין. הלוא כאן מדובר, ללא צל של ספק, בכך שהעוני של החרדים הוא במידה רבה מאוד עוני מרצון, ואגב, לעניות דעתי, בחברה המזרחית זה קיים פחות מאשר בחברה האחרת, המערבית, ושם התפיסה שהגבר גם מפרנס את משפחתו ואת ילדיו היא נורמה ציבורית שעליה גדלנו, אבל היא נעקרת. ולמה היא נעקרת? משום ששם הוטמעה תחושה, שהנה אפשר לנצל את מערכת העזרה ההדדית הזאת ולחלוב אותה, בדרך שלטונית או בדרך אחרת, וזה חייב להדאיג.

דבר שני הוא, שישראל תהפוך לחממה לבטלנים, אם באמת אחדים מראשי המפלגות הללו יחשבו שזה מה שניתן לעשות עם החברה הכוללת.

אני אומר לכם, רבותי חברי הכנסת, לדעתי, הנושא הזה הוא מחריד והוא מהמם; גם מחריד באופן שבו הדבר הזה הופך לכלי סחיטה וגם מהמם כתוצאה מכך שכל כך הרבה אנשים חיים מתחת לקו העוני, ועוד בהצדקה אידיאולוגית ופוליטית שנותנים לה יד. תודה רבה.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

חבר הכנסת אברהם רביץ – לא נמצא כאן. חבר הכנסת אליעזר זנדברג, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אבי יחזקאל, ואחריו – חבר הכנסת יהודה הראל.

### **אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):**

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אומנם נושא ההצעה לסדר-היום, שזמנה קצר – –

### **היו"ר ש' בן-צור:**

שלוש דקות.

### **אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):**

– – הוא העוני והידיעות שהתפרסמו בדבר תופעת העוני וסירוב לצאת לעבודה בקרב הציבור החרדי, אבל אני מבקש לייחד את הדיבור לנושא נוסף: ידיעות שהתפרסמו היום בכלי התקשורת בדבר אלימות כנגד אנשים חרדים במדינת ישראל. אני קושר את הדברים מכיוון ששני העניינים יחדיו מלמדים, לדעתי, על בעיה הקיימת היום בציבור במדינת ישראל.

ראשית אני רוצה להבהיר, שאני מגנה כל סוג של אלימות, בין שהיא מתבצעת על-ידי אדם חילוני ובין שהיא מתבצעת על-ידי אדם דתי; בין שהיא מכוונת כלפי חילוני ובין שהיא מכוונת כלפי אדם דתי. אבל אני חושב שאנחנו נמצאים בנקודה שבה מוטל על כל הציבור בישראל, על כל המנהיגים של הציבור בישראל, גם המנהיגים של הציבור החילוני וגם המנהיגים של הציבור החרדי – מוטל עליהם

לבחון את הדופק ולראות, האם אין במעשים שקורים בשטח משום איתות מסוכן לכך שהעסקנות החרדית, הפוליטיקאים החרדים, הרחיקו לכת והגיעו לנקודה שבה ממול, כתגובת נגד – ואני מגנה את האמצעים שמשתמשים בהם – אומר ציבור חילוני: עד כאן, אני לא מוכן להיות לנצח הפרה החולבת, אני לא מוכן להיות זה שסופג וסופג וסופג, ובסופו של דבר להיות זה שנותן לאלה, שלגביהם אולי צריך לבחון שוב האם הקריטריונים לקבלה הם קריטריונים הוגנים.

אם אנחנו מדברים בנושא התקציבי, שמעתי תגובות של חברי כנסת חרדים שאומרים: אותם אנשים ממילא היו יכולים להיות מובטלים, ואז לקבל דמי אבטלה, והסכומים שהם היו מקבלים היו אפילו גבוהים מן הסכומים שהם מקבלים כתמיכה. אבל, רבותי, ראשית, דמי אבטלה הם לפרק זמן קצר. לאחר מכן מקבלים הבטחת הכנסה בסכומים הרבה יותר נמוכים. שנית, הם לא ניתנים כתוכנית ממשלתית יזומה לאנשים שאומרים: אני לא עובד ואני לא רוצה ללכת לעבוד. ואלה היו ממצאי הסקר: אנשים מעדיפים שלא ללכת כלל לעבוד, מעדיפים לקבל אותה תמיכה, ואני חושב שזה לא עולה בקנה אחד עם עקרונות שהממשלה הזו צריכה להעבירם כמסר לציבור, לכל הציבור בישראל. המסר הוא: בשביל להתפרנס צריך לעבוד, ולא לחיות מתמיכות. והואיל והציבור החילוני, לדעתי, חש תחושה קשה של ניצול בעניין הזה, אנשים מתוסכלים מנסים להביע מחאה בצורה שאסור להגיע אליה וצריך לגנות אותה וצריך למנוע אותה – בצורה אלימה.

משפט אחרון, אדוני היושב-ראש, וכאן אני קושר את שני הדברים יחדיו. צריכים לעשות הכול על מנת שאלומות לא תפרוץ, בכל כיוון. אבל אני חושב, שכל אחד ואחד צריך לתת לעצמו דין-וחשבון, ובעיקר חברי הכנסת שמובילים את הקו הפוליטי בצד החרדי חייבים לתת דין-וחשבון לעצמם, האם הם לא הרחיקו לכת, עד כדי כך שאנשים חילונים שחשים תחושות של ייאוש נגררים, שלא בצדק, למעשים של אלימות.

אני לא חושב שהאלימות היתה מנת חלקו של צד אחד. אני יכול להביא דוגמאות לאלימות של ציבור חרדי כלפי חילונים גם בעבר. אני חושב שצריך היה אז לגנות את הדברים, כפי שצריך לגנות אלימות של חילונים כלפי חרדים היום.

אבל אני חושב, שהיום יש כתובת על הקיר שאומרת: הציבור החילוני הגיע למצב שבו, כנראה, לפחות חלקים ממנו מרגישים שאי-אפשר עוד במצב הנוכחי. יש תחושה של ניצול. את הדברים האלה צריך לבחון. אם באמת יש תחושה של ניצול, צריך לתקן, אבל אם הציבור החרדי ומנהיגיו הפוליטיים חושבים שזה לא המצב; חושבים שאין ניצול; חושבים שלתופעות האלה יש הסברים ופרשנות אחרת – מן הראוי שהם ינצלו כל דקה וכל מאמץ, ראשית, על מנת להסביר את עמדתם, ושנית, גם אם הם אולי צודקים, מן הראוי שהם ילכו צעד אחד אחורה, על מנת שהצד האחר יראה ויבין שיש אצלם הנכונות להגיע להבנות ולהסכמות, ולא – אני חושש שהתהליך הזה עלול להתגלגל ולצבור תאוצה כדור שלג, ואני חושש מאוד מן התוצאות שאנחנו עלולים לראותן במציאות, שתהיה מסוכנת מאוד מבחינת האלימות. תודה.

### היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה, חבר הכנסת אליעזר זנדברג. חבר הכנסת אבי יחזקאל – איננו כאן; חבר הכנסת יהודה הראל – איננו כאן; חבר הכנסת דוד טל – איננו כאן. השר ישיב על ההצעה לסדר-היום בשבוע הבא. כמובן, הוא ישיב לשני חברי הכנסת שדיברו והתייחסו לנושא, היינו לחבר הכנסת רן כהן ולחבר הכנסת אליעזר זנדברג.

## הצעות לסדר-היום

### פעילות משרד העבודה והרווחה והקניות בשבת

#### היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום מס' 2663 ו-3703, בנושא: פעילות משרד העבודה והרווחה והקניות בשבת. חבר הכנסת דוד צוקר לא רוצה שיהיו קניות בשבת והוא רוצה לדבר על זה. בבקשה, שלוש דקות.

#### דוד צוקר (מרצ):

אני מבקש שקט מחברי הכנסת. אני לא יכול לדבר ברעש שכזה.

#### היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת רן כהן, תישאר פה, תפריע לו, כדי – – –

#### רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, ביקשתי את סליחתו. יש שידור שאני חייב להשתתף בו.

#### היו"ר ש' בן-צור:

שיהיה בהצלחה. שלוש דקות לרשותך, חבר הכנסת דדי צוקר.

#### דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בעימות שהתפתח בשבועות האחרונים בשאלת הקניות מחוץ למרכזי הערים אפשר לראות סלע מחלוקת נוסף ולפתח סביבו עוינות וטינה ושנאה נוספות, ואפשר לראות בו מודל לפתרון, ואני אסביר את הדברים. אפשר לראות בו גם מודל לפתרון.

התופעה עצמה, כלומר, ההתפשטות של מרכזי הקניות, ההתפתחות שלהם, העובדה שהם מסועפים כל כך, היא ביטוי לכוח העצום, שאי-אפשר, כנראה, לבלום אותו, של אורח החיים החופשי. זהו ביטוי לניצחון גדול של אורח חיים שאומר: אנחנו רוצים, מחוץ לערים, מחוץ לפרהסיה שבה חי גם ציבור דתי, לקנות, לרכוש. הפריסה הזאת ומגוון הבעלויות – ואני מציע שלא לעשות את הטעות הזאת; לא מדובר במרכזי קניות של הקיבוצים, למען השם. מבחינת בעלויות, מדובר על מגוון עצום של בעלויות, של קיבוצים אף אין בהן רוב – המגוון הזה והפריסה הזאת שוב מוכיחים, אדוני היושב-ראש, שיש ביקוש, שיש רצון רחב של הציבור, לא 10% ולא 20%, של ציבור עצום שרוצה בשבת, באופן משפחתי, קולקטיבי, לצאת לקניות. ולקנות ספרים ב"צומת ספרים" בגעש – זה איננו חילול הקודש, ומול הביקוש הזה אי-אפשר להתמודד עם פקחים. פקחים, משטרה וחוק לא מסדירים ולא דוחקים –

סליחה, אני לא יכול כך, הדיבורים האלה מפריעים לי.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מציע לזכור שלא מסדירים את החיים בעזרת פקחים. יש תנועה חברתית, זרימה ומגמות שאי-אפשר להתמודד אתן בעזרת פקחים. אז יש לעניין הזה פן כלכלי, אני לא רוצה לעמוד עליו. אני לא רוצה להיות נציג של תנועה שרכישה וצריכה הן דגל שלה, אם כי נדחקנו לפינה הזאת, אז אנחנו תומכים גם בזכות החופשית האלמנטרית, היסודית, של אדם לרכוש ולקנות גם בשבת, אבל יש לזה פן מאוד משמעותי של זכויות.

#### **נסים דהן (ש"ס):**

נגד החוק.

#### **דוד צוקר (מרצ):**

אני מייד אגיע לזה. יש לזה פן משמעותי, ואם העובדה היא שאדם רוצה – בלי להפר את אורח חייה של קהילה דתית, וזה תנאי חשוב – לרכוש בגעש או בצומת-ביל"ו, צריך לאפשר לו את זה.

#### **נסים דהן (ש"ס):**

נגד החוק.

#### **דוד צוקר (מרצ):**

חבר הכנסת דהן, אפשר להפוך את זה לסלע מחלוקת נוסף. אני מציע לראות בזה משהו אחר. אני אומר את זה לחברי הכנסת מש"ס שנמצאים פה ולאדוני חבר הכנסת שמריהו בן-צור, שהוא נציג המפד"ל – לא כאל יושב-ראש אני מדבר אליך עכשיו. הפתרון של הפרדה טריטוריאלית בסוגיית הרכישה והקנייה הוא הפתרון הנכון. אני אומר לך את זה על דעת סיעתי ועל דעת ציבור גדול. איננו

רוצים לפתוח את מרכזי הערים. אנחנו לא רוצים חנויות וסופרמרקטים וקניונים בתל-אביב. אנחנו לא תובעים את זה. אין לנו עניין בזה.

אנחנו מציעים הפרדה בתוך תל-אביב ובמרכז ירושלים. לא רוצים בשבת לפתוח מעבר למה שיש שם – בתי-עינוגים, בתי-קולנוע ובתי-קפה. לא רוצים שום "סופר" פתוח. בפאתי העיר, בפרובינציה, בפריפריה, במקום שלא גרה בו קהילה דתית – וזה גם חשוב עבורנו שלא להפר את אורח החיים שלכם – לתת לאנשים לרכוש ולקנות כאוות נפשם.

חבר הכנסת דהן אומר, בצדק: אבל זה נגד החוק. העובדה היא שהיועץ המשפטי לממשלה במשך 49 שנים הציע, וזה בסמכותו כמובן, שלא לבצע את החוק הזה, משום שהוא ידע שאי-אפשר לנהל חיים עם שלוש משרות של פקחים, הרי זה לא יעזור.

חבר הכנסת כהן, אפשר להילחם בזה. אפשר לעשות מלחמת חורמה על העניין הזה. הרי לא תנצחו בעזרת שלושה פקחים, ואף אחד לא חושב שאפשר לעשות את זה. אני מציע, בואו נגיע להבנה בהסכמה, שבמרכזי הערים אין רכישה, אין פתיחת חנויות, אין "סופרים"; בפריפריה, בלי שזה מפר את אורח החיים ולא פוגע בפרהסיה שלכם, מותר יהיה לקיים את זה.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

אני רוצה לשאול אותך. חבר הכנסת צוקר, אני מאמין בכל הכנות, ביושר שלך, שאכפת לך עניין השוויון. איך אתה מפרש, שבמרכזי הערים לא יפתחו חנויות, ואילו הקיבוצים או קבוצות אחרות כן יפתחו? הרי זה נוגד כל שוויון. אתה נותן לבעלי חנויות מסוימות לעבוד שישה ימים, ולא לה – שבעה ימים.

### **דוד צוקר (מרצ):**

אני אענה על זה. אתה אומר שיש יתרון לבעל החנות בצומת-ביל"ו על בעל החנות ברחובות.

### **היו"ר ש' בן-צור:**

חבר הכנסת דהן, בבקשה.

### **נסים דהן (ש"ס):**

חבר הכנסת צוקר, אני ארחיב את השאלה. אתה טוען שאתם רוצים רק בפריפריה. כולנו יודעים, שיש תהליך אורבני מתמשך, שהפריפריה של היום, מחר תהיה במרכזי הערים. אז אתה תסגור את בתי-העסק האלה אחרי שמחר היא תהיה במרכזי הערים? בעוד שנה או שלוש שנים צומת-ביל"ו יהיה מרכז העיר רחובות.

## **דוד צוקר (מרצ):**

אני מענה על שתי השאלות. אדוני היושב-ראש, ראשית, שאלת לגבי השוויון בין שני הסוחרים, זה שבצומת-ביל"ו וזה שברחובות. מה קרה כשפתחו סופרמרקטים? חלק מחנויות המכולת נעלמו. יש התפתחויות כלכליות שאין לעמוד בפניהן והן משתנות כל הזמן. בעלויות משתנות, צורות מסחר, צורות רכישה, צורות קנייה משתנות.

שנית, לסוחר ברחובות יש במהלך כל השבוע קהל שבוי גדול מאוד. צומת-ביל"ו מתפרנס על סוף-שבוע. תבינו, יש פה חלוקה חדשה של קהל רוכשים והסדר הוא חדש. תגידו, זה לטובת הרוכש או לא? זה לטובת הצרכן או לא? אם זה לטובת הצרכן, ואתה העלית עכשיו פן לא-דתי – לא הלכתי ושמחתי על זה – אלא פן כלכלי, זה לטובת הרוכש – אז אני בעד.

שלישית, חבר הכנסת דהן מעלה נקודה אחרת. הוא אומר: הפריפריה של היום היא המרכז של מחר. חבר הכנסת נסים דהן, אני לא יודע מה יהיה בעוד עשר שנים או בעוד 15 שנה באזור צומת-ביל"ו. בינתיים, געש מאוד רחוק ממרכז הרצלייה. אני לא מבטיח לך שבעוד 20 שנה זה לא יהיה נכון. אבל אי-אפשר לנהל כך את החיים.

אנחנו מציעים פתרון הוגן ששומר על הזכויות של האדם החרדי ושל האדם החילוני. הוא נכון כלכלית משום שהוא משרת את הצרכן ואומר: בואו נפריד. מרכזי הערים יישארו כפי שהם היום. השבת משרתת גם אותנו. יום המנוחה הזה נחוץ גם לי וגם לחבר הכנסת אורון וגם לחבר הכנסת וייס. יום המנוחה מקורו כמובן מקראי ואימצנו אותו גם כחילונים. יש לו ערך מעבר לערך הדתי בעבורנו, גם מעבר לעניין ההלכתי. אנחנו מציעים הסדר שימנע קטטה וריב. תבינו, אי-אפשר לבלום 70% מהאוכלוסייה שרוצים את זה.

לכן, על זה אפשר להסכים כמודל לחיים משותפים. מחוץ לערים, בפריפריה – כן, בתוך הערים – לא. תודה רבה.

## **היו"ר נ' מסאלחה:**

תודה. הצעה לסדר-היום באותו נושא לחבר הכנסת משה גפני.

אתם נעזרים בפקחים דרוזים?

## **חיים אורון (מרצ):**

דופקים את המוסלמים.

### **נסים דהו (ש"ס):**

מי זה אתם? מה, הוא שר העבודה והרווחה?

### **משה גפני (יהדות התורה):**

הוא צודק, הוא בסדר.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

חבר הכנסת דהן, אתה חושב שאני מלגלג? אני צם. אני איש דתי. אני צמתי כבר 15 יום ויש לי עוד 15 יום. אני מכבד אותך, אני לא מלגלג.

### **משה גפני (יהדות התורה):**

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, האם החוק שווה לכול בכל נושא ובכל תחום? זאת השאלה המרכזית שקודם כול אנחנו צריכים לשאול את עצמנו, ולכן הנושא הזה עולה על סדר-היום.

### **דוד צוקר (מרצ):**

מרגע שהארגומנט של החברים הדתיים הוא כלכלי, סימן שיש עתיד.

### **יצחק כהן (ש"ס):**

---

### **משה גפני (יהדות התורה):**

אדוני היושב-ראש, אני נאלץ להתחיל מחדש. השאלה היא, האם החוק שווה לכול, האם כל חוק ראוי לאכיפה, והאם כל נושא שעולה כאן לדיון כאשר מדובר על שמירת החוק, האם כולנו מתייחסים אליו באופן שווה.

שמעתי ברדיו את וילן אומר דברים שהיתה בהם ממש התקוממות כנגד פקחים של משרד העבודה והרווחה, שבאים על-פי חוק, לקנוס או לסגור, לא חשוב מה, מה שהחוק מאפשר להם. הוא אמר, לא לאפשר את זה.

### **חיים אורון (מרצ):**

לא נכון.

### **נסים דהן (ש"ס):**

מה לא נכון? הוא לא אמר את זה?

### **משה גפני (יהדות התורה):**

אם אכן כנים אתם, מפלגה כמו מרצ, ואתם רוצים שמדינת ישראל תהיה מדינה דמוקרטית ומדינת חוק שכל חוק נשמר בה, הייתם צריכים להיות הראשונים להתקומם נגד התופעה הזאת. יש ויכוח פסיכולוגי-פילוסופי בלי קשר לנושא ההלכתי, שעל זה אנחנו יכולים לדבר בנפרד. אבל יש חוק במדינת ישראל שלא מאפשר, ולא תעזור ההתפלפלות הלמדנית של חבר הכנסת דדי צוקר – יש חוק שלא מאפשר פתיחת עסקים בשבת, חוק שעות עבודה ומנוחה, שזו השבת על-פי כל הפרשנויות.

### **חיים אורון (מרצ):**

זה לא נכון. אני אעשה לך סדר. יש פה שני חוקים. כל העסקים האלה פתוחים. על-פי חוק ההסמכה שאתה נאבקת עליו, אותן מועצות אזוריות או מקומיות, על-פי חוק ההסמכה נתנו רשות לפתוח את העסק פעם אחת. פעם שנייה אתה אומר, 'עבדו שם רק – – – ולא יהודים'.

### **משה גפני (יהדות התורה):**

אני יכול להמשיך, חבר הכנסת אורון? תאמין לי שאני מכיר את החוק.

יש תהליך של אכיפת החוק, יש שר שמפקד על ביצוע החוק, יש יועץ משפטי לממשלה שמחליט כיצד הממשלה פועלת. היועץ המשפטי החליט שדין שווה לכולם – דינו של הסוחר בנתניה או ברחובות צריך להיות שווה לדינו של הסוחר בגעש או בכל קיבוץ אחר. אני לא רוצה לדבר על הקיבוצים, ולא על הסדר הקיבוצים, אני לא רוצה לדבר מה שאתם יודעים לדבר עלינו, אני לא רוצה לדבר, ואני לא רוצה לדבר על סוחרים בעיירות הפיתוח שהקונים שלהם התמעטו.

מה זאת אומרת שנפתח סופרמרקט? חלק מהקונים, נניח חלק מהקונים בחנות שלהם ברחובות, לא קונים ואומרים: נדחה את זה לשבת כי בשבת לא עובדים. הרי יש דתיים במדינת ישראל, ומדינת ישראל היא לא רק דמוקרטית אלא גם יהודית ובשבת העסקים סגורים. כתוצאה מזה שהאנשים לא עובדים בשבת אלא נחים, זה מאפשר להם ללכת לחנויות של הקיבוצים ולקנות שם בשבת, והעובדים יעבדו בשבת. אם אנחנו לא היינו כאן, הקיבוצים לא היו יכולים לעשות דבר, משום שהכול היה פתוח בשבת.

### **דוד צוקר (מרצ):**

לא, אנחנו מתנגדים לזה באמת, משה.

### **משה גפני (יהדות התורה):**

אין לי הרבה זמן, חבר הכנסת צוקר.

אני דורש – אלא אם כן ישונה החוק – שתביאו הצעת חוק שתאמר, כי הנחיות היועץ המשפטי לממשלה בעניין הזה מוטעות ולכן צריך לשנות את החוק.

### **חיים אורון (מרצ):**

זה יתברר בבית-המשפט.

### **משה גפני (יהדות התורה):**

זה יתברר בבית-המשפט, אבל אתה לא בית-משפט ואני לא בית-משפט.

### **חיים אורון (מרצ):**

עד היום, כשהיה בית-משפט – – –

### **משה גפני (יהדות התורה):**

חבר הכנסת אורון, אתה מדבר כמעט כמו חרדי, פתאום אתה כופר בכל אושיות הדמוקרטיה. מה קרה לך?

## **היו"ר נ' מסאלחה:**

חבר הכנסת חיים אורון.

## **משה גפני (יהדות התורה):**

היועץ המשפטי לממשלה קבע חד-משמעית: דין שווה לכולם, לאגודות שיתופיות – –

## **חיים אורון (מרצ):**

לא קראת – – –

## **משה גפני (יהדות התורה):**

קראתי ועוד איך.

– – לקיבוצים, לסוחרים במרכזי הערים, בשולי הערים, בפרברים או בערי הפיתוח, לכולם דין שווה. שר העבודה והרווחה פועל מכוח החוק המוקנה לו על-ידי היועץ המשפטי לממשלה, ובאים כאן ומתקוממים. אני מתפלא עליכם, חברי מרצ, שרוממות החוק תמיד בפיכם. גם אני רוצה לשמור חוק, גם אני רוצה שיהיה חוק שווה לכולם. מפני שיש לכם אתנו דיון על הנושא של השבת היהודית הכול מותר? בגלל זה צריך לפרוץ הכול? תניחו הצעת חוק על שולחן הכנסת, שיש הבדל ואפליה בין סוחרים בערי הפיתוח לבין הקיבוצים בסביבה, הכנסת תצביע, תקבל את החוק הזה, ולצערנו נצטרך לפעול על-פי זה, עם אפליה ופגיעה בשבת קודש. הכול בסדר. אבל כל עוד החוק אומר אחרת – את החוק מפרש היועץ המשפטי לממשלה, אלא אם כן אתם תגישו בג"ץ ובג"ץ יפסוק אחרת, ואז אולי אנחנו ניאלץ – –

## **חיים אורון (מרצ):**

על הבג"ץ? אני לא יודע איפה אני נמצא.

## **היו"ר נ' מסאלחה:**

תודה, חבר הכנסת גפני, הוספתי לך שלוש דקות. משפט.

### **משה גפני (יהדות התורה):**

אני פונה אל שר העבודה והרווחה, אל היועץ המשפטי לממשלה, לסגור את העסקים האלה בשבת, כי שבת זה יום המנוחה הן על-פי ההלכה היהודית, המוסר היהודי והמסורת היהודית, והן על-פי החוק במדינת ישראל, ולא לאפשר למפירי חוק כאלה לפגוע גם בחוק, גם בשבת וגם בסוחרים המסכנים שנמצאים במרכזי הערים ובערי פיתוח. תודה רבה.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

תודה רבה. חבר הכנסת חיים אורון, תירגע. הצעה לסדר-היום באותו נושא, בנימין בן-אליעזר – איננו; חבר הכנסת רפאל פנחסי – איננו.

שר העבודה והרווחה ישיב על הצעות לסדר-היום של חברי הכנסת דדי צוקר ומשה גפני במועד אחר, ושתי ההצעות האחרות יורדות מסדר-היום כי המציעים אינם.

אנחנו עוברים לנושא הבא. חבר הכנסת חיים אורון, מספיק. חבר הכנסת גפני, אני מבקש שתשב במקומך.

### **דוד צוקר (מרצ):**

הוא לא משתכנע.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

חבר הכנסת דדי צוקר, קח אותו החוצה ותרגיע אותו.

### **חיים אורון (מרצ):**

רק באווירה של המליאה הוא מצליח להשתכנע.

## **הצעות לסדר-היום**

### **העיצומים המתמשכים של המורים – ביטול הטיולים**

#### **והפעילות הנעשית מחוץ לכותלי בית-הספר**

#### **היו"ר נ' מסאלחה:**

חברי הכנסת, הצעות לסדר-היום מס' 3644, 3665 ו-3693 בנושא: העיצומים המתמשכים של המורים – ביטול הטיולים והפעילות הנעשית מחוץ לכותלי בית-הספר. הראשון – – –

#### **חיים אורון (מרצ):**

מה עם זה?

#### **היו"ר נ' מסאלחה:**

אתה לא שומע. אמרתי שהיות ששני המציעים האחרים אינם – ההצעות שלהם יורדות. שר העבודה והרווחה ישיב במועד אחר על שתי ההצעות לסדר-היום. עברתי לנושא הבא בסדר-היום. הראשון – חבר הכנסת דוד ראם.

אתה עוד לא הגעת, חבר הכנסת עמיר פרץ. קודם חבר הכנסת ראם, אחר כך חבר הכנסת שאקי ואחר כך חבר הכנסת פרץ.

#### **עמיר פרץ (העבודה):**

חשבתי שמחקת אותנו.

#### **היו"ר נ' מסאלחה:**

לא, אני לא יכול למחוק את יושב-ראש ההסתדרות, גם אין לי סמכות.

#### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

אתה לא יכול, הבוחרים יכולים.

## **היו"ר נ' מסאלחה:**

חבר הכנסת זיסמן, אני חבר ההסתדרות הכללית.

## **דוד ראם (הליכוד-גשר-צומת):**

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, ידידי סגן שר החינוך, רצוני להעלות על סדר-היום של הכנסת את עניין העיצומים שנוקטים המורים עקב אי-הסדרת שכרם עבור ליווי טיולים וסיורים מחוץ לכותלי בתי-הספר. נושא זה חשוב מאוד ובעל השלכות מהותיות על תחומים שונים במשק, כשלצד, כמו בכל הסכסוכים, גם בנושא הזה הנפגעים העיקריים הם אלה שלא צריכים להיפגע, במקרה זה אלה התלמידים.

בראשית שנת הלימודים – – – אדוני סגן שר החינוך, אתה שומע אותי?

## **סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

כטנקיסט אני שומע ארבע רשתות במקביל.

## **דוד ראם (הליכוד-גשר-צומת):**

בראשית שנת הלימודים הכריזו המורים בבתי-הספר העל-יסודיים על סכסוך עבודה, והם אינם מלווים את התלמידים לטיולים ולפעילות תרבות מכל סוג מחוץ לכותלי בתי-הספר. לאחרונה הצטרפו להשבתה גם מורי בתי-הספר היסודיים וחטיבות הביניים. ארגוני המורים תובעים תוספת שכר למורים עבור ליווי טיולים. האוצר מסרב להיענות לבקשתם, והתוצאה הבלתי-נמנעת במצב כזה היא מבוי סתום, מניעת טיולים, תרבות, אמנות והעשרה מסוג זה ובכללם מניעת יציאה למחנות הכנה לצה"ל לכל תלמידי בתי-הספר וכמובן לתלמידי השמיניות.

אדוני סגן השר, הכול מסכימים שסכום של 53 שקלים ברוטו עבור יום טיול הינו סכום זעום ביותר ואינו מצדיק את המאמץ הרב הכרוך – – –

## **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

הציעו להם 132.

### **דוד ראם (הליכוד-גשר-צומת):**

כן, אנחנו מדברים על ההתחלה, לפני חמישה חודשים.

### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

לא. בשבוע שעבר אני הצעתי ומשרד האוצר הסכים לזה.

### **דוד ראם (הליכוד-גשר-צומת):**

לא. לפני חמישה חודשים זה היה 53 שקלים. אתה מדבר על 132 שקל שהוצעו בשבוע שעבר, אבל עד עכשיו זה עומד ללא פתרון. מה התשובה היום – שנמשיך להחזיק את התלמידים האלה ללא טיולים, ללא אמנות, ללא העשרה?

### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

אתה לא מכיר את המאטריה. כשאני הצעתי 132, הממונה על השכר נתן את הסכמתו, אבל אז הם העלו תביעות נוספות – שכר למנהלים בהיקף של 40-50 מיליון שקל, והם לא מסתפקים ב-132 אלא הם רוצים לדעת כמה תוספת הם יקבלו בספטמבר 1998, 1999. אני הצעתי להם: תסתפקו בזה, חכו שבועות מספר כי אתם מנהלים משא-ומתן על הסכם שכר וממילא יש לכם שם תביעות נוספות, שחלקן מקובלות עלי ואני מזדהה אתן. אמרתי: תפרידו, תחתמו על הסכם ביניים, תקבלו 132 במקום 53 – 53 זה לא מהיום, זה כבר שלוש שנים – ואת היתר תעבירו להסכם השכר. חוץ ממה שהצעתי, הם אמרו: אנחנו רוצים גם לפי שעות.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

חבר הכנסת זיסמן, הבהרת – – –

### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

— — — אשם.

### **דוד ראם (הליכוד-גשר-צומת):**

אני עוד לא האשמתי אף אחד.

## **היו"ר נ' מסאלחה:**

אתן לך את שלוש הדקות שלך. היות שהוא יושב-ראש ועדת החינוך אפשרתי לו.

## **דוד ראם (הליכוד-גשר-צומת):**

ידידי, יושב-ראש ועדת החינוך, עדיין לא האשמתי אף אחד, הצגתי תמונת מצב, מה קורה בחמישה חודשים קשים ולא טובים למערכת החינוך שלנו. אני לא יכול לבדוק ולומר אם ארגון המורים אשם, אם המורים אשמים, אם ועד ההורים אשם. היום אנחנו כבר שומעים גם על איומים אישיים והפחדות עד כדי תלונות פליליות. אינני יודע. אני מציג את התמונה ואומר: איך יכול להיות שמצב כזה קורה ושום דבר, אף אחד לא מתקדם עם זה. לפתחו של מי להביא את הבעיה, לפתחה של ועדת החינוך? אתה אומר: אני עשיתי את עבודתי; ואני רוצה לומר, כל הכבוד לך, מצוין שעבדת ככה.

## **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

-- --

## **היו"ר נ' מסאלחה:**

חבר הכנסת זיסמן, האחריות היא של משרד החינוך.

## **דוד ראם (הליכוד-גשר-צומת):**

ההישג הזה שלך מביא גם טענות של ידידי סגן שר החינוך. הוא אומר שזה עסק של כ-300 מיליון שקל בשנה, שארגונים, מוזיאונים, אכסניות נוער, חברות הסעה – כל זה עומד שומם מן הצד של הפעילות הכלכלית; והצד השני, חוסר היכולת שלנו לתת שעות תרבות, חינוך וטיולים. אנחנו באים ואומרים: אין מי שיפתור את זה? אי-אפשר להושיב את שר האוצר, את ארגון המורים, את שר החינוך וגם אותך כדי לפתור את הבעיה הזאת? למה צריכים חמישה חודשים? עוד מעט נגמרת שנת הלימודים.

לכן אני מעלה את זה על סדר-היום. הדרישה שלי היא לזעוק, לקום ולומר: בואו תעשו משהו. אני לא יודע מי יכול לעשות, אני יכול להציע. אני חושב שההצעה שלי היא הצעה טובה, ואני מקווה לשמוע את סגן שר החינוך, לא רק שיצטרף אלינו ל"קטורים", אלא שיקרא לשר האוצר ולארגון המורים לקום היום ולהסדיר את העניין הזה. תודה רבה.

## **היו"ר נ' מסאלחה:**

תודה רבה. הצעה באותו נושא לחבר הכנסת אבנר חי שאקי. בבקשה, אדוני.

## **חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):**

אם רוצים מלווה אני יכול לבוא.

## **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

ללא שכר.

## **חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):**

אבל רק לחוץ-לארץ. כאשר יוצאים לאירופה, אני אלווה אותם.

## **אבנר חי שאקי (מפד"ל):**

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אדוני סגן השר, אין ספק שזה מאבק מקצועי טהור. ארגון המורים העל-יסודיים מבקש להיות מתוגמל כהלכה על ליווי תלמידים בצאתם לטיולים. התוצאה היא, שיוצאים נפגעים כמה גורמים. אומדים את זה בכך וכך מאות מיליונים.

אני פונה בזה לשר האוצר, לסגן שר החינוך, למנכ"ל משרד החינוך – ומכאן אני מאחל רפואה שלמה לידידי שר החינוך זבולון המר, שהשם ייתן לו רפואה שלמה – לשבת עם יושב-ראש ועדת החינוך, ששמענו אותו זה עתה, וכמי שמכיר יפה מאוד את חבר הכנסת זיסמן בטוחני לא רק ברצונו הטוב אלא בכך שהוא יעשה הכול כדי להביא לתוצאה המקווה. כך ימצאו נשכרים גם המורים העל-יסודיים וגם, כמובן, כל הגורמים, ובעיקר התלמידים.

מה שאני בא לציין, אדוני היושב-ראש, הוא שהיתה פה אלימות נוראה. מסתבר שבאו אל ביתו של יושב-ראש הארגון, מר רן ארז, ואיימו עליו ועל אשתו. אני מזועזע מהמחשבה שמאבק מקצועי צריך להסתכם בזה שראש הארגון מאוים על חייו, במשפטים מאוד מכוערים. אני לא נוטה להאמין שהוא יבדה מלבו דברים שלא נאמרו לו. הוא גם מוכר כאדם ישר, הוגן, לוחם לטובת המורים, זה תפקידו, ותפקיד זה מאוד מאוד ראוי ורצוי.

ידידי סגן יושב-ראש הכנסת, אתה מדבר עם השר. אני רוצה את אוזן השר ואת אוזןך. בכל זאת זה נוגע לכולם.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

הוא מדבר עכשיו בענייני מדע עם שר המדע.

### **שר המדע מ' איתן:**

לזכותו ייאמר שהוא דיבר בענייני מדע.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

אני הבנתי.

### **אבנר חי שאקי (מפד"ל):**

אני מצדיע למדע, אבל בעניין הזה באמת חשובה לי אוזנך, אדוני השר, בוודאי אוזנו של סגן השר שעוסק ישירות בעניין.

### **שר המדע מ' איתן:**

זה מזכיר לי את ההרצאות ששמעתי מפיו בפקולטה למשפטים, ואז נהנית. אני בטוח שאני איהנה גם עכשיו.

### **אבנר חי שאקי (מפד"ל):**

חן חן. תודה רבה.

ובכן, אני מאמין שניתן להתגבר על המשבר הזה. מדובר בסך הכול בקצת רצון טוב.

ומכאן – קריאה לשר לביטחון פנים לבדוק, אם אכן היה איום על חיי האשה ועל חייו שלו, כי זה כבר עובר בהרבה את כל גבולות – לא רק הטעם הטוב, את כל גבולות החוק, את כל גבולות המוסר. זכותו של יושב-ראש ארגון להיאבק, זכותם של המורים לקבל מה שנראה להם כמה שמגיע להם. איש אינו חולק על זה שמגיע להם. הראיה, האוצר מוכן לשלם. הוויכוח נשאר טכני, ממתי זה יחושב ואם כבר ידונו על השנים הבאות. זה דבר שניתן למצוא את פתרונו כאשר ישבו יחד.

עכשיו אני רוצה לציין, אדוני היושב-ראש, נקודה אחת. ברגע זה ובשעה זו שאנחנו יושבים כאן בכנסת, בפריס מציינים מלאות 100 שנה למשפט דרייפוס ולמכתב המפורסם של אמיל זולא: אני מאשים. זה היה אקט דרמטי שאין דומה לו במאה ה-19. ספק אם רבים כמותו בכל ההיסטוריה האנושית. סופר עומד מול ממשלה, מול צבא, מול בתי-משפט ואומר: עוול, אני מאשים אתכם שהכנסתם את דרייפוס לבית-הסוהר על לא עוול בכפו, מתוך שנאת יהודים, מתוך אנטישמיות. האמת יצאה לאור, האיש יצא לחופשי, העולם הצדיע לאמיל זולא והוא נשאר אחד מגדולי בניה של צרפת ומגדולי לוחמיו של הצדק האנושי מאז ומעולם.

ז'אק שיראק אמר היום בפריס, וכדאי שנזכור את זה: חצי מאה לאחר וישי אנחנו יודעים, כי כוחות החושך, חוסר הסובלנות והאי-צדק עלולים להגיע עד צמרת המדינה. האנטישמיות משתוללת בהרבה מקומות באירופה, בעולם ובאזור. אולי כולם יזכרו ביום הזה גם את דרייפוס וגם את זולא ויראו שהצדק סופו לנצח את הרשעים למיניהם, את האנטישמים למיניהם, את הגזענים למיניהם. האמת והצדק ניצחו בעבר, ניצחו היום וינצחו עד סוף כל הדורות. תודה, אדוני היושב-ראש.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

תודה. חברי הכנסת, אתמול שמעתי ברדיו את ארז. הוא טוען שהוא לא איים על אשתו, הוא לא נכנס בכוח לבית. אני אומר את זה כיושב-ראש ישיבה – – –

### **שמריהו בן-צור (מפד"ל):**

— — —

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

חבר הכנסת בן-צור, אני שמעתי את זה אתמול ברשת ב' ברדיו. הוא טוען שהוא לא היה נכנס, זאת אומרת הוא דפק בדלת. אני אומר את זה לפרוטוקול, כי אין מי שיגן עליו. בסך הכול, הוא נכנס. אם הוא עבר עבירה, המשטרה והפרקליטות בוודאי יחקרו אותו ויעמידו אותו לדין. אני חייב להגיד את זה לפרוטוקול, כי אתמול הוא אמר את זה ברדיו: אני לא התפלחתי; הוא לא היה נחמד, כך הוא אמר, אבל הוא לא ניסה לאיים.

הצעה לסדר-היום באותו נושא לחבר הכנסת עמיר פרץ. בבקשה.

### **עמיר פרץ (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני באמת מוצא את עצמי במצב מאוד מביך בסכסוך שמתרחש היום בין ארגוני המורים לבין משרד האוצר ומשרד החינוך, כיוון שמדובר בהסתדרות המורים שהיא

ארגון מכובד, יודע לנהל את מאבקיו, וארגון המורים שגם הוא ארגון שכבר הוכיח את יכולתו להיאבק. אבל אני נדרש לנושא מכיוון שאת מחיר הסכסוך הארוך הזה משלמים, לצערי הרב, אלפי עובדים, שאינם נמצאים במצב שהם יכולים להכריז עיצומים כנגד מישהו או להפעיל – – –

### **נסים דהן (ש"ס):**

ההסתדרות תומכת בארגוני המורים?

### **עמיר פרץ (העבודה):**

אנחנו תומכים בארגונים.

### **נסים דהן (ש"ס):**

אז הם ימשיכו לשבות לעולם.

### **עמיר פרץ (העבודה):**

חבר הכנסת דהן, אני עוד לא ראיתי סכסוך שלא הסתיים במדינה הזאת. לא ראיתי סכסוך עבודה שלא הגענו בסופו של דבר להסכמה. אני יכול לומר לך שאני יכול להצביע באופן מפורש מי ישלם את המחיר. מי שישלם את המחיר, בראש ובראשונה, אלה התלמידים, שנלקחה מהם ההזדמנות להוסיף לעצמם מה שתלמידים אחרים הוסיפו במשך כל השנים. אבל אלפי אנשים בסקטורים שונים, חלקם, לשמחתי, סקטורים מאורגנים שמיוצגים על-ידינו, אבל חלקם סקטורים – מעשי בני אדם, יצירת פיות חמד כאלה ואחרות, והן משמשות חלק מאתרי הארץ הזאת.

אני באמת, בנפש חצויה עולה לדבר בנושא הזה, כי אני חושב שהארגונים היו צריכים לפתור את הבעיה מזמן, ואני לא יכול להעלות על דעתי שאי-אפשר למצוא מוצא מהסבך הזה.

### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

ההסתדרות המורים יותר מתונה בנושא הזה.

### **שמריהו בן-צור (מפד"ל):**

אתה יודע למה?

### עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

כי היא קשורה – – –

### עמיר פרץ (העבודה):

אני פונה לשני חברי בארגונים, ואומר להם דבר אחד: אם העניין הוא באמת – לא חלילה ייהרג ובל יעבור, אבל אם באמת מבחינתכם זהו נושא שבלתי ניתן לעבור עליו לסדר-היום, כי הוא פוגע במורים שמאבדים אותה תוספת שהיא חלק מבסיס הזכויות שלהם וחלק מהפנסיה שלהם – מאה אחוז. אני אומר למורים, בואו תפסיקו עם המריחה הזאת. או שמגיעים להסכמה והולכים להליך כזה או אחר שמישהו הציע – רוצים ללכת להליך פישור, ילכו להליך פישור; רוצים ללכת להליך של הסכמות, ילכו להליך הסכמות. אבל אם לא זז העניין, על הארגונים להבהיר לכולם שהדבר רציני וכי ילכו למאבק אמיתי, כי מה הבעיה?

### עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

מאבק אמיתי זה חידוש הסכמי השכר. ההצעה שלי היתה – בואו נסתפק במשהו – – – להסכמי השכר. אני אזמין אותך לישיבת הוועדה הבאה.

### עמיר פרץ (העבודה):

ידידי חבר הכנסת זיסמן – – –

### עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אתה היית צריך מזמן להתערב בנושא הזה.

### עמיר פרץ (העבודה):

ידידי חבר הכנסת זיסמן, אתה רואה שאני בורר מלים, שחלילה לא יהוו איזה חומר דלק נוסף. אין לי עניין. להיפך, אני רואה איך חברים אחרים משלמים את המחיר, והם לא מסוגלים לעשות דבר. הם עומדים מן הצד, הם הקורבן האמיתי של כל הסיפור. תשתית שלמה נהרסת, והם לא יכולים לעשות דבר. אני אשבית מערכות נוספות כנגד ארגונים אחרים? אני אשבור להם את המאבק? הרי לא יעלה על דעתי דבר כזה.

אני אומר, הגיע הזמן לשים לזה קץ. אם זה כל כך רציני – בבקשה, תעשו פעולה רצינית וקיצונית, גם אם זה יחליש אתכם, למען הסכם שכר. אבל אם חלילה – – –

### **שמריהו בן-צור (מפד"ל):**

אני לא מבין. מה אתה מציע להם? באמת, אני לא מבין.

### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

— — —

### **עמיר פרץ (העבודה):**

חברי חבר הכנסת, אני מדבר כך כי אני הולך על חבל דק, ממש.

### **שמריהו בן-צור (מפד"ל):**

האוצר לא רוצה.

### **נסים דהן (ש"ס):**

— — —

### **עמיר פרץ (העבודה):**

אם אתה חושב שאתה צודק, תקצין את המאבק שלך, כי במאבק הזה כמו שהוא, כנראה זה יכול להימשך גם עוד שנה. יש יותר מרוויחים מאשר מפסידים. מה אכפת לאוצר? הוא מרוויח כסף. מה האסון הגדול? הרי גם משרד החינוך מצהיר – בשנה הבאה הם ישלימו להם את השעות שחסרו להם, אז יהיה טיול אחד חסר. מה שלא הספיקו ללמוד באתר כזה או באתר אחר, ישלימו להם באיזו צורה.

### **שמריהו בן-צור (מפד"ל):**

לשמיניסטים לא.

### **עמיר פרץ (העבודה):**

בסדר, אז לשמיניסטים לא.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

יעשו את זה בנח"ל או בצבא.

### **עמיר פרץ (העבודה):**

יש, לצערי הרב, יותר מדי מרוויחים במשרדי הממשלה, וזה לא מעניין איש. זה יכול להימשך בקצב הזה עוד שנה.

### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

רק צווי מניעה יועילו.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

אתה צריך לסיים, חבר הכנסת פרץ.

### **נסים דהן (ש"ס):**

ההורים שילמו כסף.

### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

— — —

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

חבר הכנסת זיסמן, הרי הנושא יהיה אצלך בוועדה.

### נסים דהן (ש"ס):

שלוש פעמים זה היה בוועדה.

### עמיר פרץ (העבודה):

אני מוכן לתת את שירותי כמה שתמצא.

### קריאות:

---

### עמיר פרץ (העבודה):

אני מוכן בהחלט לבוא ולסייע כי יש לי אלפי אנשים שאני מייצג, ואני אמרתי עד עכשיו, כי לא רציתי להתערב בסכסוך של ארגונים חברים שצריכים לנהל את מאבקייהם, וכשידרשו ממני לסייע להם, אסייע להם בכל מה שיידרש. אבל, צריך להעביר מסר לציבור – שאם העניין רציני, צריך לעשות מאבק רציני. אם העניין הוא דבר שאפשר להתפשר עליו, בואו נמצא דרך להסדר. אחרת, יש לי מין תחושה כזאת, שכולם יכולים לשבת, זה יבוא לוועדת החינוך ויחזור לסגן השר ושוב ילך לאיזו מסגרת אחרת, ונתגלגל עם זה עוד הרבה מאוד זמן, וחבל.

לכן אני פונה לכל הגורמים לעשות כל מאמץ כדי להגיע להסדר כלשהו, לקבוע מנגנון הכרעות. אם תרצו, בשמחה רבה אני אתייצב לצד חברי כדי לסייע בפתרון העניין, כי יש לי גם אלפי עובדים שמשלמים את המחיר. תודה רבה.

### היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. ישיב סגן שר החינוך התרבות והספורט. בבקשה, חבר הכנסת משה פלד.

### עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אתה מוזמן. ביום חמישי בשעה 12:00, אני אקיים עוד הפעם דיון – – – המאבק הגדול הוא על הסכמי השכר – – –

## היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת זיסמן, יש סגן שר שרוצה לענות, ברשותך.

## עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

נראה מה הוא יגיד.

## סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ברשותך, כבוד היושב-ראש, אני רוצה להודות בתחילת דברי באופן אישי לחבר הכנסת אבנר חי שאקי על שהעלה, ולו בתזכורת, את הסיפור המופלא של אמיל זולא, של משפט דרייפוס, כפרק מרתק בהיסטוריה היהודית הקשה, הכאובה; אבל זו גם היסטוריה של גבורה, ואתה דיברת על גבורתו של הסופר שעמד מול המשטר ואמר: אני מאשים.

לעצם העניין, משרדנו מודע היטב לנזקים החינוכיים בראש ובראשונה והכלכליים החמורים, הנגרמים מהעיצומים שנוקטים ארגוני המורים. אני שמח שהנושא עולה פעם נוספת לדיון במליאה; הוא כבר עלה פעמיים וזו הפעם השלישית ב-4.5 החודשים האחרונים שהנושא עולה לדיון במליאת הכנסת, ללמדכם עד כמה הנושא כאוב, עד כמה הנושא חשוב לחברי הכנסת כנבחרי ציבור.

המשרד הכריז, כי הוא מוכן לממן מתקציבו את אשר יוסכם עליו בין האוצר לבין ארגוני המורים, שהרי הסכמי שכר אינם ברשות המשרדים, אלא רק ברשות האוצר. אני רוצה במאמר מוסגר לומר – שר הבריאות נלחם למען הרופאים או האחיות, אבל הסכמי השכר של הרופאים או של האחיות נקבעים על-ידי האוצר, כי הוא זה שאחראי להסכמי השכר במשק, והזכיר זאת חבר הכנסת עמנואל זיסמן, יושב-ראש ועדת החינוך של הכנסת.

בחודשים האחרונים נערכו דיונים אין-ספור, פגישות, משאים-ומתנים וניסיונות – חלקם בתיווך אישי ציבור, ובהם נשיא המדינה, אבל מכיוון שנשיא המדינה איננו כאן, אני רוצה לומר – יושב-ראש ועדת החינוך של הכנסת בכבודו ובעצמו עסק בסוגיה הזו ועוסק בה עד היום, ולא מרפה, מתוך אחריות ומתוך החשבת הנושא הזה כנושא בעל חשיבות חינוכית עליונה.

במטרה להגיע לפתרון מוסכם של הסכסוך, כל הניסיונות לא הצליחו והיום הנושא נקלע למבוי סתום. בישיבה שנערכה בפרקליטות המדינה ביום ראשון י"ג בטבת התשנ"ח, 11 בנובמבר 1998, סוכם על דעת משרד החינוך, משרד האוצר, מרכז השלטון המקומי ופרקליטות המדינה, לפנות בכתב באופן דחוף אל ארגוני המורים ולהציע להם להגיע להסכם בדרך של הליכי פישור, תוך הפסקה לאלתר של העיצומים, וזאת על-פי סעיף 35 להסכם הקיבוצי מיום 11 במאי 1993. הארגונים נדרשו להשיב על ההצעה בתוך שלושה ימים, אבל במקביל להפסיק את העיצומים.

יותר מזה, לא רק שהוצע הסכם פישור – גם את זה בקריאת ביניים זרק חבר הכנסת זיסמן – הוצע להם פי שניים ופי שניים-וחצי מהסכום שהם מקבלים היום ללילה של לינה בחוץ, מחוץ לכותלי הבית – בנגב, בגליל, בכל מקום שלא יהיה.

הוחלט, שאם הארגונים לא ייענו להצעה, תפנה המדינה מייד לבית-הדין בבקשה לסעד משפטי, כדי שהעיצומים יופסקו מייד.

אם אומנם היתה אלימות כלפי יושב-ראש ארגון המורים העל-יסודיים, המשרד כמובן מגנה זאת בתוקף ומבקש באמצעות כל כלי תקשורת כזה או אחר מההורים, מנפגעי העיצומים ומהגורמים הנוגעים ישירות בדבר, לנהוג בסובלנות ועל-פי אמות מידה מוסריות.

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת פרץ, שאני ישבתי שלשום עם ארגון נפגעי העיצומים. פשוט כואב הלב.

### **שר המדע מ' איתן:**

איזה ארגון?

### **סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

הם הקימו ארגון נפגעי העיצומים.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

מדברים על 4,000-5,000 נפגעים. אני אומר לך. שמעתי זאת ברדיו.

### **סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

הנה, אני רוצה לחדש לכם, רבותי. במעגל הראשון מדובר על 10,000 נוגעים בדבר. אלה חברות להסעות טיולים, אכסניות נוער, אתרי צינות, מורשת, אתרי טיולים, חברות אבטחה, חברות חובשים, חברות הסעדה של אוכל, תיאטרונים, כמובן מוזיאונים וכו'.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

תיאטראות.

### סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

יושבים מולי שחקנים מוכרים ומזילים דמעה. פת לחמם נגזלת מהם. מדובר ב-10,000 איש במעגל הראשון שנוגעים בדבר. זאת היתה אולי הפגישה הקשה שקיימתי מאז אני בתפקיד.

### עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

לא, תהיה לך פגישה באוסטרליה בעוד יומיים.

### סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

זה גם נכון. מדובר באנשים שפת לחמם נגזלת מהם והם חסרי אונים. מ-10,000 איש הללו, משפחות, ילדים, פת הלחם נגזלת. המאבק הזה נהיה בחזקת מאבק לאומי.

ברשותך, כבוד היושב-ראש, אני מנצל פעם נוספת, בהזדמנות נוספת, את הרמקול הלאומי שנתת לי וקורא לארגון המורים העל-יסודיים: עצרו את המאבק על גב התלמידים. אני טוען שהמאבק צודק, מגיע תגמול, אבל יש לנהל את המאבק בצורה מכובדת, לא על גב התלמידים. מה שנגזל מתלמיד י"ב, שצריך בעוד חודשיים לתת תשובה, סליחה בעוד חודש, למה אמרתי בעוד חודשיים? בתחילת פברואר תלמידי י"ב צריכים להשיב למערכת הצבאית לאן הם הולכים להתגייס ביוני, ביולי, באוגוסט, והם לא יודעים, כי הם לא מכירים את הצבא, כי העיצומים מונעים מהם להשתתף בפרויקטים המשותפים למשרד החינוך ולצבא. זה סיפור אדיר. שוב, אני מנצל את ההזדמנות וקורא למורים, לארגון המורים העל-יסודיים: המשיכו במאבק, אבל לא על גב הילדים. תודה.

### היו"ר נ' מסאלחה:

מה אתה מציע? אתה מציע לדון בנושא בוועדה?

### סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני מציע להחזיר את הנושא לוועדת החינוך של הכנסת.

### היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. חבר הכנסת עמנואל זיסמן, יש לך הצעה אחרת להצעת חבר הכנסת דוד ראם. אתה רוצה לנצל אותה?

### **אופיר פינס-פז (העבודה):**

זיסמן, סידרתי לך הצעה לסדר בעוד דקה.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

חבר הכנסת זיסמן, בבקשה.

### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתנצל על כך שעדיין השינוי בתקנון לא אושר. לכן, אני רוצה – לא להתנגד, אלא להסביר את הדברים בדקה, שתי דקות, בלבד.

ראשית, בהתערבותי ובהתערבות ועדת החינוך בסוף נובמבר היתה הפסקה של העיצומים לשלושה שבועות. אתה שומע, אדוני השר מיכאל איתן? בשלושת השבועות האלה הסרנו שלושה מכשולים. ממיטת חוליו נתן השר זבולון המר הוראה, עוד לפני אישור תקציב המדינה, שהוא מוכן לספוג את המימון עבור התגמול. זה היה עוד לפני שהכנסת אישרה את תקציב המדינה, שלשמחתי החזיר 180 מיליון ש"ח ל-45,000 שעות הוראה.

שנית, הממונה על השכר, יוסי קוצ'יק, אמר, שבמשך שנים המורים מזלזלים בסעיף בהסכם לגבי סמכויות המנהלים לפיטורי מורים. בתוך שבועיים השיגו הסכם והוא אושר גם בוועדת החינוך.

הדבר השלישי, הכי משמעותי, הוא, שבחודש ספטמבר פג התוקף של הסכם השכר לשני ארגונים, להסתדרות המורים ולארגון המורים. בדרך כלל, בעולם הנאור המתקדם גומרים הסכמים לפעם הבאה עוד לפני שפג הסכם. במדינת ישראל נגמר הסכם, מחכים, ואז מבקשים רטרואקטיבית.

### **אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):**

איך אתה מסביר זאת?

### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

הכול בגלל עמיר פרץ.

## **היו"ר נ' מסאלחה:**

חבר הכנסת זיסמן.

## **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

דקה. עכשיו, מה קרה? מה קרה? גם ארגון המורים העל-יסודיים וגם הסתדרות המורים הסכימו לחתום על הסכם נפרד. זאת אומרת – להפריד את הנושא הזה מהסכם השכר. מדובר בשלושה הישגים.

אז התחיל מאבק עם האוצר. לשמחתי, מייד לאחר אישור התקציב עשינו מאמצים ושר האוצר שינה עמדה. בשבוע שעבר זימנתי אותם עם כל הגורמים. בדיונים קודמים היה סגן השר. בדיון הזה היתה לו סיבה סבירה והוא לא השתתף. הממונה על השכר, תחת לחץ, אמר להם: לא 53 שקל, לא 106 שקל, אלא 132 שקל. אני הצעתי 132 שקל כהסכם ביניים; לא הסכם ביניים עם הפלסטינים, אלא הסכם ביניים בין יהודים ליהודים.

## **דוד ראם (הליכוד-גשר-צומת):**

דרך שלישית.

## **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

דרך שלישית. ושם יהיה כתוב – – –

## **קריאה:**

– – –

## **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

לא, כשנותנים 132 שקל זה להחזיר. אתה מחזיר. 132 שקל הם, לפי הערכתי, בין 10 ל-15 מיליון שקל. זה כסף. אתה מחזיר משהו מקופת המדינה. אבל התנאי היה, שכל התביעות שלהם, שזה לפי שעות הוראה – והם רוצים לפי שעות הוראה, כלומר, אם אתה יוצא לטיול של 24 שעות תשלם עבור כל שעה – – –

### **אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):**

בטח.

### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

אבל הם אמרו, ואני אומר זאת לשבחם: אנחנו רוצים שייקבע עיקרון של שעות, אבל אנחנו לא רוצים את כל השעות. אולי נרצה שעתיים, שלוש שעות.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

חבר הכנסת זיסמן, הרי אתה תמצה זאת בוועדה שלך.

### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

ואז הם באו ואמרו, ולא הסתדרות המורים אלא ארגון המורים העל-יסודיים: אנחנו לא מסתפקים ב-132 שקל; אנחנו רוצים לדעת עכשיו מה נקבל ב-1998, ב-1999, ב-2000, ב-2001. שנית, וזה הכי חשוב, אנחנו רוצים – ולא בהסכם השכר – לתקן עכשיו את השכר של המנהלים, שזה בערך בין 40 ל-50 מיליון שקל. בתנאים האלה פיזרתי את הישיבה.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

חבר הכנסת זיסמן, תודה.

### **סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

זה חשוב, חשוב.

### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

שלחתי לרן ארז מברק שאני נגד אלימות, ואני מאחל לו בריאות. אתמול הוא בא להודות לי. לא זו הבעיה. יש שלוש אפשרויות: האפשרות האחת – דרך בתי-המשפט. משום מה הם נמנעו מזה. האפשרות השנייה היא שהם ישנו עמדה. אשר לאפשרות השלישית – אשאיר זאת לדיון בוועדה.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

תודה רבה. חבר הכנסת דוד ראם, אתה מסכים להעברת הנושא לדיון בוועדת החינוך?

### **דוד ראם (הליכוד-גשר-צומת):**

מסכים.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

חבר הכנסת שאקי?

### **אבנר חי שאקי (מפד"ל):**

כן.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

חבר הכנסת פרץ?

### **עמיר פרץ (העבודה):**

כן.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

חברי הכנסת, מי בעד אישור ההצעות לסדר-היום בנושא העיצומים המתמשכים של המורים, ביטול הטיולים והפעילות הנעשית מחוץ לכותלי בתי-הספר, והעברתן לדיון בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת?

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

#### **היו"ר נ' מסאלחה:**

עשרה בעד, אין נגד, אין נמנעים. ההצעות אושרו, והן מועברות לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

#### **הצעות לסדר-היום**

#### **התגברות מקרי האלימות בבתי-הספר**

#### **היו"ר נ' מסאלחה:**

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: התגברות מקרי האלימות בבתי-הספר – הצעות לסדר-היום מס' 3666 ו-3710. ההצעה הראשונה היא של חבר הכנסת אברהם הירשזון; בבקשה.

חברי הכנסת, אלה הן הצעות דחופות. לכל אחד שלוש דקות. אני מבקש להקפיד על הזמן. תאמינו לי שאתם מקבלים חמש ושש דקות. אני שיניתי לכם את התקנון.

#### **אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):**

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, רבותי חברי הכנסת, תרשה לי, בתחילת דברי, לא הייתי במשך שעה בכנסת ולא יכולתי להשתתף ולהודות לאזרחים הוותיקים על כך שהיום, באמת, הגיעה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית הצעת החוק אשר תומכת במתן זכויות לאזרחים ותיקים. אני שמח שקואליציה ואופוזיציה הצביעו ביחד על הצעת החוק. כבר אמרנו לפני כן שיש דברים שבהם אין הבדל בין קואליציה לאופוזיציה, והצעת החוק הזאת עברה פה-אחד. אני חושב שהכנסת ראויה להתברך בכך – – –

#### **היו"ר נ' מסאלחה:**

כמו איכות הסביבה גם כן – – –

### **אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):**

בהחלט. יש כמה נושאים, וזה אחד הנושאים שגם בעבר נאבקנו עליהם, אנשי קואליציה ואופוזיציה, יחד. גם היום אני שמח שכך זה עבר. היתה לי עבודה בנושא הזה גם בסיעת הקואליציה, ולכן אני, בהחלט, רוצה לברך על ההישג המכובד הזה.

צריך גם לברך את חבר הכנסת אופיר פינס-פז על כך שעמל, ואנחנו, בזכותו, היום עומדים בהצעת החוק הזאת אחרי שפסלו לנו אותה, ועל כך יישר כוח, חבר הכנסת פינס-פז.

אדוני היושב-ראש, קראתי בעיתון, אני, באמת, אינני מאמין למראה עיניים. מנהלי בתי-הספר לא מדווחים למשרד החינוך על אירועים אלימים. בכיר במשרד החינוך אומר: מדי יום ביום יש התרחשויות אלימה אחת לפחות בבית-הספר. כאילו הדבר חדש. כאילו היום הוא נולד. במשרד החינוך מודאגים מהתגברות האלימות בבתי-הספר.

אדוני סגן השר, אני רוצה לומר לך, אתה גם היית חבר כנסת ותיק בקדנציה הקודמת, כשאנחנו, בקדנציה הקודמת, בכנסת הזאת, זוכר זאת חבר הכנסת שבח וייס שהיה יושב-ראש הכנסת, ניהלנו דיונים רבים על הנושא של בילויי סוף-שבוע של בני-נוער, של אלימות בקרב בני-נוער, של אלימות בבתי-הספר בקרב בני-הנוער, כמעט כל שבועיים היתה פה הצעה לסדר-היום וקיימנו דיונים.

משרד החינוך, על כל נציגיו, בא ואמר, שהמשרד מציב מומחים, שהוא בונה תוכניות, שהוא רואה איך להילחם ולהיאבק בנושא הזה, והנה, היום אנחנו באים ואני קורא דברים – וסליחה שאני אומר שהם אינולת אחת גדולה; אני פשוט אינני מאמין בכך. מה זה בכלל אלימות בבתי-הספר? אפשר לנתק אותה מכל נושא האלימות הכללית שיש בקרב בני-הנוער, שזה הדבר המרכזי? משרד החינוך היה צריך להיערך במשך ארבע שנים כדי לטפל בנושא הזה. הוא התחייב מעל במה זו. מדוע לא עשו זאת עד עכשיו? משרד החינוך והתרבות אמר שהוא יושב עם מנהלי בתי-הספר ומברר באילו שיטות ימנעו את האלימות הזאת בבתי-הספר; לא רק איך ימנעו אותה בבתי-הספר, אלא מה לעשות כשהנערים האלה יוצאים אל מחוץ לכותלי בית-הספר. שם מותר להם להרוג זה את זה? מה, אנחנו לא מודעים לכך שמנהלי בתי-הספר לא מדווחים על אספקת סמים בבתי-ספר רבים בארץ? איפה הייתם עד היום הזה, כאשר אתם פתאום מתעוררים ומדברים פה על כל מיני שיטות, איך לכפות את הילד, איך לתפוס אותו מאחור. בזה משרד החינוך צריך לטפל? זו הבעיה?

### **שבח וייס (העבודה):**

לא, זה משרד הספורט.

### **אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):**

זה משרד הספורט. חבר הכנסת שבח וייס צודק, משום שזה כל כך ציני וכל כך לא רציני.

אני מקווה, אדוני סגן השר, מאחר שיש לי זמן מועט והיושב-ראש באמת נוהג בי כמנהג בית הלל – –

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

עוד דקה אחת.

### **אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):**

אני מקווה, שפעם אחת, מעל הבמה הזאת, יבוא סגן שר החינוך ויאמר לנו דברים רציניים: איך, מבחינה חינוכית – לא איך מחבקים בג'ודו, אלא איך מבחינה חינוכית, לא ספורטיבית, משרד החינוך מתכוון לטפל בכל המכלול של אלימות בקרב בני-הנוער, שרק קטע ממנו נמצא במסגרת בתי-הספר. תודה רבה לך, אדוני.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

תודה רבה. הצעה לסדר-היום באותו נושא – חבר הכנסת עמנואל זיסמן, בבקשה.

### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני לא מקבל את הדברים של חבר הכנסת הירשזון. חבר הכנסת הירשזון – –

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

הירשזון.

### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

– – צודק שיש במדינת ישראל אלימות, מפני שתהליך השלום בקיפאון ועדיין אין לנו שלום עם הפלסטינים; בגלל האבטלה, בגלל התסיסה החברתית, בגלל חיכוכים הולכים וגדלים בין דתיים לחילונים. כל הדברים האלה משפיעים על התנהגותנו, על נורמות ההתנהגות שלנו, על מעשינו. אין ספק שבזה הוא צודק, שיש לזה השלכה גם על מערכת החינוך ועל בני-הנוער. אבל זה לא הדבר היחיד.

לפי דעתי – קיימנו דיון בוועדת החינוך והתרבות – להבא אני אזמין אותך, אם גם ההצעה הזאת תתקבל – והופיע סגן השר בניזרי, ואפילו הציע הקמת ועדת חקירה. אני היסטרי בעניין הזה. יש גם דברים שאנחנו מסוגלים, בדרכים חינוכיות ובאמצעים מינהליים וחינוכיים, לעשות כדי להקטין את האלימות. למשל, המאבק בסמים. אנחנו יודעים שיש שימוש רב מאוד בסמים. סרסורים, מתווכים, סוחרים מסתובבים סמוך לבתי-הספר, לפעמים גם נכנסים לתוך בית-הספר. השימוש בסמים גורם להתנהגות בלתי רציונלית לא רק אצל אלה, גם אצל אחרים. זה בידינו. זה לא נובע אך ורק מהתגברות האלימות והתנהגותנו בגלל הסכסוך הערבי-הישראלי, ובגלל הקיטוב בין חילונים לבין חרדים. זה נושא שאנחנו יכולים לטפל בו, אנחנו יכולים לצמצם אותו.

אני מסכים עם כך שאם בבתי-הספר משתדלים לפתור את הבעיות כמו שפותרים אותן במגזר החרדי הקיצוני – לפתור אותן בתוך-תוכם – אני תובע ואני לוחץ על כך, שבבתי-ספר שמתגלים בהם גילויים של אלימות, של חריגה מן החוק – שהטיפול לא יהיה רק בין כותלי בית-הספר; על זה צריך לדווח לשלטונות משרד החינוך והתרבות.

מאחר שהצלצול אומר לי שאני צריך לסיים, אני רק אומר שיש דברים שאנחנו מסוגלים, אם נהיה נחרצים, אם נהיה נחושים ואם נהיה עקביים, יש דברים מסוימים במאבק בסמים ובאלימות במערכת החינוך שאנחנו מסוגלים לצמצם, אנחנו מסוגלים להקטין, אנחנו מסוגלים להעמיד את אלה שגורמים לכך במקומם על-ידי עונשים מרתיעים. נכון שהאלימות תקטן פי כמה כששתרר שלום וכשנוכל לחיות בחברה הרבה יותר בריאה והרבה יותר שקטה ורגועה מבחינה זו.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

תודה רבה. הצעה לסדר-היום באותו נושא, של חבר הכנסת אופיר פינס-פז.

### **אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):**

אני דיברתי על מדיניות כוללת של משרד החינוך, וזה הכול.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

חבר הכנסת הירשזון.

### **אופיר פינס-פז (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת – –

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

חבר הכנסת זיסמן.

### **אופיר פינס-פז (העבודה):**

— אני רוצה להודות לוועדת הכנסת, שהחליטה לחשוב על העניין הזה שוב ולהעלות את הנושא לסדר-היום של הכנסת, אלא שלצערי, כיוון שהוועדה החליטה היום, בדיון היום, לא הספקתי לבוא עם כמה דברים שרציתי להביאם, אבל אני אגיד לכם מה הם. רציתי להראות לכם, חברי הכנסת, כלי נשק שיש היום בבתי-ספר. חוץ מאקדחים, רימונים וטנקים — הכול יש. סכינים, אולרים, סכינים קפיציות, יש לוצ'נקו כזה — —

### **אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):**

אגרופנים.

### **אופיר פינס-פז (העבודה):**

אגרופנים, בוודאי, דוקרנים, רוגטקה, המקלעים האלה — —

### **שבח וייס (העבודה):**

זה ישן.

### **אופיר פינס-פז (העבודה):**

ישן אבל שמיש. ישן אבל יעיל — —

### **שבח וייס (העבודה):**

זה של דוד המלך.

### **אופיר פינס-פז (העבודה):**

– – שלא לדבר על מקלות ואבנים. פשוט לא ייאמן. ילדים, היום, באים לבית-ספר כאילו הם יוצאים למלחמה; חלק למלחמת כיבוש, חלק למלחמת הישרדות. כבר אמרו אנשים לפני, שמה שקורה היום בבתי-הספר הוא, שלפחות באופן ממוצע אחת ליום יש אירוע אלים משמעותי, שגורם להתערבות משטרה במקרים קיצוניים, או שיש פעולה של מסגרות משרד החינוך והעירייה ברמה המקומית. חברי חברי הכנסת, הדוגמאות לא חסרות. בחיפה דווח על כך, שילדים, תלמידים, מגיעים חמושים לבית-הספר ומאיימים על חבריהם.

### **שבח וייס (העבודה):**

באיזה בית-ספר?

### **אופיר פינס-פז (העבודה):**

לא כתוב, בבית-ספר בכרמל.

### **שבח וייס (העבודה):**

זה ליד הבית שלי.

### **אופיר פינס-פז (העבודה):**

התופעה חוצה הכול וקיימת; היא אוניברסלית. היא בכל מקום ובכל בית-ספר.

### **שבח וייס (העבודה):**

חם.

### **אופיר פינס-פז (העבודה):**

באוקטובר, ילדים בכיתה א' – יש ידיעה שהם התעללו מינית בבת כיתתם. אנחנו שמענו על המקרה הזה, הוא זכה לחשיפה תקשורתית רבה. נדמה לי שזה היה באזור הנגב. נדמה לי שזה היה בבאר-שבע. בנובמבר, בפתח-תקווה היה קרב בין שני נערים, שהסתיים בדקירת אחד מהם. בדצמבר היתה קטטה המונית בין 30 בני-נוער בבאר-שבע, שהסתיימה בדקירתם של שני קטינים. בטבריה הושלכה תלמידת כיתה ו' לפתחו של בור ביוב. הדוגמאות הן אין-סופיות, ואני יכול לדבר פה רק על הדוגמאות, ואינני רוצה לאחוז בכל הזמן לעניין הזה.

ואז, נשאלת השאלה, מה עושה משרד החינוך ומה עושה מערכת החינוך. הבנו, שמשרד החינוך הקים ועדה לגיבוש תקנות לריסון תלמידים מתפרעים. כך נמסר לי. היא המליצה כמה המלצות, ואחת ההמלצות, שדיבר עליה גם חבר הכנסת הירשזון, היא ה-חביקה. כלומר, הולכים להכשיר מורים, ואני מניח שהם צריכים להיות בכושר והם צריכים להיות גם בעלי גוף – –

#### **אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):**

— — —

#### **אופיר פינס-פז (העבודה):**

— — כדי שכאשר מתפתחת קטטה בבית-הספר, המורים יצטרכו להשתלט על התלמידים, לאחוז בהם חזק, לרפות אותם מנשקם ולהחזיר אותם למוטב. ראשית, אני לא פוסל את עניין ההתערבות של המורים. עדיף שהמורים יתערבו משיישארו פסיבים. מצד שני, מה לעשות ורוב המורים הם מורות, לפחות במערכת החינוך היסודית במדינת ישראל. העניין לא פשוט. אנחנו לא נתחיל להביא רק מורים לצורך העניין של ריסון האלימות.

#### **אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):**

אני מבקש שלא לזלזל במורות.

#### **אופיר פינס-פז (העבודה):**

מבחינה פיזית, אני חושב שיש לחלק גדול מהן בעיה של אלימות. אבל, יש גם אלימות כלפי מורים, כלומר של תלמידים כלפי מורים. זו גם תופעה שקיימת ומתפתחת ומתרחבת, לצערי הרב.

אני חושב, שמשרד החינוך חייב לנקוט כמה צעדים הרבה יותר דרסטיים. אני חושב, שהאלימות בבית-ספר היא סרטן ורעה חולה, שכשלא נותנים עליהן את התשובות היא הולכת ומתפתחת וצריך לגדוע אותה.

ראשית, אני חושב, שצריך להקים סביב העניין הזה ועדה ציבורית רחבה, שיהיו בה מיטב אנשי המקצוע ויהיה לה גם מעמד ציבורי, כך שהמלצותיה יהיו בסיס לשינוי מדיניות.

שנית, אני חושב, שיכול מאוד להיות שמשרד החינוך צריך אפילו להקים מערכת ארגונית יחידה, אפילו ברמת המטה וודאי שברמת השלוחות בשטח, שתוכל גם לסייע, גם לפקח וגם להתמודד עם סוגיות של אלימות בבתי-ספר.

חבר הכנסת זיסמן אמר פה מלה או שתי מלים לגבי נושא הסמים. קודם כול, צריך להוציא את האלימות מן הארון ולהודות בפה מלא שהיא הפכה להיות תופעה רחבת היקף. אם נמשיך להגיד שהאלימות היא נחלתם של השוליים של מערכת החינוך של מדינת ישראל, נחטא לאמת וגם לא נטפל בבעיה. צריך להודות – המציאות קשה מאוד. אנחנו שולחים ילדים בני שש, שבע, שמונה ועשר לשדה קרב, ואני לא מגזים, לצערי. יש לי ילדים במערכת החינוך, וגם לחלק גדול מהחברים כאן. אי-אפשר להמשיך עם זה. אני לא צריך כל היום לדאוג איך הבן שלי יחזור מבית-ספר: יריב או לא יריב, יקבל מכות או ייתן מכות. מה זה?

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

אתה צריך לסיים.

### **אופיר פינס-פז (העבודה):**

לכן, אני חושב, שצריך להקים ועדה ציבורית – להקים יחידה בתוך משרד החינוך, שזה יהיה כל עיסוקה.

שלישית, אני חושב, שגם ועדת החינוך של הכנסת מן הראוי שתקים ועדת משנה שתלווה את הנושא, תטפל בנושא ותעקוב אחריו בצוותא עם משרד החינוך, כדי לראות שאכן מתמודדים עם התופעה ומצמצמים את היקפה. אדוני היושב-ראש, תודה.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

תודה רבה. ישיב סגן שר החינוך, התרבות והספורט. אדוני, בבקשה.

### **סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

נמצא חבר הכנסת ברונפמן.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

חבר הכנסת ברונפמן בא לדיון בנושא הבא: רצח מדריך נעל"ה בידי חניך.

### **סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, רצח המדריך בנחלת-יהודה – – –

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

זה לא זה. זה הנושא שאחריו. אנחנו מדברים היום על התגברות מקרי האלימות בבתי-הספר. זה משהו אחר.

### **סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

חברי הכנסת אופיר פינס-פז, אברהם הירשזון – – –

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

כן, הם דיברו על התגברות מקרי האלימות.

### **אופיר פינס-פז (העבודה):**

הוא יכול לדבר. רצח הוא אלימות. האמת היא שאתה צודק.

### **סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

עזוב. יכול להיות שזה יחד.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

אתה רוצה אחר כך? אז אולי נאפשר לחבר הכנסת ברונפמן לדבר.

### **סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

כן.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

הנושא הבא הוא: רצח מדריך נעל"ה בידי חניך. חבר הכנסת רומן ברונופמן, ואולי אחרי זה ישיב סגן השר.

#### **אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):**

זה סיכום של כל ההצעות יחד.

#### **אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):**

אולי גם של ההצעה שלי.

#### **היו"ר נ' מסאלחה:**

לא. ההצעה שלך היא: השיעור הנמוך של מסיימי תיכון בישראל. מה זה שייך? חבר הכנסת סעד, זה לא שייך.

#### **אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):**

מי שלא התבטא באלימות – – –

#### **אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):**

יש קשר הדוק ביניהם.

### **הצעות לסדר-היום**

### **רצח מדריך נעל"ה בידי חניך**

#### **היו"ר נ' מסאלחה:**

חבר הכנסת ברונופמן, בבקשה. הצעות לסדר-היום מס' 3666 ו-3710. אחריו – חבר הכנסת אזולאי, אם הוא יהיה.

## רומן ברונופמן (ישראל בעלייה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, קודם כול, אני רוצה לשלוח תנחומים מעל בימת הכנסת למשפחת המדריך הנרצח, תומר הירש, זיכרונו לברכה. אומרים, שהוא היה מדריך מסור, איש מלא ציונות ועבד בפרויקט נעל"ה – נוער עולה לפני ההורים – במסירות נפש רבה.

אני חושב, שחבל שהפרויקט הזה עולה לכותרות דווקא בהקשר של הרצח שקרה בפנימייה, כי הפרויקט חשוב, ציוני ורציני. הוא מאחד בתוכו כ-5,000 בני-נוער, שעלו לישראל מחבר המדינות העצמאיות ללא הוריהם, על מנת להשלים את ההשכלה התיכונית ולהפוך בהדרגה לאזרחים ישראלים. מקובל, וכך קורה ברוב המקרים, שהמשפחות באות אחרי הילדים, וכך אנחנו מתגברים גם על קשיי קליטה וגם מגבירים את קצב העלייה לישראל של יהודי חבר העמים.

השאלה היא, האם המדינה שלקחה על עצמה צעד יוצא דופן זה – להביא ילדים ללא הורים למדינת ישראל – משקיעה משאבים מתאימים ומספיקים, כדי לדאוג לילדים שנמצאים בארץ זרה ונמצאים ללא השגחת הורים, ורק למיעוט שבהם נמצאו עד היום משפחות מאמצות. ארץ-ישראל, מדינת ישראל, לאותם נערים, בנות ובנים, מחבר העמים היא בעצם גבול הפנימייה או גבול הקיבוץ שהם נמצאים בהם. אני מנצל את ההזדמנות הזו, כדי לקרוא למשפחות ישראליות לבוא ולתת יד וכתף ולאמץ יותר נערים מפרויקט נעל"ה.

האם הרשויות, ובראשן משרד החינוך, מספקות צרכים אמיתיים לנערים שנמצאים בפרויקט נעל"ה? לפי הבדיקה שעשיתי אני חושב, שיש השקעה יתירה של משאבים במציאה ובחיפוש של הזהות היהודית אצל הנערים והנערות יותר מאשר בתמיכה פסיכולוגית בגיל מעבר במצב משבר שהם נמצאים בו בלאו הכי עקב גילם, אבל הוא גם מוכפל עקב עלייתם לבד למדינת ישראל.

יש במסגרת פרויקט נעל"ה כמה נערים ונערות שהיו צריכים להישלח הביתה עקב התנהגות לא הולמת. אני חושב, שעל משרד החינוך להדק את הפיקוח על הפנימיות, כי הבנתי שחלק מהמנהלים לא מעוניינים לצמצם את היקף התלמידים, כי בסך הכול פנימייה מקבלת תקציבים לצורך אחזקתם בפנימייה.

נוסף על כך, השכר המשולם למדריכים הוא שכר מינימום, ואני חושב שלא תמיד מדריך שמקבל שכר מינימום יכול להשקיע את כל מאמציו בעבודה שבעבורה משלמים כפי שמשלמים במשרד החינוך.

אני חושב שאין תמיכה מספקת במערך כולו. קיימת בארץ עמותת על"ם – עמותה למען נוער במצוקה – המנסה לשקם את הנוער העולה הנפלט ממערכות החינוך, אבל עמותה זו כמעט שאינה נהנית מהסיוע הממשלתי.

ישראל לקחה על עצמה פרויקט קשה ואפילו יומרני, אבל היא גם חייבת להביא הנה אנשים נכונים אחרי מיון מדוקדק. כאשר האנשים האלה מובאים לכאן או עולים בכוח חוק השבות לישראל ללא הורים, אנחנו צריכים לתת להם מלוא התמיכה ולהימנע עד כמה שניתן מלהגיע לנסיבות כפי שהגיעו בשבוע האחרון. תודה רבה.

## היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. באותו נושא, רצח מדריך נעל"ה בידי חניך, יש הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת דוד אזולאי, בבקשה.

## דוד אזולאי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, המקרה המזעזע של רצח מדריך על-ידי חניך בקור רוח ובצורה מתוכננת צריך להדליק נורה אדומה אצל כל הקובעים את המדיניות בחינוך.

הפסוק אומר: רק אין יראת אלוקים במקום הזה, והרגוני. במדינת ישראל יש חוק חינוך חובה, יש משרד החינוך, מורים, ספרי לימוד, השתלמויות, אמצעי עזר להוראה, מבני חינוך מפוארים, טלוויזיה לימודית ולא חינוכית; הכול יש, חוץ מחינוך. יש האומרים, בית-הספר אינו מחנך אלא מקנה ידע. המורים הם אינם מחנכים, הם רק עובדי הוראה. אם זה המצב, על מי מוטלת משימת החינוך במדינת ישראל?

בבתי-הספר אנו נתקלים בתופעה של סכינאות, סמים, אלוהול, אלימות, וכל זה בבנינים מפוארים עם כל המערכות המשוכללות, אך חינוך אין. לעומת זאת, יש בתי-ספר השוכנים במבנים רעועים, קרוונים דולפי מים, ללא חימום. שם אין סמים, אין אלימות ואין מתירנות. למה? כי שם מלווה את הילד הפסוק – יהא מורא רבך כמורא שמים. הדבר דומה מאוד לאדם החובש פצע מוגלתי בחוזקה בלי לנקז את המוגלה ובלי לחטא את הפצע. תחבושת מעין זו רק מחמירה את המצב ועלולה לגרום, חלילה, לנמק באיבר. גם בחינוך הידע חשוב, התנאים חשובים, האמצעים חשובים, אבל זו רק הקומה השנייה של הבניין. לפני כן יש לעמוד ולעמוד על יסודות הבניין שיהיו חזקים. יסודות הבניין הם לעמוד על עידון המידות, ריסון רצונות, השרשת האמונה וחינוך לערכים; אילוף החיה שבאדם. כי הפסוק אומר: יצר לב האדם רע מנעוריו. אם לא נרסן אותו, אל נתפלא על התוצאות.

תופעת האלימות במוסדות החינוך בארץ הופכת לבעיה שאסור להתעלם ממנה. זו תופעה החודרת לתוך המוסד החינוכי כסרטן בגוף החברה ומאיימת על כולנו. האלימות מתחילה בעיקר מהטלוויזיה, המעבירה מסרים מסוכנים, וכתוצאה מכך הפכה האלימות לנורמה חברתית. היום הילדים חשופים בגיל צעיר מאוד לחוויות של אלימות דרך סרטי האלימות המוקרנים בטלוויזיה. ללכת עם סכין זה אופנתי, כי זה לצורך הגנה.

כיום המצב הוא שבית-הספר סובל מאוזלת יד. אין שום יכולת אכיפה של המחנכים על התלמידים. כל תלמיד יכול לאיים, לקלל מורה בפרהסיה, ואין למורה שום יכולת ענישה. לעומת זאת, הורה או תלמיד יכולים לפנות ישירות למשרד החינוך, לפיקוח, ומייד יוצאת הוראה לבדיקת המורה, ואז המורה הופך למתגונן. התוצאה היא שמורים רבים מעדיפים בגלל זה שלא להתמודד עם הבעיה מחשש שיבולע להם על-ידי התלמיד ומשפחתו או על-ידי משרד החינוך. אל נשכח שזו פרנסה של אותו אדם, ואל נחשוב שבכך הבעיות תיפתרנה.

אדוני היושב-ראש, אני כבר מסיים. לסיכום, בעקבות המצב הקשה שבו שרויה מערכת החינוך יש להודות, כי מערכת החינוך במתכונתה הנוכחית כשלה. אל ננסה לייפות את הדברים. צריך להחזיר

את הנשמה היהודית, שלפיה התחנכו אבות אבותינו, לחינוך במדינת ישראל. כי רק חינוך ערכי יהודי אמיתי ולא חינוך מזויף הוא הבלם מפני כל תופעות הסכינאות, השיכרות, הסמים והאלימות. הפסוק אומר: והיו עיניך רואות את מוריך. המורה, המחנך, הוא סמל, הוא דוגמה לחיקוי אצל התלמיד, והוא צריך להיות הדוגמה למופת אצל תלמידיו. אם כך ינהג המורה, התלמידים יתנהגו כמוהו, ואז לא נגיע לתוצאות הקשות שתלמיד יכול להרים יד על המחנך שלו; ומהרמת יד, מניבול פה, אנחנו גם מגיעים לתוצאה המחרידה שהיתה השבוע.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

תודה רבה. סגנית מזכיר הכנסת שושנה כרם הפנתה את תשומת לבי כיושב-ראש, כי הכותרת שגויה. היה צריך להגיד: החשד לרצח מדריך, גם אם בעיתונות קראנו שהוא הודה. עדיין הוא חשוד גם אם קראנו בעיתון שהוא הודה, כי המשטרה לא שופטת, יש לנו מערכת משפט. אני מודה לך.

### **דוד אזולאי (ש"ס):**

אדוני היושב-ראש, אני מקבל זאת, אבל אנחנו יודעים את העובדות.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

אני מדבר על התופעה. התופעה חמורה מאוד, אני מסכים אתך. אבל אנחנו לא שופטים, והייתי צריך להעיר לפחות לפרוטוקול.

בבקשה, אדוני סגן שר החינוך, התרבות והספורט.

### **סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

כבוד היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, רצח המדריך בנחלת-יהודה על-ידי אחד מחניכיו הוא אירוע טרגי חריג ביותר. אסור להתייחס למקרה חריג זה כאל תופעה חברתית רחבה. לא ניתן להקיש ממעשה חריג זה על כלל הנוער הישראלי, שהוא, כידוע, נוער חיובי, בעל מוטיבציה לתרום לחברה, לקהילה ולמדינה כולה.

פרויקט נעל"ה, שבמסגרתו התרחש האירוע הקשה, הוא פרויקט מצליח מאוד, ובני הנוער המגיעים –

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

חבר הכנסת הירשזון, תקשיב, בבקשה.

### **סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

בני הנוער המגיעים במסגרתו ארצה הם ממיטב הנוער.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

חבר הכנסת בויס. אדוני ראש ועדת החינוך, חבר הכנסת זיסמן, אתה פעיל מאוד.

### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

מה לעשות?

### **סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

מדברים על נעל"ה, חבר הכנסת זיסמן. מפעל חינוכי אדיר.

### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

אתה מספר לי? אני הייתי יושב-ראש ועדת העלייה כשהם קמו.

### **אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):**

אתם כבר אומרים שזה מעשה חריג, שום דבר לא היה, הכול בסדר. אולי יש מתחת לזה רבדים אחרים? למה שלא תתחילו פעם אחת לבדוק? הכול בסדר. כל הטיוח הזה נמאס. הפקידים מכתובים לכם ואתם קוראים.

### **דוד אזולאי (ש"ס):**

עד שיהיה עוד רצח לא תקום ועדת חקירה.

### **סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

חבר הכנסת הירשזון – – –

**אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):**

סליחה על ההתפרצות.

**סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

אני מוחל על כבודי בנושא של ההתפרצות, אבל על כבודם של פקידי המשרד אינני מוכן למחול. הם עושים את עבודתם נאמנה והם גם לא נמצאים פה. איך אפשר בכלל לזרוק לעברם זריקה שכזאת.

לא ניתן שאירוע זה ישפיע על התייחסותנו לחברת נעל"ה ועל המשך קיומה של מסגרת חשובה זו לבני-נוער מחבר העמים.

מערכת היועצים והפסיכולוגים נכנסה מייד לתמונה, טיפלה באירוע באופן אינטנסיבי וסייעה לכל המעורבים להתמודד עם האירוע הטרגי.

העלייה ברמת האלימות בקרב בני-הנוער משקפת – הקשיבו לי היטב, רבותי חברי הכנסת – את מצב האלימות בחברה הישראלית כולה. שהרי הנוער הוא בבואה של החברה הבוגרת במדינת ישראל, הוא איננו אלים יותר.

**דוד אזולאי (ש"ס):**

מה אתה עושה כסגן שר החינוך והתרבות?

**אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):**

— — —

**סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

הנה, רק היום "התבשרנו", במרכאות כפולות ומכופלות, על רצח נוסף של אשה, רצח שכבר הפך נורמה שגרתית בחברה הישראלית. ואנחנו משליכים את כל התסכולים ואת כל הזעם הזה על מערכת החינוך? חשוב לציין, שמרבית אירועי האלימות והעבריינות, וזאת על-פי דיווחי המשטרה, מתרחשים כאשר בני-הנוער נמצאים מחוץ לכותלי בית-הספר – בלילות, בימי שישי וכו' וכו'.

### **דוד אזולאי (ש"ס):**

הם לא באים לבתי-הספר עם סכינים, נכון?

### **סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

למרות זאת, משרד החינוך אינו מסיר מעצמו אחריות לטיפול מוגבר בנושא, והוא שוקד על מציאת דרכי התמודדות הולמות עם בעיית האלימות בכמה מישורים: באמצעות שימת דגש רב בתפקידו של החוק בחברה הדמוקרטית.

השירות הפסיכולוגי-ייעוצי – שפ"י – מעסיק מערך רחב של פסיכולוגים ויועצים העוסקים בגיהות הנפש בבית-הספר ובמניעת עבריינות.

כמו כן, השירות עוסק בתוכניות מניעה נוספות בתחום השימוש בסמים וההתעללות בבני-נוער. בנוסף שפ"י מפעיל תוכניות של "כישורי חיים", שמטרתן הגברת יכולת ההתמודדות של ילדים ובני-נוער. תוכנית הגישור שמפעיל שפ"י נועדה ליישב סכסוכים וקונפליקטים בדרכי שלום.

בשנת 1993 יזם משרד החינוך והתרבות ועדה בין-משרדית לטיפול באלימות. הוועדה פעלה במשך שלוש שנים במטרה לתאם בין משרדים שונים. השנה הועברה הוועדה לראשות המשרד לביטחון פנים, וסמכותה הורחבה כוועדה לטיפול בנושא העבריינות בחברה כולה, ובמיוחד בקרב בני-נוער. ועדה זו תפקידה לתאם בין פעולות משרד החינוך, התרבות והספורט, משרד העבודה והרווחה, המשרד לקליטת עלייה, המשרד לביטחון פנים, צה"ל ועוד גורמים שנוגעים בעניין.

### **אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):**

מה עם המוסד?

### **אופיר פינס-פז (העבודה):**

הערה אחת קטנה. בוא לא ננסה לתקן את כל בעיית האלימות בחברה הישראלית. בוא נבדוק את בתי-הספר, איך אנחנו מצליחים להוריד שם את מפלס האלימות.

### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

סמים, מכשירים, כמו שהוא אומר.

### **דוד אזולאי (ש"ס):**

יש ועדות, יש אנשים והכול, אך בתכל"ס אנחנו לא רואים תוצאות.

### **סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

רבותי חברי הכנסת, בכנסת הקודמת הוקמה ועדה משולבת פרלמנטרית ומקצועית בראשותו של חבר הכנסת בני טמקין. אני מעיד שהוועדה הזו עשתה עבודה מקצועית לעילא ולעילא.

### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

השאלה אם המסקנות יושמו.

### **סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

הוועדה לא סיימה את עבודתה בגלל הקדמת הבחירות.

### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

אז נחדש את זה.

### **סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

סליחה, אני באמצע הדברים. הוועדה המשיכה לעסוק בכנסת הנוכחית כוועדת משנה בראשותה של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, שלא נמצאת כאן היום. משרד החינוך פועל היום על סמך מסקנות אותה ועדה, על סמך המלצות אותה ועדה.

### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

מטעם מי היתה הוועדה של תמר גוז'נסקי?

**סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

מטעם הכנסת.

**עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

מטעם הכנסת?

**היו"ר נ' מסאלחה:**

למה לא?

**סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

כן, מטעם הכנסת. היא המשיכה את עבודתה של הוועדה, שאתה, חבר הכנסת פינס, המלצת להקים אותה; ועדה שסיימה את עבודתה אך לפני שנה בלבד. היא התחילה עם תחילת הכנסת הארבע-עשרה, בנקודה שבה סיים יושב-ראש הוועדה הקודם בני טמקין, והגישה המלצות שהיום משרד החינוך, שפ"י – – –

**אופיר פינס-פז (העבודה):**

איך יושב-ראש ועדת החינוך לא יודע מזה.

**סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

כי היא פעלה במסגרת ועדת העבודה והרווחה.

**עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

אני לא יודע מזה.

**סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

הנה, אני אומר לך.

### עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

— — —

### אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

הייתי הסגן של טמקין — — —

### אופיר פינס-פז (העבודה):

מה היו ההמלצות של הוועדה?

### סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

לכן אני מציע, שהדיון יעבור לוועדה משותפת לוועדת החינוך של הכנסת בראשותו של חבר הכנסת עמנואל זיסמן, לוועדת הפנים של הכנסת, כי הנושא קשור גם בעבודת המשטרה, ולוועדת העבודה והרווחה, שכן בחסות משרד העבודה והרווחה יש מערכת חינוכית ענפה לנוער מנותק. תודה.

### היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. אני מציע שזה יהיה בוועדת החינוך והתרבות. אם יש צורך שראשי ועדות אחרות או חברים מוועדות אחרות יצטרפו לישיבת הוועדה, כמו יושב-ראש ועדת הפנים או יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, אנחנו סומכים על יושב-ראש ועדת החינוך שהוא יזמין אותם כדין.

### עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

כשאתה אומר שצריך להקים ועדה משותפת, אז אם מקימים ועדה משותפת של ועדת חינוך וועדת הכספים, היושב-ראש שלה יהיה יושב-ראש ועדת הכספים. בקשתי אליך היא להקים ועדה משותפת עם כל ועדה שהיא שאני אהיה היושב-ראש שלה.

### היו"ר נ' מסאלחה:

הלכתי מעבר לזה ואמרתי ועדה בראשותך, שזו ועדת החינוך והתרבות.

### **סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

נכון.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

זה מה שאמרתי, והוספתי שתזמין מוועדות אחרות, כי על-פי התקנות אי-אפשר משלוש ועדות, רק שתיים. אז את מי תיקח, את ועדת הפנים או את ועדת העבודה והרווחה? אז תתייעץ עם יושב-ראש ועדת הפנים ועם יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה.

### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

יש בוועדת החינוך כאלה שהם חברים גם בוועדות אחרות.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

כן. אתה יכול להתייעץ אתם, אדוני.

עכשיו אני אשאל אתכם: חבר הכנסת אברהם הירשזון, אתה מסכים לוועדה?

### **אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):**

אחרי ששמעתי את דברי משרד החינוך, אני מבקש להעביר את הנושא לוועדה לביקורת המדינה.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

בסדר. אז ועדת הכנסת תחליט.

### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

לא, אני מציע להכריע בהצבעה.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

לא, זה לא כך. חבר הכנסת זיסמן, אתה פרלמנטר ותיק. לפי התקנון, אם חבר כנסת אחד מציע לוועדה אחרת, אפילו שהיושב-ראש רוצה, אין הצבעה, זה עובר לוועדת הכנסת, וסביר להניח שוועדת הכנסת – – –

### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

קודם כול צריך להכריע אם זה עובר לוועדה, ואחר כך – – –

### **אופיר פינס-פז (העבודה):**

אני רוצה למליאה, אדוני היושב-ראש.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

חבר הכנסת זיסמן, אתה מסכים לוועדה?

### **עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

כן.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

חבר הכנסת אופיר פינס?

### **אופיר פינס-פז (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לקיים בעניין זה דיון במליאה.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

בשביל מה?

**אופיר פינס-פז (העבודה):**

אני חושב שזה נושא – – –

**היו"ר נ' מסאלחה:**

זכותך. כל חבר כנסת שמציע הצעה לסדר-היום, זה מליאה. אני רוצה שתבין. אני רק שואל אם הוא מסכים לוועדה. אתה הצעת, אז זה מליאה לפי התקנון. אני שואל, חבר הכנסת ברונפמן, אתה מסכים לוועדה?

**רומן ברונפמן (ישראל בעלייה):**

כן.

**היו"ר נ' מסאלחה:**

בסדר, ועדה.

חבר הכנסת דוד אזולאי, ועדה?

**דוד אזולאי (ש"ס):**

כן.

**היו"ר נ' מסאלחה:**

אז קודם כול בואו נצביע על הצעתו של חבר הכנסת אופיר פינס.

**אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):**

אני מבקש בקשר להצעה שלו – – –

### היו"ר נ' מסאלחה:

מליאה, מי בעד – – –

### עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

– – –

### אופיר פינס-פז (העבודה):

צריך על הכול.

### היו"ר נ' מסאלחה:

לא. אני מבקש מכם, אני מכיר את הסדר. למה מליאה? שים לב, כי אם זה יעבור למליאה, כל ההצעות שלכם עוברות למליאה. אבל אם זה יורד, יש לו זכות לוועדה.

### עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

במליאה אתה קובר – – –

### היו"ר נ' מסאלחה:

רק רגע. חבר הכנסת אופיר פינס, אתה רוצה למליאה? מי בעד שהצעתו של חבר הכנסת אופיר פינס תידון במליאה? הצבעה – מי בעד העברת ההצעה למליאה? אם פחות יצביעו נגד, אז יהיה למליאה, ואני גם אצביע אתכם.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 5

נגד – 4

נמנעים – 1

ההצעה לכלול את הנושא של חבר הכנסת א' פינס-פז בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

**דוד אזולאי (ש"ס):**

הועלו שני נושאים, זה לא הוגן שמעמידים את שניהם להצבעה – – –

**עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

– – –

**היו"ר נ' מסאלחה:**

חמישה בעד, ארבעה נגד. אז בסוף כל הנושאים עוברים למליאה. כי אם אופיר פינס – – –

**אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):**

זה כבר קבור ארבע שנים.

**עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):**

– – –

**היו"ר נ' מסאלחה:**

אז בואו נצביע עוד הפעם על יתר ההצעות. מי בעד המליאה בהצעות האחרות.

**קריאות:**

– – –

### היו"ר נ' מסאלחה:

אבל קודם כול צריך את ההצעה שלו, כי היתה לו אפשרות של ועדה אם זה היה נופל.

### עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

— — —

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה לכלול את הנושאים בסדר-היום – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושאים שהעלו חברי הכנסת א' הירשזון, ע' זיסמן,  
ר' ברונפמן וד' אזולאי בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

### היו"ר נ' מסאלחה:

חמישה בעד, אין מתנגדים. כל ההצעות עוברות למליאה.

### רומן ברונפמן (ישראל בעלייה):

רגע, לא הצבענו.

### עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

לא הצבענו.

### היו"ר נ' מסאלחה:

אבל אני הצבעתי.

### עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

---

### היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אני מבקש לבטל את ההצבעה הקודמת ולהצביע עוד הפעם. אנחנו מעבירים אותן למליאה, כי ברגע שמעבירים הצעה אחת למליאה, זה לא "פייר" שההצעות האחרות יעברו לוועדה.

### אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

למה? יכול להיות גם דיון במליאה וגם דיון בוועדה.

### עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

כן.

### היו"ר נ' מסאלחה:

חכה רגע. חבר הכנסת זיסמן, אתה רוצה שהנושא יועבר לוועדה?

### עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

כן.

### היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת אזולאי, אתה רוצה להעביר את הנושא לוועדה?

### **דוד אזולאי (ש"ס):**

תרשה לי דקה, אני אסביר את עצמי, אני מבקש. יש פה שני נושאים: זה של חבר הכנסת אופיר פינס  
— — —

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

תעזוב את שני הנושאים. אני שואל על הנושא שלך.

### **דוד אזולאי (ש"ס):**

לוועדה.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

חבר הכנסת ברונפמן, מה אתה מציע?

### **רומן ברונפמן (ישראל בעלייה):**

לוועדה.

### **אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):**

חבר הכנסת הירשזון, מה אתה מציע?

### **אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):**

לא, זה לא שלי, זה שלו.

### **קריאה:**

— — —

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

בסדר, מוצע להעביר את יתר ההצעות של חברי הכנסת לוועדה.

### **אופיר פינס-פז (העבודה):**

אני נמנע. אני לא יודע מה להצביע.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

זכותך.

### **קריאות:**

---

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הנושאים לוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – 2

ההצעה להעביר את הנושאים שהעלו חברי הכנסת א' הירשזון, ע' זיסמן,

ר' ברונפמן וד' אזולאי לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

שמונה בעד, אין מתנגדים, שני נמנעים. ההצעות לסדר-היום האחרות עוברות לוועדה.

## הצעה לסדר-היום

### השיעור הנמוך של מסיימי תיכון בישראל

#### היו"ר נ' מסאלחה:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 3647, של חבר הכנסת אחמד סעד, בנושא: השיעור הנמוך של מסיימי תיכון בישראל.

#### אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, מדינת ישראל חוגגת בימים אלו את שנת ה-50 להיווסדה במגוון אירועים ופעילויות, אשר המשותף לכולם הוא הפתוס. החל מאירועי תרבות אליטיסטיים ויקרים וכלה בתוכניות טלוויזיה, הדשות שוב במיתוסים הידועים, מדינת ישראל מודיעה לאזרחיה ולעולם כולו, כי גם במלאות לה יובל שנים אין היא מוכנה להביט אל המציאות בעיניים ולהתמודד עמה באופן שקול ובוגר.

קחו לדוגמה את תחום החינוך, אשר אנו דנים בו היום. האם יש תחום חשוב יותר, מרכזי יותר, חיוני יותר עבור מדינה המתיימרת להיות דמוקרטית והומניסטית מאשר חינוך בניה ובנותיה? האם המערך המשטרי והחוקתי שלנו אינו תלוי כולו בקיומה של השקפת עולם פרוגרסיבית בקרב הציבור? והאם לא תלויה השקפת עולם כזו ביכולתם האינטלקטואלית של האזרחים להתמודד עם סוגיות מוסריות וערכיות באופן רציונלי ומשכיל? לפי הנתונים העגומים לגבי מערכת החינוך בארץ, ספק רב אם האליטה השלטונית במדינת ישראל שאלה את עצמה שאלות אלו לעומקן ואם הביאה בחשבון את ההשלכות החמורות אשר עלולות להיות להזנחתן.

סקר שהתפרסם לאחרונה מראה, כי בעוד ישראל היא השלישית בעולם בשיעור האקדמאים שבה, הרי שהיא משתרכת במקום ה-15 בשיעור מסיימי התיכון שבה. ההסבר לתופעה מוזרה זו פשוט: אחוז האקדמאים גדל באופן מלאכותי עקב ההגירה ההמונית מברית-המועצות לשעבר, בעוד אחוז מסיימי התיכון מתאר מציאות ישראלית אורגנית.

על-פי נתוני משרד החינוך, נשרו בשנת 1997 ממערכת החינוך כ-23,000 תלמידים, מהם כ-16,500 תלמידים בגיל חינוך חובה. זה גידול של כ-15% ביחס לשנה הקודמת. רוב הנושרים הם תושבי היישובים הערביים ועיירות הפיתוח, אותם סקטורים הנפלים תמיד בין הכיסאות כאשר מחולקת עוגת התקציב ונקבע סדר העדיפויות הלאומי.

והרי דווקא ביישובים אלו, אשר סובלים ממצוקות סוציו-אקונומיות חמורות, מאחוזי אבטלה גבוהים ביותר ומהעדר תשתית סבירה – דווקא שם יש להשקיע השקעה רבה במיוחד. דווקא שם, במקום שבו הייאוש והמרירות והזעם גוברים מיום ליום, יש לפתוח פתח של תקווה, של סיכוי, להיחלץ מן המצוקה, שאם לא כן, תמצא עצמה מדינת ישראל בעוד כמה שנים מתמודדת עם ציבור רחב מאוד, המנוכר לחלוטין למוסדותיה ולחוקיה. מצב כזה עלול להיות בלתי הפיך.

אם כן, מדוע דווקא ביישובים אלו קיים מחסור כה חמור בכיתות לימוד? מדוע דווקא שם יש כה מעט תקנים לקציני ביקור סדיר? מדוע דווקא שם חסר הטיפול בתלמידים לקויי למידה?

חברי הכנסת, יש עוד צד חשוב לנושא החינוך, שכן מעבר לתשתית ולמשאבים, יש, כמובן, חשיבות עליונה גם לתכנים. מדינה השואפת לשמור על צביון דמוקרטי ופלורליסטי חייבת להעניק לבניה חינוך ערכי. הסקר שאליו התייחסתי קודם מציין, כי על אף מודעות רבה לחשיבותו של חינוך ערכי וחברתי, הרי שרק כ-28% בלבד מבתי-הספר אכן כוללים חינוך כזה במסגרת תוכניות הלימודים שלהם, והתוצאות אכן חמורות: מחקר שנערך בבתי-ספר תיכוניים בישראל העלה, כי כ-40% מבתי-הספר מצהירים על שנאה עזה כלפי שכניהם הערבים. המחקר מציין, כי שנאה זו היא ברוב המקרים סטריאוטיפית וגורפת. כמו כן מציין, כי תופעה זו רווחת בעיקר בקרב תושבי עיירות פיתוח ממעמד סוציו-אקונומי נמוך.

אם כן, לא רק בתשתית נכשלה מערכת החינוך הישראלית, לא רק בהקצאת משאבים ותקנים, אלא גם בתכנים. בניגוד ליומרתה ולתדמית שהיא משווקת בימים אלו לצעירה, בשנת ה-50 לקיומה מדינת ישראל עודה רחוקה מלהיות מדינה נאורה והומניסטית. יש לה עוד כברת דרך ארוכה ללכת בטרם תוכל לטפוח לעצמה על השכם בסיפוק. ככל שנוקפים הימים מוכנים פחות ופחות אזרחים לצעוד את כברת הדרך הזאת, ובמשרד החינוך אין מי שיעצור את הסחף. תודה רבה.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

תודה רבה, חבר הכנסת סעד. סגן שר החינוך, התרבות והספורט, בבקשה. אתה עונה לו.

### **סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, המחלקה להערכה מעולם לא עשתה סקר על מסיימי התיכון בישראל. למיטב הבנתנו הוטעה חבר הכנסת סעד, שכן בעיתון בלבלו את היוצרות וערבבו את ממצאי ההערכה שלנו עם הסקר שעשתה, כנראה, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

מנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בשנתון הסטטיסטי לישראל לשנת 1997, מס' 48, עולה, כי שיעור התלמידים הנושרים ממערכת החינוך, גילאי בית-הספר העל-יסודי, מגיע ל-5.5%, משמע, מסיימים את מערכת החינוך קרוב ל-95%, וזה אחוז גבוה מאוד בקנה-מידה בין-לאומי.

המחלקה להערכה אינה עוסקת בסקרים. אלה הם נתונים שהתקבלו מהערכה של בתי-ספר, שמטרתה עזרה לבתי-הספר ושיפור תפקודם. הדוח מצביע על כיווני פעולה, שאותם מומלץ למערכות לחזק. הנתונים מראים, כי יש כ-10% מהתלמידים שיש להם בעיות התנהגות או משמעת. למיטב הבנתנו, אחוז זה אינו חורג מנורמות מקובלות במערכות חינוך אחרות, והתמונה אינה קשה כפי שהיא מצטיירת מהצעתו של חבר הכנסת סעד.

### **אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):**

מה אחוז הנשירה ביפו, בלוד וברמלה, לא 45%?

**סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

אני לא עוסק עכשיו בנקודה כזאת או אחרת. אני דיברתי על כלל המערכת. גם אתה דיברת על כלל המערכת.

**אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):**

— — —

**סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

אתה דיברת על הסקר, אבל הסקר עסק במערכת כולה. הסקר לא עסק ביפו. אתה דיברת על מערכת החינוך כולה.

**אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):**

מה היה אחוז המצליחים בשנה שעברה — — —

**סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

אתה עושה לי פה בחינה?

**אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):**

לא 34%?

**סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

לא אתן לך תשובות שלא התכוננתי עליהן, בשום פנים ואופן.

מכל מקום, כל הנתונים של המחלקה להערכה — — —

**אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):**

---

**עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):**

---

**אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):**

לכן היא במקום ה-15.

**סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

כל הנתונים של המחלקה להערכה מהווים כלי עבודה בידי מערכת החינוך, במובן שיש ללמוד ולהפיק לקחים ולהשתפר, כמובן, פעולה שלה מקדישה מערכת החינוך מאמץ לא מבוטל.

אני מציע שהנושא יעבור לדיון בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

**היו"ר נ' מסאלחה:**

תודה, אדוני סגן השר. הצעה אחרת לחבר הכנסת דהאמשה.

**עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):**

כבוד היושב-ראש, סגן השר, כנסת נכבדה, הייתי מצפה מכבוד סגן שר החינוך להתייחס לבעיה מיסודה ולומר לנו שבכוונתו של משרד החינוך לעשות טיפול שורש, טיפול יסודי במערכת החינוך, במיוחד במה שנוגע למגזר הערבי.

אין ספק, שמערכת החינוך במגזר הערבי צועדת אחורה ואחורה, במיוחד בשנים האחרונות, ואחוז התלמידים הנושרים ממנה הוא הגבוה ביותר בארץ, לעומת אחוז התלמידים שעוברים בחינות בגרות, שהוא נמוך בהשוואה למגזר היהודי, ואין זה סוד.

לכן, כבוד סגן השר, הייתי מצפה שתודיע לכנסת, כי משרדך עומד לבצע תוכנית חומש, טיפול יסודי אשר יגשר על הפערים האלה ויעשה תיקון צודק וימנע אפליה גם במגזר הזה. תודה רבה.

#### **היו"ר נ' מסאלחה:**

תודה. חבר הכנסת סעד, האם אתה מסכים שהנושא יועבר לדין בוועדת החינוך והתרבות?

#### **אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):**

לא.

#### **סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לענות במשפט אחד.

#### **היו"ר נ' מסאלחה:**

בבקשה, אדוני.

#### **סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

בסוף דברייך דיברת על מערכת מתקנת. אני רוצה להזכיר לכנסת ובעיקר לך, ששר החינוך זבולון המר, שאני מנצל את ההזדמנות ושולח לו ברכה להחלמה מהירה –

#### **היו"ר נ' מסאלחה:**

מאחלים לו החלמה מהירה.

#### **עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):**

כולנו.

### **סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

– – הקים לפני שש שנים, בקדנציה הקודמת שלו, ועדה שהכינה תוכנית חומש. התוכנית נסתיימה והשר קבע תוכנית חומש חדשה שמתחילה להתבצע השנה, שעניינה יצירת אפליה מתקנת חוזרת למגזר הערבי.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

תודה רבה. אתה רוצה שהנושא יידון במליאה?

### **אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):**

כן.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד הצעתו של חבר הכנסת סעד לקיים דיון במליאה? מי נגד?

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 3

נגד – 2

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

שלושה בעד, שניים נגד, ההצעה אושרה והנושא יועבר לדיון במליאה בכנסת.

## הצעה לסדר-היום

### הפעלת יום חינוך ארוך – אתגר למערכת החינוך בישראל

#### היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא האחרון בסדר-היום: הפעלת יום חינוך ארוך – אתגר למערכת החינוך בישראל. הצעה רגילה, מס' 3594, של חבר הכנסת זאב בויס. בבקשה, אדוני.

#### זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, סגן שר החינוך, והתרבות והספורט, הימים האלה, בלי שאנחנו מרגישים הם ימי חג במערכת החינוך בישראל, שכן פרויקט יום לימודים ארוך, או כפי שהוא נקרא בז'רגון אחר – יום חינוך ארוך, יוצא בימים האלה לדרך, עם קצת חבלי לידה. לפי מה שאני יודע, היום הוא מופעל רק בהיקף של כמחצית המתכונת המקורית שיועדה לו. המתכונת המקורית היתה כ-500 בתי-ספר ב-97 יישובים, ובשלב זה כנראה רק כמחצית, אבל צריך לקוות, ולכך מייד אתייחס, שמהר מאוד יצטרפו בתי-ספר נוספים, רשויות נוספות, ובסופו של דבר לא ירחקו הימים והפרויקט יבוצע בהיקפו המלא.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להזכיר לעצמנו את הימים של דיוני התקציב של שנת 1997, שבהם הממשלה, בעיצומם של קיצוצים כבדים מאוד בהנהגתו של ראש הממשלה ושר האוצר דאז דן מרידור, בימים הקשים שבהם היה צריך לקצץ בתקציב מדינת ישראל מיליארדי שקלים, הממשלה קבעה כיעד להוסיף לתקציב משרד החינוך מאות מיליוני שקלים כדי להתחיל בפרויקט החשוב הזה.

ואז עלו כמובן קולות סקפטיים, בעיקר מצד ידידינו באופוזיציה, שמענו מוזיקה לוועגת, המעיטו בחשיבותו של הפרויקט הזה. אמרו: איך אפשר שהפרויקט הזה יופעל בכלל, ובוודאי בקשיים טבעיים ואובייקטיביים, איך יוכלו באמצע השנה? כל הדברים האלה. נדמה לי שהגדילה לעשות בעניין הזה הכוונה הגדולה של החינוך מטעם האופוזיציה, חברת הכנסת דליה איציק, והדברים האלה רשומים – – –

#### היו"ר נ' מסאלחה:

היא מבינה. למה הכוונה הגדולה?

#### זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אני אומר הכוונה הגדולה כי היא מבינה, בהחלט. מבחינה זו היא קולגה, היא מבינה. אבל דווקא משום שהיא מבינה, אני מציע לעצמנו להיזכר בדבריה ולעיין, מי שלא זוכר, ב"דברי הכנסת", ולקרוא את התקפות הלעג וקיתונות הלעג שהיא העתירה על הפרויקט הזה ועל הממשלה.

אבל, הנה הפרויקט יוצא לדרך. אני רוצה בהזדמנות זו לחזור ולקרוא לכל אלה שקשורים בהפעלתו, והם רבים – אנשי משרד החינוך, ראשי הרשויות, מנהלי אגפי החינוך, מנהלי בתי-הספר וצוותי ההוראה – לא להירתע מהקשיים. זה קושי אובייקטיבי מיוחד להיכנס עם פרויקט כזה בהיקף כזה באמצע שנת הלימודים. אני לא רוצה לדון עכשיו בשאלה למה היו צריכים לחכות לאמצע שנת לימודים בענייני תקציב וכדומה, אבל משכך הוחלט ונקבע תאריך היעד, גם אלה שעדיין נתקלים בקשיים, וחלקם הגדול קשיים לוגיסטיים, יש קשיים של הסעות, יש קשיים של תשלומים, יש קשיים של גיוס מורים באמצע שנת לימודים, ובכל זאת, האתגר הוא עצום. האתגר של הפרויקט הזה הוא עצום כי זה פרויקט חשוב מאין כמוהו. מדובר ביותר השכלה, מדובר ביותר חינוך.

אני מקווה שאלה שמפעילים את המערכת במשרד החינוך – אדוני סגן השר, ומטה – מוודאים, שיהיה ניצול מושכל בתוך המערכת, שזה ירד אל הכתובות הנכונות, מבחינת המטרות, לצורכי תגבור לימודים, לצורכי העשרה, סיוע לתלמידים מתקשים וחלשים כדי שיוכלו להדביק פיגור.

דווקא משום כך אומר אולי רק מלה על השיטה. אפשר לקחת הכול ולהוסיף שלוש שעות אחרי יום הלימודים, כדי שהילדים יסיימו בסביבות השעה 16:00. כולם יקבלו אותן שעות על-פי אותה תוכנית, ובכך בא גואל לעם ישראל וילדי ישראל, בצורה של פריסה כביכול שוויונית של המשאבים.

אני בטוח שאנשי חינוך שמבינים מבצעים חלוקה שונה של המשאבים וחלוקה דיפרנציאלית כזאת, שמבחינת המסגרת כל התלמידים נמצאים במסגרת אחת בבית-הספר, כולם מתחילים את החלק הזה באותה עת ומסיימים באותה עת. זה מבטיח, מבחינת מסגרת, דבר חינוכי חשוב מאין כמוהו: זה לא פרויקט למסכנים, זה לא פרויקט לחלשים, זה פרויקט לכל ילדי ישראל. אבל, בה בשעה, תחת המסגרת הזאת צריך לדעת לנצל ניצול מושכל, דיפרנציאלי, שונה, בבחינת חנוך לנער על-פי דרכו, ולקבל מצב של ניצול המשאבים כך שהוא יהיה תואם וירד עד רמה פרטנית, עד כמה שאפשר, כדי לאתר את הנושאים שרצוי וחשוב שאותו נער, אותה נערה, יקבלו באמצעות הכלים האלה העומדים לרשותם.

אדוני היושב-ראש, עניין אחד שאי-אפשר לעבור עליו לסדר-היום הוא עמדתה של הסתדרות המורים. זה כבר הפך ריטואל – אם משהו שונה קצת מהמסגרת הקיימת, אם צריך לעשות שינוי ולו הקטן של המורים – פה אני מדבר על שני Trade Union ביותר, כמובן גדול, מייד מנהיגי המורים, ה-הארגונים, בפרויקט הזה בעיקר על הסתדרות המורים כי הוא מופעל בבתי-הספר היסודיים – נעמדים על שתי הרגליים האחוריות ודורשים תנאים ותוספות. הכול מתחיל ונגמר בחור של השקל שלא קיים.

### **עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):**

השקל קיים, החור לא קיים.

### **זאב בונים (הליכוד-גשר-צומת):**

הביטוי הוא החור בגרוש, אבל מי יודע היום מה זה גרוש, אותו מטבע של תקופת המנדט? אני מדבר על החור בשקל שלא קיים. דרך ההתבוננות היא של התגמול, של הגמול החומרי הכספי, ואנחנו מדברים על מערכת חינוך.

אני מכבד את מזכ"ל הסתדרות המורים, מר בן-שבת, אבל נדמה לי שיותר ויותר הוא מפעיל שיקולים שנראים תמוהים ולא ענייניים. היה ראוי שהסתדרות המורים תירתם לפרויקט הזה ותבוא לקראתו. נכון שיש לי טענות גם למשרד החינוך, אדוני סגן השר, תמיד אתם בפעימה אחת מאחור, אם מדברים בלשון הפעימות; אי-אפשר לפגוש צרכים אמיתיים של המורים.

### היו"ר נ' מסאלחה:

סגן השר נגד פעימות, בגלל זה הוא תמיד מאחור.

### זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

יכול להיות שבגלל זה הוא תמיד מפגר בעניין הזה, אם כי אני לא אומר זאת במובן אישי. יש נטייה כזאת של הממסד, של הממשלה, של המשרדים, של הפקידים, להבין בהצתה מאוחרת צרכים אמיתיים. והסתדרות המורים מעלה צרכים אמיתיים.

אני לא חוסך את שבטי ממשרד החינוך, אני אומר זאת בגלוי, אבל אני גם קורא לבן-שבת ואומר, דווקא על רקע פעולות אחרות התמוהות בעיני, שיש חשש שלפעולות שהוא נוקט, לעיצומים ולחוסר שיתוף פעולה הוא גם משרבב, במודע או שלא במודע, עמדות פוליטיות. כבר הזכרתי שיש כאלה שלא ששו ואפילו חשבו מה יקרה אם ייתקע מקל בגלגלים של הפרויקט הזה ואז זה לא יהיה לתפארתה של הממשלה. מחשבה פוליטית עלולה להשתרב לשיקולים כאלה. לא שמנו לב, לפני שלושה שבועות או לפני כחודש היתה שביתה גדולה של כל המשק, שעמיר פרץ וחבריו, יושבי-ראש הוועדים הגדולים, הנהיגו. ביום שישי, פתאום, בלי שמישהו הרגיש, הצטרפו בן-שבת וחבריו. על מה ולמה המורים שובתים? אין תשובה. אבל בהזדמנות הזאת גם המורים שובתים.

אנחנו מדברים על הגמול שמגיע למורים, אבל אני מציע לבן-שבת ולכל המורים לשים לב למחירים. יש מחירים לא חומריים שהמורים משלמים בדרך ההתייחסות שלהם וההתנהגות שלהם בשאלות של פרויקטים חינוכיים ממדרגה ראשונה. עדיין לא פתרנו את בעיית העיצומים של המורים. פה אני פונה לרן ארז, ואני מגנה את ההתקפות האישיות עליו ועל משפחתו, ומצד אחר אני קורא לו: בוא אתה עם המורים לפתור בעיה קשה, קודם כול חינוכית. אני לא מדבר על הנזקים האחרים לכל מיני גופים במדינה. בהתייחסות של מנהיגים משלמים המורים מחיר.

התפרסם היום סקר מקיף על הנוער, ובו שואלים את הילדים על המערכת החינוכית. הם אומרים: החברה – עלא כייף כיפאק, המורים – ככה ככה, והלימודים – על הפנים. אלה התשובות של התלמידים. אי-אפשר לרמות את הילדים בגיל הזה. לכן יש מחירים חומריים ויש מחירים שהמורים משלמים לטווח ארוך בהתייחסות של המנהיגים שלהם לשאלות חינוכיות.

אדוני, אני רוצה לסיים ולברך איש אחד שעמל הרבה שנים על העניין הזה וחתר אליו ללא לילאות, ידידנו חבר הכנסת מאיר שטרית. מגיע לו "כל הכבוד" על החוק שהוא הוביל במשך זמן ממושך, היה בלתי נלאה אף שהוא נסוג כמה פעמים בהליכים. הוא היה החולם, הלוחם, היוזם, ומגיע לו "ישר כוח".

לסיום צריך לומר, שאנחנו נמצאים בתקופה קשה מבחינה חברתית וכלכלית. האבטלה גואה דווקא באזורי הפריפריה, בערי פיתוח ובשכונות. משום כך חשוב מאוד לבוא עם המפעל המצוין הזה כבשורה דווקא בתקופה קשה כזאת לאנשים. נכון, זה לא לחם, זו לא פרנסה, אבל זה עתיד לילדים. המפעל הזה פירושו שאנחנו מניחים אדן זינוק מתחת לכפותיהם, מקפצה ליצירת שוויון בהזדמנויות בחברה הישראלית. משום כך מגיע "ישר כוח" גדול לממשלת ישראל, ויבואו על הברכה כל הגורמים שעוסקים במלאכה, משרד החינוך, הרשויות, מנהלי אגפי החינוך, המפקחים, מנהלי בתי-הספר והמורים העושים במלאכה.

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

תודה רבה. ישיב סגן שר החינוך, התרבות והספורט. בבקשה, אדוני.

### **סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

כבוד היושב-ראש, חבר הכנסת דהאמשה, ידידי חבר הכנסת בויס, אכן ימי חג, כך פתחת את דברייך, ואני מקבל אותם כפשוטם. אכן ימי חג. משרד החינוך מקדם בברכה את מימושו של חוק יום חינוך ארוך, שנחקק בי"ט בתמוז התשנ"ז, 31 ביולי 1997, ורואה בו פתח לשינוי מרחיק לכת של פני מערכת החינוך בישראל.

שנת הלימודים התשנ"ח מהווה שלב מעבר מכמה דגמים של יום חינוך ארוך שהופעלו בשנים האחרונות במערכת לדגם שהוא בבחינת תפיסה חדשה של ארגון הלימודים וניצול הזמן בבית-הספר.

ברשותך, אדוני היושב-ראש, אני רוצה לחרוג לרגע מן הדברים הכתובים והמוכנים לי ולהודות לאדם שלא נמצא אתנו, והוא זה שיצר, לדעתי, את המפנה החשוב ביותר לקראת החוק שאליו אנחנו נכנסים בימים אלה. חבר הכנסת בויס ציין בראש ובראשונה את מאיר שטרית, את ממשלת ישראל ואת משרד החינוך וכו' וכו', אבל אני רוצה להיות ישר, קודם כול עם עצמי, ולהודות מבמה זו לראש ממשלת ישראל המנוח, יצחק רבין, זיכרונו לברכה, שיצר מהפכה לאומית מבחינת נושא החינוך כשהקציב את התקציבים הגדולים למערכת החינוך. זה המהפך הדרמטי ביותר של השנים האחרונות במערכת החינוך. שוב אני מנצל את ההזדמנות ואומר: אם אנחנו מדברים על ימי חג, ליצחק רבין, זיכרונו לברכה, יש חלק נכבד במהפך החשוב הזה של מערכת החינוך במדינת ישראל. אני צודק, כבוד היושב-ראש?

### **היו"ר נ' מסאלחה:**

אתה צודק. התקציב עלה בעשרות אחוזים ריאלית, אתה יודע זאת כסגן שר החינוך.

## **סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

נכון.

חוק יום חינוך ארוך ולימודי העשרה, התשנ"ז, קובע, כי במערכת החינוך בישראל, בכל מוסדות החינוך ובכל המגזרים, מגן-חובה ועד כיתה י"ב, ישהו התלמידים בבית-הספר 41 שעות לימוד שבועיות. תוספת השעות מיועדת "להוסיף שעות לימודים וחינוך על השעות הקיימות במוסדות החינוך כדי להרחיב ולהעמיק את הידע וההשכלה של התלמידים, להוסיף ערכים ופעילות חברתית".

חוק זה ישמש מנוף לשינויים ולשיפורים בעבודה החינוכית בכל תחומי החינוך ולא יכלול רק הארכה פיזית של יום הלימודים במוסדות החינוך. משמעות זו לחוק התקבלה בברכה גם על-ידי מרכז השלטון המקומי, ארגוני ההורים ואפילו ארגוני המורים.

לוח זמנים – החלת החוק תהיה בהדרגה. בשנת הלימודים הנוכחית החלטנו מחייבת מיום ג' בטבת התשנ"ח, 1 בינואר 1998. הומלץ על כ-500 בתי-ספר יסודיים מכל המגזרים ב-100 יישובים שיתחילו בתוכנית שעל-פיה ישהו התלמידים בבית-הספר 41 שעות בשבוע.

קריטריונים לבחירת היישובים – במגמה לשמור על העדיפות בהקצאת משאבים לטיפול חינוכי של תלמידים הזקוקים לקידום בלימודים, הוחלט כי בשנת הלימודים התשנ"ח ישתתפו בתוכנית תלמידי בתי-ספר יסודיים משכונות שיקום ומיישובים הנכללים בקו העימות, מיישובים הנמצאים באשכול הראשון והשני של המדד החברתי-הכלכלי של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מ-1995, מיישובים שבהם שיעור האבטלה הוא יותר מ-10%, מיישובים הנכללים בתוכנית "30 היישובים", מיישובי עדיפות לאומית א' ומיישובים הנכללים בתוכנית הרווחה החינוכית.

תוספת השעות נועדה להשתלב כחלק אורגני במהות חיי בית-הספר. עם קבלת תוספת השעות אורגן מחדש מכלול מערכת השעות השבועית, כדי לאפשר השתלבות הפעילות הנוספת בכל שעה משעות הלימוד ובכל נושא שבית-הספר יבחר בהתאמה לדרישות החוק. במגמה לתת התייחסות דיפרנציאלית לתלמידים, נבחנו גם היכולות לאגם לתוך 41 שעות הלימוד גם פעילויות מתוך החינוך הבלתי-פורמלי הקיימות ביישוב.

החשיבה מחדש על ניצול זמן השהייה של התלמיד ושל המורה בבית-הספר נועדה להשפיע גם על שיפור האקלים בבית-הספר ועל מעורבות הקהילה בחיי בית-הספר.

נמשכת הפעלתן של שעות המאפשרות עבודה דיפרנציאלית, כגון שעות טיפוח ורווחה, שעות עולים, שעות הפרדה מינית, שעות חינוך מיוחד ופרויקט "קרב", אשר נועדו להוראה בקבוצות ולמתן טיפול אינדיבידואלי.

בכל השעות האמורות יועסקו מורים בעלי הסמכה ולקראת קבלת ההסמכה. רק במקרים חריגים. תותר העסקת מורים שלא סיימו הסמכתם.

עבודת הרשות המקומית – יישום החוק מחייב שיתוף פעולה מלא עם הרשויות המקומיות. להבטחת מימוש התוכנית חיונית כל פעולה של איגום משאבים.

הומלץ להקים ועדת היגוי יישובית, שתמפה ותאגם את המשאבים המסייעים ליישום ההיערכות ולשילוב המערכים הפורמליים והבלתי-פורמליים. ועדת ההיגוי הורכבה ממנהל המחלקה לחינוך, מפקחים, יועץ ונציגות של בתי-הספר – מנהל, נציג ההורים, נציג המורים וכו' וכו'.

במהלך כל שעות הלימודים יינתנו שירותי אבטחה, ניקיון, מזכירות ותקציב נוסף להפעלה. ראש אגף החינוך ביישוב מלווה את ההשלכות היישומיות ברמה המקומית הבית-ספרית, כגון הסעות, הזנה, ציוד, העסקת עובדים, מבנים, תיעוד, קישור עם המסגרות הבלתי-פורמליות וכו'.

לנציג הרשות תפקיד מכריע בסיוע בפעולות הסברה להורים על השינויים הנובעים מהארכת יום הלימודים והמשפיעים על הרגלי הילדים ומשפחותיהם, כגון שעות הארוחה של הילדים וחיי הפנאי שלהם.

לפני שאני מציע לחבר הכנסת בויס, אני רוצה להצטרף לברכות ולהודות בראש ובראשונה לחבר הכנסת מאיר שטרית, שעל שמו נקרא החוק חוק-שטרית – הוא כבר ידוע כחוק-שטרית – ולומר פעם נוספת: זה מהפך במערכת החינוך הישראלית. אני מקווה, שהמהפך הזה ילך ויתרחב, ילך ויגבר, וייתוספו עוד תקציבים ועוד שעות כי, כמו שאמרת, חבר הכנסת בויס, אנחנו בונים את התשתית של החברה הישראלית לשנות האלפיים, והכול מתחיל בחינוך.

אני מציע לך להסתפק בדברי אלה.

**היו"ר נ' מסאלחה:**

אתה מסתפק בדברי סגן השר?

**זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):**

כן.

**היו"ר נ' מסאלחה:**

תודה רבה.

חברי הכנסת, תם סדר-היום. הישיבה הבאה – מחר, יום רביעי, ב-11:00. ישיבת הכנסת נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 21:06.